



## Awa`tekb cwi Kí bv

w`b t 03

mKvj t 08.00-09.00

tgqv` Kvj t 60 wgvbu

wktivbv t cpi vj vPbv, c0Z five I Dc`vcbv  
 Afx0`j t grm` Awa`Bi I Ab`vb` ms`vi KgRZ`e`  
 j`q` t c0k`qYv`x`K i ce`P`tbi Kvh`P`tgi cpi vj vPbv I c0Z five Ges mvU`Kvj xb KvR Dc`vc`tbi m`thvM Kti  
 t`qv hv`Z Zviv ce`P` Avtj vPbv `si Y Ki`Z c`t`b Ges fj` mU mstkrab Kti Awa`tektbi Kvh`Rwi Zv  
 e`x` Ki`Z c`t`b |  
 D`f`i`k` t G Awa`tekb tktl c0k`qYv`MY ce`P`tbi w`k`qY cpi vj vPbv gva`tg fj` mU mstkrab Kti HKgtZ  
 tc`S0tZ m`q`g nteb |

w`l qm`P	Avtj vP` w`l q	c0k`qY tK`Skj	mgq
f`vgKv			5 wgvbu
	<ul style="list-style-type: none"> <li>• `M`Zg</li> <li>• Pj`wZ Awa`tektbi mv`_ msthvM</li> </ul>	e <sup>3</sup> Zv	
w`l qe`			50 wgvbu
	<ul style="list-style-type: none"> <li>• c0Z`wnK Rvb`fj Dc`vcb                      c0k`qK ce`P`tbi wbe`PZ c0k`qYv`x`K                      c0Z`wnK Rvb`fj t`tk 5 wgvbu ej`vi Rb`                      Ab`f`iva Ki`teb   c0g c0k`qYv`P`Zvi                      c0Z`wnK Dc`vcb tkl Ki`tj, Ab` t`KD Avi                      t`Kvb w`t`kl w`k`qYxq w`l q Dc`vcb Ki`Z                      AvM0x`w`Kbv Zv c0k`Kti Rvb`teb Ges t`KD                      AvM0x`_v`Ktj Zv`K Dc`vcb Kivi m`thvM                      w`teb  </li> <li>• ce`P`tbi cpi vj vPbv                      c0k`qK GKrb c0k`qYv`x`K mrvqK wntm`te                      wbe`Pb Ki`teb, whwb MZ w`t`bi mg`-Kvh`P`g                      I w`k`qYxq w`l q`tj v c0k`Kti i gva`tg                      cpi vj vPbv Ki`teb  </li> </ul> mvU`Kvj x Kv`Ri Dc`vcbv	e <sup>3</sup> Zv c0k`Kti	
mvi -mst`q`c			5 wgvbu
	<ul style="list-style-type: none"> <li>• c0Z`wnK Rvb`fj I mvU`Kvj xb Kv`Ri Dc`vcb                      Ges c0Z`wnK c`j`v`j vPbvq Ask M0t`bi Rb`                      mKj t`K ab`ev` Ávcb  </li> </ul>	e <sup>3</sup> Zv I c0k`Kti	
c0k`qY mrvqK mvgM0 t` tnvqvBU teW`g`v`K`f, BZ`w`			

## აიატები ციკლი

მბ 3

მგ 9:00-10:00

ტგვი კვი 60 გვი

მტივი	t avb თქთ თუ გვი პილი
აფიქი	t grm იეფიმიქი   აბივი ბიი კგქქი
ქი	t Askმთიქვი ი ავბ თქთ თუ გოდ პილი ი "ჯი   იეფიპილი ციქი მუქიქი კავი ბი თ გვი ნეი ხიქი ჯი ავიქი ავი ბიქი რიქი ქიქი ქიქი ბი   მსიქიქი   გიქი ქიქი რიქი ქიქი ციქი ციქი ბიქი
დიქი	t G აიატები თქთ Askმთიქვი იმი- <ul style="list-style-type: none"> <li>• ავბ თქთ თუ გოდ პილი ი "ჯი   ციქი რიქი ქიქი ევილი ქიქი ციქი;</li> <li>• ავბ თქთ გოდ პილი ი იეფიპილი ციქი მუქიქი ქიქი   დიქი ციქი ციქი მბ<sup>3</sup> ქიქი ციქი;</li> <li>• ავბ თქთ გოდ პილი ი თქთ რიქი იეფი, რიქი ციქი, მქიქი ბიქი ვილი ბი, ავიქი რიქი იეფი ბიქი ციქი ციქი მუქიქი ქიქი ციქი;</li> <li>• ავბ თქთ გოდ პილი დიქი ციქი იეფი, გვიქი ბიქი   გვიქი ციქი ეე-იხვი მუქიქი ქიქი ციქი  </li> <li>• ავბ თქთ გოდ პილი იეფი მგვიქი იქიქი   ჯი მთიქი მგვიქი მუქიქი ევილი ქიქი ციქი</li> </ul>

მედი	ავიქი მედი	ციკლი ციქი	მგ
ქიქი			3 გვი
	<ul style="list-style-type: none"> <li>• იქი</li> <li>• ციქი აიატები მთიქი მთიქი იხვი (ციქი მტივიქი მედი)</li> <li>• ევი აიატები დიქი ავიქი ციქი (მტივიქი   დიქი მთიქი)</li> <li>• დიქიქი (აიატები ი "ჯი)</li> </ul>	e <sup>3</sup> ჯი   ციქიქი	
მედი			52 გვი
	<ul style="list-style-type: none"> <li>• ავბ თქთ გოდ პილი ი "ჯი   ციქი რიქი ქიქი;</li> <li>• იქი ციქი- მთიქი</li> <li>• ჩიქი ციქი- თუ გოდ პილი ეე-იხვი, ავიქი რიქი იეფი ბიქი ციქი ციქი</li> <li>• ჩიქი ციქი ავბ თქთ ი "ბ რიქი გვიქი მთიქი გვიქი გვიქი პილი ეე-იხვი  </li> </ul>	e <sup>3</sup> ჯი   ციქიქი	
მთიქიქი			5 გვი
	<ul style="list-style-type: none"> <li>• გვიქი ციქი ციქი იქიქი (ციქი მტივიქი მედი)</li> <li>• დიქიქი იქიქი ბიქი მთიქი</li> <li>• ნიქი ავიქი იქიქი</li> <li>• ციქი აიატები მთიქი მთიქი იხვი   ავიქი ავიქი</li> </ul>	ციქიქი	
ციკლი მთიქი მთიქი თქთ იქიქი, იქიქი, ნიქი ავიქი, ბიქიქი			

### avb t¶¶tZ tQvU gvtQi Pvl

#### fvgKv

fivZ I gvQ ejsj vt`tki RbM†Yi c†vb Lv` | Avi G` ¶U Drcv`†bi Rb` c†qvRb c†¶i Pvl†hvM` Aver`x Rvg I gvQ Pvl†i Rj vkq| c†q 15 tKwU RbmsL`vi Nb emiZcY¶QvU G t`tk` ¶Uv m†u`B AZ`S-mxgZ Ges w`b w`b Zv Av†iv mxgZ nt`Q| c¶¶vS†i, RbmsL`v e¶x i mvt\_ mvt\_ gvtQi Pwin`vl` \*Z te†o hv†Q| GL†bv Avgvt` i t`tki A\_¶wZ, c†¶ Ges Kg¶s`v†b gvQ D†j L†hvM` fvgKv cvj b Ki†Q| c†¶ve`†` i g†Z M†o Rbc†Z eQ†i 18 tKwR gvtQi c†qvRb wKŠ` eZ¶v†b gvQ M†h†Yi cwi gvY gv† 13.5 tKwR| hv Avgvt` i Pwin`vi Zj bvq Ac†Zj | tKej gv† c†¶†i gvQ Pvl†i gva†g G e`vcK Pwin`v c†Y m†e bq| GgZve`vq Rvgi e¶vea e`envi GKvŠ-c†qvRb| G tc¶¶v†U avb t¶¶tZ gvQ Pvl†i „i“Zi Acwi mxg| ejsj vt`tk c†q 6.99 wguj qb GK i avbx Rvg†Z eQ†i 4-6 grm cwb \_v†K hv av†bi mvt\_ gvQ Pvl†i Rb` LpB Dc†hvMx| Gme Rvg†Z av†bi m†½ gvQ I wPsw Pvl†i e`vcK m†vebv i†qtQ|

avb t¶¶tZ gvQ Pvl GKwU mgwŠZ Pvl c×wZ| G c×wZ†Z` ¶ e`†q, A† k†g Ges mnR e`e`vcbvq GKB Rvg†Z GKB m†½ ev ch¶¶†g G†Ki AwaK dmj Drcv`b Kiv m†e hv Rvgi m†e¶¶G e`envi w†w†Z K†i | d†j c¶¶exi w†v†b†††k avb t¶¶tZ gvQ Pvl Rbvc†¶ ntq D†v†Q| av†bi m†½ gvQ Pvl Ki†j av†bi dj b 12-17% Ges L†oi dj b 14-20% e¶x cvq| d†j K.L†Ki Aw\_¶ Dbw†Zi mvt\_ mvt\_ Awg† RvZxq Lv†`i NvUw†Zi c†Y nq|

#### avb t¶¶tZ tQvU gvQ Pvl†i „i“Zi

Avgvt` i t`tk c†e¶avb t¶¶tZ c†KwZKf†e c†¶j cwi gv†Y w†v†b††¶w†Zi tQvU gvQ cvl qv thZ| wKŠ` l†v†i` t`tki w`tk av†bi dj b ev†v†vi Rb` G t`tk D`P dj bkxj avb Pvl†i gva†g me¶ wec†ei m†cvZ nq| d†j Gme avbx Rvg†Z gvtQi c†c`Zv` \*Z KgtZ \_v†K Ges eZ¶v†b†b ej†j B†j | Z\_wc GL†bv Avgvt` i t`tki M†gxY` wi` \*Rb†Mv†x Zv†`i Awg† RvZxq Lv†`i Pwin`v c††Yi Rb` Gme tQvU gvtQi I ciB A†bKv†k w†v†¶kxj | KviY, Zviv A†c¶¶vKZ` vgx I eo gvQ m†q mg\_¶bq| Gme tQvU gvtQ Awg††i cvkvcwk c†¶i cwi gv†Y w†vUwgb I c†qvRbxq LwbR (Minarel) Drcv`b i†qtQ hv` ¶` i ¶¶vq LpB c†qvRb|

Avgvt` i t`tk c†q 150 wU w†v†b††¶w†Zi tQvU gvQ i†qtQ| AvaybK c×wZ†Z c†¶†i cvkvcwk avb t¶¶tZ†I Gme tQvU gvtQi Pvl K†i G t`tki gv††i Ac†¶Rw†Z tiwM w††k† K†i ivZKv†v tiwM c†Z†iva Kiv A†bKv†k†B m†e| eZ¶v†b 16 wU c†w†Zi tQvU gvQ Pvl†i I ci „i“Zi t`qv nt`Q| Gi g†a` gj v, c¶¶ Ges wPsw avb t¶¶tZ Pvl†i Rb` LpB Dc†hvMx|

#### avb t¶¶tZ gvQ Pvl†i m†eav

- av†bi mvt\_ gvQ Pvl Ki†j GKB Rvg t`tk Aw†w†<sup>3</sup> dmj w†m†e gvQ cvl qv hvq|
- gvQ av†bi Aw†b†Kvi x†cvKv-gvKo Lvq Ges t¶¶tZ AvMvQv Rb††Z evav m†¶ K†i | d†j av†bi dj b teuk nq Ges KxUbv†K I w†bv†x LiP Kg j v†M|
- gvtQi w†v† t¶¶tZ†i De¶Zv e¶x†Z mvi w†m†e KvR K†i |
- †cvbv m††qi LiP Qvov†Zgb ev†w†Z c¶¶Ri c†qvRb nq bv|
- mgwŠZ evj vB e`e`vcbvq` RweK c×wZ†Z evj vB` g†b gvQ Kv†¶i fvgKv cvj b K†i |
- G c×wZ†Z Pvl Kv†¶††g Lv` c†qv†Mi c†qvRb nq bv|
- Kg¶s`v†bi m†hvM e¶x cvq|

#### avb t¶¶tZ tQvU gvQ Pvl c×wZ

Rvgi aiY Ab†hvq† m†v†i YZ† 2 c×wZ†Z avb t¶¶tZ gvQ Pvl Kiv hvq| thgb-

- 1| h¶¶cr c×wZ (Simultaneous or Concurrent method)
- 2| ch¶¶¶g c×wZ (Alternate or Rotation method)

hMcr cxiZ

hMcr cxiZtZ avb l gvQ GKB RigtZ GK mt½ Pvl Kiv nq| G cxiZtZ avb nt"O gl" dmj Ges gvQ nt"O Avizwi 3 dmj | ga'g l wPz RigtZ thLvtb 4-6 gvm cwB \_vtK, tmLvtb Avgb avtbi mt\_ gvQ Pvl Kiv hvq| Avevi tevtiv tgSmfg thme Rwg tmP mjeavi Avl Zvaxb tmme RigtZl G cxiZtZ avtbi mt\_ gvQ Pvl Kiv thtZ cvti | GQov DcKj xq avbx RigtZ el'Kvtj avtbi mt\_ tQvU gvQ l wPsw Pvl Kiv thtZ cvti | G cxiZtK Avevi `fvtM fVM Kiv thtZ cvti | thgb-

- K) GK dmj v cxiZ
- L) `f' dmj v cxiZ

GK dmj v cxiZtZ gvQ l avb GKB mt½ GKB RigtZ Pvl Kiv nq Ges avb KvUvi ci gvQ aiv nq| Avi `f' dmj v cxiZtZ GKB gRf` i gvQtK ci ci `B dmtj ivLv nq| A\_w cUg dmj w KvUvi ci gvQtK t'jtZi GK cUst MtZ ev wgvb cKti ti tL t' qv nq| AZtci cieZ'f' dmj Avevi t'jtZ Qvov nq Ges wZixq dmj KvUvi ci gvQ aiv nq|

G cxiZi mjeav, tj v wbgie'c

- G cxiZtZ GK mt½ Aí ktg l f' Li tP `f' dmj cvl qv hvq|
- gvQ avtbi AwóKvix KxU-cZ½ l AvMvQv tLq Gt' i Dc`è Kigtq t`q| dtj Gi Rb" evovZ c'Ri cUqvRb nq bv|
- gvtQi eR® avb t'jtZ `RveK mvi wnmvte KvR Kti |
- gvtQi Pj vP'jt cwbtZ Av tRtbi cwi gvY tefo hvq Ges cyó Dcv`vbmgn AwakZi mnRj f' nq|
- avb Pvtl i LiP Kg nq, dj b ewx ciq, dtj g'v'v'v' t'ek nq|

ch'qµg cxiZ

G cxiZtZ GKB RigtZ avb l gvQ ch'qµtg Pvl Kiv nq| mvaviYZ avb KvUvi ci gvQ Pvl Kiv nq Ges gvQ Avni tYi ci avb Pvl Kiv nq| thme wPz Rwg el'Kvtj cweZ nq Ges thLvtb tKej gv' kxZKvtj tevtiv avtbi Pvl Kiv nq, tmme Rwg G cxiZi Rb' Dc'th'wix| ZvQvov mgy' DcKj eZ'Gj vKiv thLvtb el'Kvtj tj vbcwbi wPsw Pvl Kiv hvq bv tmme RigtZl wPswi cti avtbi Pvl Kiv thtZ cvti | el'f' mgq avtbi mt\_ `v' ycwbi wPsw l gvtQi Pvl Kiv thtZ cvti |

ch'qµg cxiZi mjeav

- G cxiZtZ gvQ Pvtl avb \_vtK bv etj avb t'jtZ cUqvRb Abjvqx cwB ivLv hvq|
- gvQ Pvtl i Rb" th me mvi cUqM Kiv nq tm,tjvi Ae'euZ Ask Ges gvtQi eR® avtbi Rb" mvi wntmte KvR Kti |
- avtbi ci gvQ Pvl Kiv nq etj tcvKv-gvKtoi Rxb Pµ e'v'nZ nq| dtj cieZ'f'Z avb t'jtZ tcvKvi AvµgY Kg nq|
- avtbi cti gvQ Pvl KivtZ RigtZ AvMvQvi Dc`è Ktg hvq Ges Rigi gµU big \_vtK weavq Aí Pvtl cieZ'f'Z avtbi Piv tivcb Kiv hvq|
- avb KvUvi ci avb MvtQi tMvovi Ask cwbtZ ctP wMtq c'Pi c'w'Ub Rb'wq, hv gvtQi DrKó Lv" |
- Gme Rigi tekxi fVM eúgvij Kivvaxb n l qiq mgevq'f'v'EK ev mgvRiv'f'v'EK gvQ Pvtl i mjeav i t'qtQ|

avb t'jtZ tQvU gvtQi Pvl e'e'rcbr

1 | avb t'jtZ hMcr cxiZtZ tQvU gvQ Pvl e'e'rcbr

Rwg wbe'f'p

Rwg wbe'f'pbi l ci avb t'jtZ gvQ Pvtl i mdj Zv eúj vstK w'f'f'kxj | ZvB Rwg wbe'f'p wbgij wLZ w'el' qmgn wetePbv Kiv DvPZ |

- RvglU AfcvKZ mgZj nI qv DwPZ hvZ RvgZ cwbI MfXI Zv me RvqMvq mgvb \_vtK|
- RvglU thb eb`vq cweZ bv nq tmw`k j`v` tI`LB Rvg ubePb KiZ nte| GRb` gvSvix DPZ Rvg gvQ Pvl i Dc`hMx|
- gwlU cwb avI YvlgZv tewk \_vKZ nte| GRb` GtUj ev`v`v`-Avk gwU ntj B fvj v|
- RvgZ thb avb Kiv ch`4-6 gvm cwb \_vtK|
- ubePZ Rvg MfXI bj Ke ev`v`v` Rj varv` i cvtk nI qv DwPZ, hvZ mn`RB RvgZ c`qRb gZ cwb` l` qv hvq|
- RvglU evoxi hZUv m`e KivKvQ nI qv fvj v|

Rvg c`ZKIY

avb RvgK gvQ Pvl i Rb` gvtQi evm Dc`hMx Kti``Zvi KiZ nte| Rvg hZ fvj fvte c`Z Kiv nte ZZ tewk avb l` gvtQi Drcv`b cvI qv hvte| GRb` Rvg fvj fvte Pvl` l` qvi ci` gB` w` tq mgvb Kti` wbtZ nte thb mePb cwbI MfXI Zv mgvb \_vtK|

AvBj vbgv`

c`qRbgZ cwb a`i ivLvi Rb` RvgI PvcvtK DPZ l` k<sup>3</sup> Kti` AvBj evbtZ nte| AvBj i D`PZv 50 tmvg. Gi l` cti` ntj fvj v Ges AvBj i tmvov w` K AfcvKZ c`k`-nI qv DwPZ thb cwbI Pvc AvBj mn`R tft`<sup>2</sup> bv hvq| Zte AvBj i D`PZv Ggb nI qv DwPZ thb eb`vi cwbZ t`vZ Zvj tq bv hvq| el` mgq t`vZi AvZvi<sup>3</sup> cwb hvZ AvBj DcvPq tewi tq bv hvq Zvi Rb` AvBj i DcvI fvM cwb wMgb c` \_vKZ nte Ges wMgb c` Zvi ev b`vj tbi Rvj w` tZ nte thb cwbI m`<sup>2</sup> gvQ tewi tq thZ bv cvti |

MZ` b`j v Lbb

avb t`vZ gvQ Avkt`j wntmte b`j v Ges MZ`ev wgvb cKj Aek`B \_vKZ nte| b`j v AvBj i wFZi RvgI PvcvtK A`ev AvovAwovfvte ev tKvbKubfvte` Zvi Kiv thZ cvti | RvgI AfcvKZ wPz Astk 1-2% G`jvKv R`to 75-95 tmvg MfXI Kti` MZ`KiZ nte| MtZP m`<sup>2</sup> b`j vi msthM ivLZ nte hvZ gvQ b`j vi gva`tg mn`RB MZ`t`K avb t`vZ Ges t`vZ t`K MtZ`AvmtZ cvti | tQu gvQ Pvl i Rb` Avkt`j wntmte t`vZi wFZti ev evBti AfcvKZ wPz Astk wgvb cKj KiZ cvti j Ges cKj t`K t`vZi ga` w` tq b`j vi msthM \_vKj fvj nq|

RvgZ b`j v l` MZ`Kivi Dti`k`

- Liv l` i`<sup>®</sup> tgsm`g t`vZi cwb Ktg tMj A`ev cwbI ZvcgvIv teto tMj gvQ b`j v/MtZ`cKti Avkt` wbtZ cvti |
- t`vZ KxUbvKK c`qvmI c`qRb ntj cwb Kvgtq gvQK b`j v ev MtZ`tiL KxUbvKK c`qvm Ki`j gvtQi tKv v`wZ nq bv|
- gvQ aivi mgq cwb Kvgtq b`j v ev MtZ`mg`-gvQ GKwI Z Kti` mn`RB aiv hvq|
- eo MZ`ev wgvb cKj \_vKj``v`mj v c`wZtZ avb t`vZ gvQ Pvl Kiv mjeavRbK| GOvov avb KivUvi cti` MtZ`cKti gvQ tiL eo Kiv hvq| GtZ Aw`Rfvte ht`o j vfevb nI qv hvq|

mvi c`qvM

avb l` gvtQi Drcv`b tewk tctZ ntj t`vZ c`qRb gZ mvi c`qvM Kiv DwPZ| gwU DePZv l` avbI RvtZi Zvi Zg` Ab`vnti mvti i cvI gvY wbaY KiZ nte| maviYZt D`P dj bkj RvtZi avbI Rb` c`Z kZK RvgZ 600-700 Mlg BDwi qv, 400-500 Mlg wJGmuc Ges 200-250 Mlg Gguc mvi` l` qv thZ cvti | wJGmuc l` Gguc mvi Rvg`Zvi i mgq GKeiv B c`qvM KiZ nq| BDwi qv mvi mgvb wZb wKw`z A`v avb t`vctbi 30-35 w` b, 45-50 w` b Ges 60-65 w` b cti` c`qvM KiZ nq| m`<sup>2</sup> 6-10 tKwR tmvei Rvg`Zvi i mgq w`j fvj nq| tmvei mvi c`qvM Ki`j ivm`qvbK mvti i cvI gvY Kg ntj l` Pj |



tcvKv-gvKo`gb

avb t¶tZ gvQ Pvl Kij maviYZ tcvKvi Avµgb tZgb nq bv| hw` tKvb tcvKvi Avµgb t`Lv t`q Zvntj t¶tZi cwb Kugtq gvQ tK MZ`ev bvj vi gta` ti tL KxUvbkK e`envi Kiv thtZ c¶ti | KxUvbkK e`envi i 4-5 w` b ci RigtZ cwb fivZ`Kij gvQ MZ`ev bvj v t`tK t¶tZ tei ntq Avmte| GQov avb t¶tZ MtQi Wvj A`ev eutki KwA` c¶Z cml emvi e`e`v Kij tcvKvi Avµgb euj vstk wqšY Kiv hvq|

gvQ Avni Y

avb KvUvi ci cwb Kugtq t¶tZ t`tK gvQ aitZ nte| Zte mKvtj i w`tK ZvovZwov avb KvUvi mt½ mt½ gvQ ati tdj v DvPZ| GtZ gvQ mtZR`v tK I weµq gj` tewk nq| avtbi mt½ gvQ Pvl Kij c¶Z kZvstk GK dmj v c×wZtZ 1.30-2.60 tKwR Ges`¶dmj v c×wZtZ 2.40-2.80 tKwR gvtQi Drcv`b cvl qv hvq| Avi gj v I wPsw Pvl Kij c¶Z kZvstk GK dmj v c×wZtZ 0.06-0.07 tKwR gj v I 0.85-0.95 tKwR wPsw Ges`¶dmj v c×wZtZ 0.24-0.28 tKwR gj v I 1.32-1.47 tKwR wPsw Drcv`b Kiv hvq|

2| ch¶µg c×wZtZ avb t¶tZ gj vi mvt` i`B RvZiq gvtQi wjk`Pvl e`e`vcbv

Rig wbePb

Gt`tk eü wPzRig AvtQ hv el¶Kvtj AwZwi`³ cwb tZ cweZ`v Kvq avtbi Pvl Kiv hvq bv, ZvB tKej gv`i`® tgsmtg tevtiv avtbi Pvl Kiv nq| Gme Rig G c×wZi Rb` LpB Dc¶hvMx| th Rigw wbePb Kiv nte Zvi Pvi cvtk DvZ RvqMv ev DvZ AvBj`v KtZ nte thb eb`vi cwb tZ cweZ`b nq|

Rig c¶Z Ki Y

wbePZ Rig Pvi cvtk maviYZt DvZ cvo ev AvBj`v tK| hw` tKv`vl cvo fivzv ev wPz`v tK Zvntj DvZ i k³ Kij AvBj` evatZ nte thb AwZ` ev eb`vq cweZ`b nq| t¶tZi cwb tei nqv ci c¶` eutki evbv w`tZ nte hv tZ gRj KZ gvQ tei ntq thtZ bv c¶ti | ZvQov AwZwi`³ cwb tei nqv Rb` cwe`-tKi cvBtci e`e`v KtZ nte Ges cvBtci g¶L bvBj` tbi Rvj teta w`tZ nte|

AvMvQv wqšY I MZ`Lbb

el¶Kvtj Rig c¶Z`v Kv d¶tj wefbratitYi AvMvQv Rb¶q| G mg`-AvMvQv` t¶tK KwqK k¶gi gva`tg wqšY KtZ nte| maviYZ: Rig bixPz Astk AvqZb Abymv`i 2-4 kZvsk RvqMvq MZ`Kti wbtZ nte| Gt¶t¶ gvQ Pj vP¶tj i Rb` bvj vi c¶qvRb nq bv| MZ` gvtQi Avkt`j wnmvte e`eüZ ntq`v tK| gvQ aitZ i mjev nq| ZvQov eo gvQ weµ Kivi ci tQv gvQ` t¶tK MtZ`¶i tL eo Kiv hvq|

Rig`Zwi

Rigi mg`-AvMvQv mwi t¶tj fvj fite Pvl I gB w`tq Rig`Zwi KtZ nte| Rig tZ tkl P¶ti mgq c¶Z kZvstk 450-550 M¶g wJGmnc Ges 250-300 M¶g Ggnc mvi c¶qvM KtZ nte| GQov 600-700 M¶g BDwi qv avb j vMv¶tbi ci mgvb wZb wKw`-Z A` avb tivctbi 30-35 w` b, 45-50 w` b Ges 60-65 w` b c¶ti c¶qvM KtZ nte|

avtbi RvZ wbePb I tivcb

tevtiv tgsmtgi Rb` maviYZ: D`P dj bkxj RvtZi avbB Dchj` | GRb` weAvi-3 (wece), weAvi-11 (gj`v) I weAvi-14 (MvRx) c¶wZ RvtZi avb wbePb Kiv hvq| avtbi Piv mwi ex fite Ges mgvb` t¶tZ j vMv tZ nte| GRb` tMvQv t`tK tMvQvi` t¶Z; 15-20 tmg. Ges mwi t`tK mwi i` t¶Z; 20-25 tmg. iv tZ nte|

avb t¶tZi cwi Ph¶I avb KvUv

avtbi cwi Ph¶ Rb` t¶tZi AvMvQv, tcvKv-gvKo I tivMej vB`gb KtZ nte| avtbi dj b evx i Rb` wZb wKw`-Z BDwi qv mvi c¶qvM KtZ nte Ges Rig tZ c¶qvRbgZ t¶P w`tZ nte| avb KvUvi mgq avtbi tMvov GKUy j`¶ ti tL



Կվտն և շրջանի քաղաքացիները ընդհանուր առմամբ հարգելի և բարեկամ արձագանքներ են ցուցաբերում հարցի վերաբերյալ:

ԳՊԸ

Կրթության հարցի վերաբերյալ հարցի քննարկում մասնագետները հարգելի և բարեկամ արձագանքներ են ցուցաբերում:

Կրթության մեթոդները

Գնահատելով հարցի վերաբերյալ Կրթության հարցի վերաբերյալ հարցի քննարկում մասնագետները հարգելի և բարեկամ արձագանքներ են ցուցաբերում:

ԳՊԸ-ի քաղաքացիները

ԳՊԸ-ի քաղաքացիները հարգելի և բարեկամ արձագանքներ են ցուցաբերում:

ԳՊԸ-ի քաղաքացիները

Կրթության հարցի վերաբերյալ հարցի քննարկում մասնագետները հարգելի և բարեկամ արձագանքներ են ցուցաբերում:

Կրթության հարցի վերաբերյալ հարցի քննարկում

Կրթության հարցի վերաբերյալ հարցի քննարկում մասնագետները հարգելի և բարեկամ արձագանքներ են ցուցաբերում:

- Երկրի քաղաքացիները հարգելի և բարեկամ արձագանքներ են ցուցաբերում:
- Լիցենզիայի հարցի վերաբերյալ հարցի քննարկում մասնագետները հարգելի և բարեկամ արձագանքներ են ցուցաբերում:
- Կրթության հարցի վերաբերյալ հարցի քննարկում մասնագետները հարգելի և բարեկամ արձագանքներ են ցուցաբերում:
- Կրթության հարցի վերաբերյալ հարցի քննարկում մասնագետները հարգելի և բարեկամ արձագանքներ են ցուցաբերում:
- Կրթության հարցի վերաբերյալ հարցի քննարկում մասնագետները հարգելի և բարեկամ արձագանքներ են ցուցաբերում:
- Կրթության հարցի վերաբերյալ հարցի քննարկում մասնագետները հարգելի և բարեկամ արձագանքներ են ցուցաբերում:

wdcPvU`cwi Kí bv

<p>avb`f`f`Z tQvU gv`Qi Pvl</p>	<p>avb`f`f`Z gvQ Pvl i mjeav</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• evovZ dmj gvQ</li> <li>• KxUvbkK I wborbx LiP Kg</li> <li>• gv`Qi weovq f`f`Zi DePZv ep`x</li> <li>• evovZ c`Ri c`QvRb nq bv</li> <li>• mgvšZ evj vB e`e`vcbv KvH`i</li> </ul> <p>avb`f`f`Z gvQ Pvl i cKvi f`</p> <p>hMcr c`xwZ: G c`xwZi mjeav- Aí k`g `yU dmj cvlqv hvq, gvQ AwóKvix tcvKv-gvKo tL`q td`j, gv`Qi gj %Re mvi, cwb`Z Aw` f`Rb I cjo Dcv vb tefo hvq, LiP Kg nq, dj b ep`x nq </p> <p>ch`qµg c`xwZ: G c`xwZi mjeav- B`Qv g`Zv cwb ivLv hvq, KxUvbkK c`Qv`M Amjeav nq bv, gv`Qi gj av`bi Rb` mvi, Rvg`Z AvMvQvi Dc`e K`g hvq, av`bi tMvov c`P c`wUv Rb`q, mgvR wfv`EK gvQ Pvl mjeav </p>																								
<p>hMcr c`xwZ`Z av`bi m`f` tQvU gvQ Pvl e`e`vcbv</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• Rwg wbe`Pb: A`c`f`vKZ mgZj f`wg, eb`vgy` GjvKv, GtUj ev` t`wAvk gwU, 4- 6 grm cwb `v`K, `vqx Rj vav`i i e`ve`v `vKv DvPZ </li> <li>• Rwg c`ZKiY</li> <li>• AvBj wbg`y: D`PZv 50 tmwg.  </li> <li>• MZ`I b`jv wbg`y: Rwgí bxPz Astk 1-2% GjvKv R`fo 75-95 tmwg. Mfxi MZ`Kí`Z n`e, b`jv `vK`te, M`Z`P m`v`_ b`jv vi m`st`hM `vK`te </li> <li>• Rwgí b`jv I MZ`Kívi D`f`k`k: ZvcgvGv tefo tM`j gvQ b`j /M`Z`Avk`q w`b`Z cv`te, M`Z`GKwGZ K`i m`n`RB av hvq </li> <li>• mvi c`QvM`N c`Z k`Z`K 6-7 tKwR tMveí, 600-700 M`g BDwíqv, 400-500 M`g wUGmwc Ges 200-250 M`g Ggw`c </li> <li>• av`bi RvZ wbe`Pb I P`v`v tivcb: weAvi-3 (wece), weAvi- 11 (gy`v) I weAvi-14 (MvRx); tMvQvi `f`Zi 15-20 tmwg. mwi t`f`K mwi i `f`Zi 20-25 tmwg.</li> </ul>	<p>gv`Qi c`RwZ wbe`Pb I tcvbv gRy`</p> <p>weteP` w`lqN `Z ea`k`j, Kg Mfxi cwb`Z Af`- Zvcgv`v I cwi`tek Zvi Zg` mn` Kivi f`lgZv, av`bi f`wZ K`i bv </p> <p>gj vi w`g`Pv`l gRy` NbZi (c`Z k`Z`K)</p> <table border="1" data-bbox="876 1008 1323 1228"> <thead> <tr> <th colspan="2">bgbv-1</th> <th colspan="2">bgbv-2</th> </tr> <tr> <th>c`RwZ</th> <th>msL`v</th> <th>c`RwZ</th> <th>msL`v</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>gjv</td> <td>50-60</td> <td>gjv</td> <td>60-64</td> </tr> <tr> <td>wgi Kvc`</td> <td>6-8</td> <td>wPsw</td> <td>36-40</td> </tr> <tr> <td>mic`yU</td> <td>10-12</td> <td>-</td> <td>-</td> </tr> <tr> <td>tgvU</td> <td>66-80</td> <td>tgvU</td> <td>96-104</td> </tr> </tbody> </table> <p>e`e`vcbv</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• cwb m`eivn: Rvg`Z Kgct`f` 18 tmwg cwb `vK`te </li> <li>• Lv` c`QvM: t`f`ni I R`bi 2-3% nv`i `Lj I K`v 1:2 Abcv`Z c`Zw` b </li> <li>• tcvKv-gvKo `gb: KxUvbkK c`Qv`Mi 4-5 w` b ci Rvg`Z cwb w`f`Z nq, Wj ev Kw`A c`f`Z ivLv </li> <li>• gvQ Avni Y: GK dmj v- 1.30- 2.60 tKwR/kZK, `y`dmj v-2.40- 2.80 tKwR/kZK </li> </ul>	bgbv-1		bgbv-2		c`RwZ	msL`v	c`RwZ	msL`v	gjv	50-60	gjv	60-64	wgi Kvc`	6-8	wPsw	36-40	mic`yU	10-12	-	-	tgvU	66-80	tgvU	96-104
bgbv-1		bgbv-2																							
c`RwZ	msL`v	c`RwZ	msL`v																						
gjv	50-60	gjv	60-64																						
wgi Kvc`	6-8	wPsw	36-40																						
mic`yU	10-12	-	-																						
tgvU	66-80	tgvU	96-104																						
<p>ch`qµg c`xwZ`Z i`B RvZiq gv`Qi w`gkPvl</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• Rwg wbe`Pb</li> <li>• Rwg c`ZKiY</li> <li>• AvBj evav I ev`ki evbv t`lqv</li> <li>• AvMvQv w`bqšy` I MZ`Lbb</li> </ul> <p>avb Pvl -</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• Rwg `Zix</li> <li>• av`bi RvZ wbe`Pb I tivcb</li> <li>• avb`f`f`Zi cwi Ph`I avb KvUv</li> </ul>	<p>gvQ Pvl</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• c`RwZ wbe`Pb I gRy` NbZi</li> <li>• gvQ cwi Ph`</li> <li>• gvQ Avni Y</li> <li>• avb`f`f`Z tQvU gvQ Pvl i mgm`v</li> </ul>																								

## Առաջարկի կարգը

Վեժ 3

մղմ 10t00-11t00

դրձմ Կվյ 1 60 րոպե

Կարգավորման	ժողովրդական տնտեսական կազմակերպության համաձայնագրի մասին
Առաջարկի	արձանագրության մասին կազմակերպության համաձայնագրի
ժողով	ժողովրդական տնտեսական կազմակերպության համաձայնագրի մասին կազմակերպության համաձայնագրի
Դիմում	Գ Առաջարկի ժողովրդական տնտեսական կազմակերպության համաձայնագրի մասին կազմակերպության համաձայնագրի

Վեժ	Առաջարկի Վեժ	ժողովրդական	մղմ
Կարգավորման			5 րոպե
	<ul style="list-style-type: none"> <li>ժողով</li> <li>ժողովրդական տնտեսական կազմակերպության համաձայնագրի</li> <li>ժողովրդական տնտեսական կազմակերպության համաձայնագրի</li> <li>Առաջարկի Դիմում</li> </ul>	<p>ԵՅՅ</p> <p>Ի</p> <p>ժողով</p>	
Վեժ			50 րոպե
	<ul style="list-style-type: none"> <li>ժողով, ժողովրդական տնտեսական կազմակերպության համաձայնագրի</li> <li>Առաջարկի մասին</li> <li>ժողովի մասին</li> <li>ժողով, ժողովրդական տնտեսական կազմակերպության համաձայնագրի</li> </ul>	<p>ԵՅՅ</p> <p>Ի</p> <p>ժողով ԻՅԿ</p>	
Վեժ			5 րոպե
	<ul style="list-style-type: none"> <li>Դիմում հարկ</li> <li>ժողով Վեժ</li> <li>ժողով ԱրԾԱԾԻԿ</li> <li>ժողովրդական տնտեսական կազմակերպության համաձայնագրի</li> <li>ժողովրդական կազմակերպության համաձայնագրի</li> </ul>	ժողով ԻՅԿ	
ժողովրդական տնտեսական կազմակերպության համաձայնագրի մասին կազմակերպության համաձայնագրի			

%K, wks I gv, i gvQi Pvl e`e`vcbv-1

Pvl m`e`ebv

evsjv`tki cju`GjvKvq AmsL` cKj I `mN i`q`q, th, tji v GKUv D`j L`thvM` Ask `K, wks I gv, i gvQ Pvl i Dchj` Ges GmKj cKj i Dbz` mbvZb cxwZ wKsev Avav`wbeo cxwZ`Z gvQ Pvl Kiv hvq| G mKj cKj i Dbz` chj` e`env`i i gva`tg Drcv`bkj Zv evx`i cvkvcwk weAvb m`\$Zfvte `K, wks I gv, i Pvl Kiv m`e`| MtelYvq t`Lv tM`Q th, Avav`wbeo cxwZ`Z ewn`Kfvte `K gvQi Drcv`bkj Zv tn`i cZ 6-7 tguUK Ub Ges t`kx wks I gv, i Drcv`bkj Zv 5-6 tguUK Ub|

%K, wks I gv, i gvQ Avgt`i t`tk Rbwc`q OmRlj gvQO` inmvte cwiwPZ| Avevm`j mstKvPb, cwi tekMZ wechq, cOkwZK Rj vkgmg`n fivU Ges Lvj`-vej cwbkb` nI qvq G mKj gvQ `Z nwi`q hv`Q| AZx`Z Gme t`kxq cRwZi gvQi Pvl m`c`nvi Y I msi`q`Yi welta`KDB tZgb `i`Zi`q`q| Pvl cxwZ`Z Gme gvQ Ašf` Kti Drcv`b evov`bv GLb mg`q i `vex| D`P evRvi`gj, e`vcK Pwn`v I AZ`š-jv`fRbK nI qv m`Zj| tcvbvi AcZj Zvi Kvi`Y G mKj gvQi Pvl Avkvbjc` chvi jvf Ki`q bu| Z`cwi evsjv`tki wefboGjvKvq GmKj gvQ Pvl PvlMY tek Drmwn`n`q D`v`q| chj`MZ I wefboKj vKškj m`ú`K`ZwE`K I e`envi`K c`k`qYmn civgk`c`vb Ki`Z cvi`j GmKj gvQ Pvl Av`iv e`vcKfvte m`c`nvi Y jvf Ki`te|

miKwi I t`emiKwi ch`q %K, wks I gv, i Kwi`g cRbb, tcvb Drcv`b I Pvl vev` Kiv n`Q hv Drmwn`RbK| wKš`G mKj gvQi Kwi`g cRbb, tcvb Drcv`b I Pvl e`e`vcbv I ci grm` Pwl`i mWk aviYv bv `vKvq Pwl`iv `K, wks I gv, i gvQi Pvl e`e`vcbv wefbo`ngm`vi m`\$Lb n`Q|

%K, wks I gv, i gvQi `i`Zj

- %K, wks I gv, i gvQi c`p`Y A`bK tek Ges tL`Z LpB m`y`y|
- Amy`I tiwM g`i ci `t`i Dbz`i Rb` tiwMxi c` in`mte G mKj gvQ mgv`Z|
- A`i `v`b AwaK Nb`Zj G mKj gvQ Pvl Kiv hvq weavq `f mg`q AwaK g`v`dv ARB m`fe|
- AwZwi`<sup>3</sup> kmb A½ `vKvq G mKj gvQ evZm t`K Aw` tRb w`q tetP `vK`Z cvi`i, dtj Rxeš-Ae`vq evRvi RvZ Kiv hvq|
- Ab`vb` gvQi Zj bvq G mKj gvQi Pwn`v I evRvi`gj` A`bK tek|
- G mKj gvQ Kg` tiwM evj`vB t`Lv t`q I AwaK mnbkxj Zv m`ú`b`
- t`kxq I AvšR`ZK evRvi`i G mKj gvQi e`vcK Pwn`v i`q`q|
- ewYwR`Kfvte wRlj gvQ Pvl i e`vcK m`e`ebv i`q`q|
- Avav`wbeo I wbeo cxwZ`Z Pvl t`q`i AwaK Drcv`b Ges e`vcK Kg`m`v`bi m`thvM i`q`q|
- wRlj gvQ Pvl Kti `wi `e`v`g`vPb I Kg`m`v`bi m`thvM m`p` Kiv hvq|

%K, wks I gv, i gvQ Pvl i m`e`av

- tQvU-eo th tKvb ai`Yi Rj vktq GgbwK tPsev`Pvq ev LuPv`Zi G mKj gvQi Pvl Kiv hvq|
- evsjv`tki gwU, AvenvI qv I Rj evqyG mKj gvQ Pvl i AZ`š-Dc`thvMx|
- t`gšm`y`g cKj, ewil`R cKj, AMfxi Rj vktq I G mKj gvQ Pvl Kiv hvq|
- `f Mfxi Zv m`ú`b`c`Kti AwaK Nb`Zj mnt`RB Pvl Kiv hvq|
- weifc` cwi`te`ki cwb`Z Giv `^Q` `^emevm Ki`Z cvi`i|
- %K gvQ I wks gvQ GKK Pvl Ges gv, i w`g`Pvl Pvl Dc`thvMx|
- %K gvQ 4 gv`m Ges wks I gv, i gvQ 7-8 gv`m Llevi Dc`thvMx I evRvi RvZ Kiv hvq|
- %K, wks I gv, i gvQ ewYwR`Kfvte Pvl Kti AwaK jv`f`vb nI qv hvq|
- wks I gv, i gvQ i`B RvZxq gvQi m`\_ Pvl Kti I AwZwi`<sup>3</sup> g`v`dv ARB Kiv hvq|
- Dbz` e`e`vcbv tKškj c`q`v`M Pvl Ki`j GmKj gvQ tiwM nI qv m`e`ebv Kg`\_v`K|
- AwaK Nb`Zj Pvl i gva`tg m`ú`i` me`w`K e`envi` wbe`Z Kiv hvq|
- RweZ Ae`vq evRvi RvZ Kivi m`thvM `vKvq GmKj gvQi Pwn`v tek `v`K|

%K, Ňks l gv, i gŇtŇi Pvl c×ŇZ

ĀK, Ňks l gv, i gŇtŇi GKK Pvl GLbl e'vcK cŇj b nq bvB | Pwl i AwfĀZv l Aw\_Ŕ Ae'vi l ci wŇwĒ Kři GmKj gŇQ `ŔfŇte Pvl Kiv thřZ cvři | Ab' thřKvb gŇQ PŇli mv\_x dmj ŇmŇte ĀK, Ňks ev gv, řii thřKvb GKŇU ŇbeŔPb Kiv thřZ cvři | thgb i "B RvZřq gŇtŇi Ňgk<sup>a</sup>PŇli cĀři GK i cĀZ 2,000-5,000 ŇU ŇRl j gŇtŇi tcvb Qvov thřZ cvři | GřŇŇĀ Gř' i Lveřii Ňelřq c\_xKfŇte ŇetePbv Kivi cĀqvRb cřo bv | i "B RvZřq gŇtŇi Ňgk<sup>a</sup> PŇli Abj "c cvřvm gŇtŇi mv\_l mv\_x dmj ŇmŇte ŇRl j gŇtŇi th řKvb GKŇU cŔŇZ Pvl Kiv thřZ cvři | GřŇŇĀ Gř' i Lveřii Ňelřq c\_xKfŇte ŇetePbv Kivi cĀqvRb cřo bv | eZŇŇb G c×ŇZ tek RbŇcĀZv jvf KřiřQ Ges Pwl MY Aw\_Ŕ fŇte jvf evb nř"Q | Gi avivewŇKZřq GmKj gŇQ Ňetkl Kři ĀK Ges Ňks Gi GKK Pvl ř'řki AřbK RvqMvq cŇvi jvf KřiřQ | GmKj gŇtŇi Avav-ŇbeŔo GKK PŇli Rb' Ňbtgřfc c×ŇZ AbŇiY Kiv thřZ cvři |

%K, Ňks l gv, i gŇtŇi tcvb mŇMŇ l cĀZcvj b

%K, Ňks l gv, i gŇQ PŇli Rb' Dchř<sup>Ŕ</sup> AvKřřii tcvb mnRj f' bq Ges cvl qv tMřj l Zj bvgj KfŇte `vg teŇk | tmRb' mgggZ Dchř<sup>Ŕ</sup> AvKřřii tcvb cĀŔŔ ŇbŇĀZ Kiv Ges Drcv' b LiP Kgvřbvi Rb' tŇU AvKřřii tcvb mŇMŇ Kři %K, Ňks l gv, i gŇtŇi tcvb bŇmŇi cĀři 20-21 Ň b cĀZcvj řbi ci PŇli cĀři gRř Kiv DĒg | bŇmŇi cĀři hLb ĀK gŇtŇi tcvb řjv 2.5- 3.0 tmřg. AvKřřii nq ZLb gRř cĀři `Ňbvřř KiřZ nq | Ňks gŇtŇi tcvbvi eqm bŇmŇi cĀři 30-40 Ň b nřj Zv gRř cĀři `Ňbvřři thŇM' nq | Ab'ŇřK gv, i gŇtŇi tcvbvi eqm 25-30 Ň b nřj Gř' i gRř cĀři `Ňbvřř KiřZ nř | th řKvb Dřm ř\_řK tcvb mŇMŇ l cŇi enřbi řŇřĀ ŇewfŇb c×ŇZ Aej řb Kiv hřq | Dřm\_ř ř\_řK gRř cĀři `řj Zj hZKg nq Ňetkl Kři ĀK gŇtŇi tcvbvi gZi Ňvi ZZ Kg nř | AŇaK `řj řZ; cŇi enřbi řŇřĀ gZř Ňvi teŇk nq | cŇŇŇřř Ňks l gv, i gŇQ Zj bvgj KfŇte teŇk `řj řZ; cŇi enř Kiv mnR |

%K, Ňks l gv, i gŇtŇi tcvb cŇi enř i "B RvZřq tcvb cŇi enřbi gZ nřj l GKŇyŇfŇbZv i řřřQ | Zviv KvŇvhy<sup>Ŕ</sup> n l qv eo AvKřřii tcvb Aw řRb e'řřM cŇi enřbi řŇřĀ Ňetkl mZKZv Aej řb KiřZ nq | Ňks Ň gv, řii tŇU tcvb Av řRb e'řřM cŇi enř Kiv B DĒg |

bŇmŇi cĀři cĀZ

%K, Ňks l gv, i gŇQ PŇli Rb' 3.0 nřZ 5.0 tmřg. AvKřřii tcvb AZř- DcřhvŇx | Dřj ŇZ AvKřřii tcvb mnřR cvl qv hřq bv Ňeavq ŇbR `bŇmŇřř tcvb cĀZcvj b Kři řbqv thřZ cvři, dřj mŇK mgřq mŇK AvKřřii tcvb cĀŔřZ řhgb mřeav nq řZřb LiPl cřo Kg | Gme gŇtŇi 10,000 ŇU avbx tcvb gRř' i Rb' 10 kZřKi GKŇU bŇmŇi cĀři ŇbeŔPb Kiv thřZ cvři | Ab'Ňb' gŇtŇi avbx tcvb cĀZcvj řbi Abj "c bŇmŇi cĀři cĀZ mřŇb cĀřZ nř | G Rb' h\_vi ŇZ cĀři tmP cĀ vb Kři ĀKřq cŇi gvb gZ Pb l `Re mvi cĀqvM KiřZ nř |

bŇmŇi cĀři Lv' cĀqvM

cĀři avbx tcvb Qvovi ci nřZ tcvbvi l Rřbi 3 řřřMi 1 řřř Ňřři Ň řb 3 evřř řřj gŇřbi bŇmŇi Lv' cĀqvM KiřZ nř | avbx tcvb Qvovi 25-30 Ň b PŇli ci cŔŇZ řřř' tcvb 3.0-5.0 tmřg. AvKřřii cŇi YZ nq |

gRř cĀři ŇbeŔPb

D'P Nbtřj %K, Ňks l gv, i gŇtŇi tcvb gRř' i Rb' cĀři ŇbeŔPb GKŇU Ňi "ZcYŇelq | mnřR cŇb mieivŇ Ges ŇbŇvkb Kiv hřq Ges Zj ř'řk `Re c`řř\_ř cŇi gŇY Kg Giřc řetř, řetř -ř' vAvk gŇU cĀřj G řŇřĀ cĀlav' Ň řZ nř | ŇbR `Deřv kŇ<sup>Ŕ</sup> Kg AvřQ Giřc cĀři i cŇb `řj Y mgm'v Kg nřq \_řřK | Ňetkl Kři avb řŇřřřK AMřxi Rj řkřq i řcvřř Kři eZŇŇb th gŇQ Pvl Kiv nř"Q tm aiřři Rj řkq ŇbeŔPb Kiv thřZ cvři | Zře cĀři Ňřřř hvZřqvZ e'e'v DĒg nřZ nře Ges cŇb řZ cŇřř mřřř Avřj v l evřvm cĀřřni Rb' řLvřřj v nřZ nř |

gRř cĀři cĀZ

Ab'Ňb' gŇQ PŇli gZB cĀři cĀZ KiřZ nře Zře G mKj gŇQ PŇli řŇřĀ cĀři ĀKřř metřřq řřřř nq, Zře cĀři řmP Ň řř grm' kb' Kři Ňbřj l Pj ř | kZřK 1-2 řKŇR Ňřři Pb cřřqM Kři cĀři i Zj ř'řki gŇU mv\_l řřřřřř ŇgŇkřq Ň řZ nř | ĀKřř cĀři nřj Pb cĀqvřMi 3-4 Ň b ci cŇb mieivřni e'e'v KiřZ nř |

tcvbr gRj

G K\_v mZ` th, Prtli DEg djvdj wbfP Kti fuj gvtbi extRi lci | Zte tKSnj ZmEjKfvte wei x tcvbr cUjB wbuoZ KiZ nte | G Rb` wbtRi bvmi cKti tcvbr Drcv`b bv Kitj cwipZ, wek` l wbfPthvM` tcvbr Drcv`bKvixi wBKU ntZ tcvbr msMh KivB DEg | tcvbr Qovoi NbZ; m=uyFvte wbfP Kite Lvgvixi gvQ Prtli AwfAZv, AwR` ^Qj Zv, gvQ Prtli AvMh, cKti i gwU l cwbi \_Yv\_Y Ges mtefcwi Prl e`v tcvbr cxwZi lci | emvWR`K fvte `K, wks gv\_i gvQi GKK Prtli Rb` cKti cftZi 4-5 w` b ci wbgvnti tcvbr Qovoi thtZ cvti |

%K gvQi GKK gRj nvi

Prtli cKwZ	gRj NbZj (kZtK)	gse`
gtWj -1	250-300	
gtWj -2	400-500	cwb cwieZfbi e`v_vKtZ nte

cKti i cwbi ciztek (Ecosystem) fvtjv ivLvi Rb` `K gvQi mv\_ kZtK 2-3 wU wnj fvi KvtcP 6"-7" AvKviti tcvbr Qovoi thtZ cvti | GLvfb Daj L` th, `K gvQi mv\_ mw\_ dmj wnmvte ciz kZtK t` kx gv\_i 20 wU A\_ev wks 10 wU gRj Kiv thtZ cvti |

wks gvQi gRj nvi

Prtli cKwZ	gRj NbZj (kZtK)	gse`
gtWj -1	300-400	
gtWj -2	400-500	cwb cwieZfbi e`v_vKtZ nte
gtWj -3	wks 200 wU + %K ev cv/vim 100 wU	cwb cwieZfbi e`v_vKtZ nte
gtWj -4	wks 50 wU + i`B RvZxq gvQ 40 wU	

gv\_i gvQi gRj nvi

Prtli cKwZ	gRj NbZj (kZtK)	gse`
gtWj -1	150-200	
gtWj -2	250-300	cwb cwieZfbi e`v_vKtZ nte
gtWj -3	gv_i 150 wU + %K ev cv/vim 100 wU	cwb cwieZfbi e`v_vKtZ nte
gtWj -4	gv_i 50 wU + i`B RvZxq gvQ 40 wU	

tcvbr gRj Kvj xb Ki Yxq

gRj Kvj xb mgdq tcvbvi gZj nvi Kgvfbvi Rb` wbgj wLZ e`v MhY Kiv thtZ cvti t

- cwienb RubZ Kvity tcvbvi kixti qjZ ntZ cvti, tm Rb` tcvbr Qovoi cte`1 wcmGg nvti cUwKqvg cvigv`vfbU cwbtZ tMvmj Kwitq tcvbr QovtZ nte |
- h` m`e nq tcvbr Qovoi mgq t`tK 10-12 Nulv cKti nuj Kv cwbi c`vni ivLiz nte |

tcvbr Qovoi mgq

WUv Avenl qvq w` tbi th tKvb mgdq tcvbr Qovoi thtZ cvti | Zte mKvj A\_ev weKvtj tcvbr Qovoi DEg | `ycti ti vt`, f`vcmv Avenl qvq, Aweivg exoi mgdq cKti tcvbr bv QovoiB DwpZ | cKti tcvbr gRj` i ci 1-2 w` b cKti tcvbvi gZi nvi ch`eY Kiv `i Kvi | tcvbr gZi nvi tekx ntj cpivq mgcmv gvY tcvbr Qovoi e`v KiZ nte |

### ՆԱԽԱԳԻՏՈՒՄ ԵՎ ԳՐԱԳՐԱՆԵՐԻ ԿԵՆՏՐՈՆԻ ԿՈՄԻՏԵ

Հայաստանի Հանրապետության Հանրային կրթության նախարարության կողմից կազմակերպվող համազգային մրցույթի արժանացողների անունները հայտարարվում են հետևյալ կերպով:

Մրցույթի հաղթողները հայտարարվում են համազգային մրցույթի արժանացողների անունները հայտարարվում են հետևյալ կերպով:

Հայաստանի Հանրապետության Հանրային կրթության նախարարության կողմից կազմակերպվող համազգային մրցույթի արժանացողների անունները հայտարարվում են հետևյալ կերպով:

wde PvU`cwi Kí bv

<p>%K, wks I gv<sub>s</sub> i gvQ Pvl e`e`vcbv-1</p>	<p>Pvl m`tebv</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• t`tk AmsL` MúgvY cKai i tqfQ th<sub>s</sub> tj vZ`K, wks I gv<sub>s</sub> i gvQ Pvl Kiv m`e </li> <li>• %K Gi Drcv` bkxj Zv c`q- 6 tgvUK Ub/ tnt Gi teuk </li> <li>• wks I gv<sub>s</sub> i PrtI i Drcv` bkxj Zv c`q 5-6 tgvUK Ub/ tnt</li> <li>• PrtI i m`c`hvi b NUfQ </li> <li>• Avt iv e`vcK m`c`hvi Y m`e </li> </ul>
<p>%K, wks I gv<sub>s</sub> i PrtI i m`jeav</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• me ai tYi Rj vk t`q Pvl Kiv hvq </li> <li>• evsj v` t`ki Rj evqy PrtI i Dc`thvM </li> <li>• f` Mfxi Zv m`ub`c`K`i AwaK Nb t`Zj Pvl Kiv hvq </li> <li>• weifc cwi t`tki cwb t`Zi Giv mn t`R emevm K i t`Z cv t`i </li> <li>• %K gvQ GKK PrtI Ges wks I gv<sub>s</sub> i v`gk` Pvl Pvl Dc`thvMx </li> <li>• %K gvQ 4-5 gv t`m Ges wks I gv<sub>s</sub> i gvQ 5-6 gv t`m Llevi Dc`thvM nq </li> <li>• %K, wks I gv<sub>s</sub> i gvQ emYwR`Kfvte Pvl Kti AwaK j v`fevb nI qv hvq </li> </ul>	<p>`K, wks I gv<sub>s</sub> i gv t`Qi<sub>s</sub> i`Zj</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• %K, wks I gv<sub>s</sub> i gv t`Qi c`p`Y A t`bK teuk Ges mY` f` y </li> <li>• tivMxi c` w`nt m`te G mKj gvQ mgv` Z </li> <li>• AwaK Nb t`Zj G mKj gvQ Pvl Kiv hvq </li> <li>• G mKj gvQ evZvm t` t`K Aw` t`Rb w b t`q te t`P` v`K t`Z cv t`i </li> <li>• RxeS-Ae`v`q evRvi RvZ Kiv hvq </li> <li>• Pwv` v` I evRvi gj` A t`bK teuk </li> <li>• AwaK mnbkxj Zv m`ub`c`</li> <li>• emYwR`Kfvte e`vcK Pvl m`tebv </li> <li>• Avav`wbeo I wbeo Pvl Dc`thvMx </li> <li>• Kgms` v` t`bi m`thvM i tqfQ </li> </ul>
<p>%K, wks I gv<sub>s</sub> i gv t`Qi t`cvbv m`SMh I c`Zcvj b</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• t`cvbv c`B mnRj f` Kiv </li> <li>• e`q Kgv t`bvi Rb` t`QvU t`cvbv m`SMh Kti c`Zcvj b Kiv </li> </ul> <p>bvm`i c`Kai c` w`Zt</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• c`Kai i Kiv t`bv, Pb c`qvm, `Re mvi c`qvm </li> <li>• gv t`Qi t`gvU I R t`bi 10% nvti 3 evi bvm`i Llevi c`qvm </li> <li>• bvm`i c`Kai 25-30 w` b c`Zcvj b </li> </ul>	<p>gRj ce`e`e`vcbv</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• gRj c`Kai wbe`Pb             <ul style="list-style-type: none"> <li>- mn t`R cwb mie ivn I wbm`B e`e`v`hy`</li> <li>- `Re c` v` t`P` Kg Dciv` wZ</li> <li>- tetj - t` v`Avk gvU i c`Kai</li> <li>- DEg hvZvqvZ e`e`v`</li> <li>- ch`B Avtj v`-evZv t`mi Dciv` wZ</li> </ul> </li> <li>• gRj c`Kai c` w`Z             <ul style="list-style-type: none"> <li>- c`Kai i Kiv t`bv I Pb c`qvm</li> <li>- cwb c`ek</li> </ul> </li> <li>• t`cvbv gRj             <ul style="list-style-type: none"> <li>- fiv t`j vgv t`bi t`cvbv wbe`Pb</li> <li>- w b t`R c`Zcvj b ev</li> <li>- wek f`-Drm t` t`K t`cvbv m`SMh</li> </ul> </li> <li>• t`cvbv gRj nvi             <ul style="list-style-type: none"> <li>- %K gv t`Qi gRj nvi</li> <li>- wks gv t`Qi gRj nvi</li> <li>- gv<sub>s</sub> i gv t`Qi gRj nvi</li> </ul> </li> </ul>



Առաջնությունների ցուցակ

Գրքերի քանակը

2015-2016 թվականներ

Ընդամենը 60 գրքեր

Մեծ տպագրության գրքերի ցուցակի մասին 2
Առաջին ցուցակի մասին Առաջին ցուցակի մասին Կրթության նախարարության հանձնարարական ծրագրի մասին
Երկրորդ ցուցակի մասին Առաջին ցուցակի մասին Կրթության նախարարության հանձնարարական ծրագրի մասին
Չորրորդ ցուցակի մասին Առաջին ցուցակի մասին Կրթության նախարարության հանձնարարական ծրագրի մասին

Գրքերի անունը	ժողովրդական կրթության նախարարության հանձնարարական ծրագրի մասին	Ընդամենը
Գրքերի ցուցակ		5 գրքեր
<ul style="list-style-type: none"> <li>Մեծ տպագրության գրքերի ցուցակի մասին</li> <li>Առաջին ցուցակի մասին</li> <li>Երկրորդ ցուցակի մասին</li> <li>Առաջին ցուցակի մասին</li> </ul>	<p>Երեք ցուցակ</p> <p>1 ժողովրդական կրթության նախարարության հանձնարարական ծրագրի մասին</p>	
Գրքերի ցուցակ		50 գրքեր
<ul style="list-style-type: none"> <li>Մեծ տպագրության գրքերի ցուցակի մասին</li> <li>Երկրորդ ցուցակի մասին</li> <li>Գրքերի ցուցակի մասին</li> <li>Գրքերի ցուցակի մասին</li> <li>Գրքերի ցուցակի մասին</li> <li>Գրքերի ցուցակի մասին</li> </ul>	<p>Երեք ցուցակ</p> <p>1 ժողովրդական կրթության նախարարության հանձնարարական ծրագրի մասին</p>	
Գրքերի ցուցակ		5 գրքեր
<ul style="list-style-type: none"> <li>Չորրորդ ցուցակի մասին</li> <li>Գրքերի ցուցակի մասին</li> <li>Գրքերի ցուցակի մասին</li> <li>Առաջին ցուցակի մասին</li> <li>Գրքերի ցուցակի մասին</li> </ul>	<p>ժողովրդական կրթության նախարարության հանձնարարական ծրագրի մասին</p>	
ժողովրդական կրթության նախարարության հանձնարարական ծրագրի մասին		

## ^K, wks I gv, i gvQi Pvl e`e`vcbv-2

### Lv` e`e`vcbv

gvQi AwaK Drcv`b c`Bi Rb` fvtjv extRi A\_vP tcvbvi thgb c`qvRb tZgbB fvtjvgtbi Lv`i w`DqZv weavb Ri`ix| gvQi `fweK eixi Rb` Ab`vb` c`Yxi b`vq Lv`i wba`ni Z gvIvq mKj cjo Dcv`vb \_vKv c`qvRb| gvQ Zvi ``wK eix I cjo Rtb` cKti c`B Lv`i I ci m`uY`bF`Kj | enw`wRKfvte jvfRbK Dcv`q gvQ Pvl Ki`Z tMtj gvQi gRj NbZj evotZ nte| %K gvQi Gifc PvlI t`fjI tKej gvI c`KwZK Lv`i I ci wbf`Kti fvtjv dj b cvl qv m`e bq| wbeo gvQ PvlI m`u`K Lv`i e`envi LpB \_i`ZcY` G t`fjI c`KwZK Lv`i c`kvcwk m`g `vbi Lv` c`qvMi Avek`K| m`g Llevi c`qvMi gva`tg w`B mg`q Kw`LZ Drcv`b w`DZ Kiv m`e nq| GQov m`g Llevi c`qvM Drcv` Z gvQi Condition Factor mg`Z \_v`K|

### Lv` cjo Dcv`vbi Drm

gvQi m`u`K Lv` c`Z weirfb`cjo Dcv`vbi Rb` weirfb`aiYi Lv` DcKiY e`envi Kiv n`q \_v`K| Lv`i G mKj DcKiY c`vbZt c`wYRvZ Ges Dw`c RvZ Drm t`K cvl qv hvq| Avgv`i t`k gvQi Lv` c`Z euj fte e`e`Z Pvlj i w`n K`v, Mtgi fjm, Pvlj i Lj, AvUv, mvi lvi `Lj, wZtj i `Lj, tmvqweb w`j, fjev PY`c`vZ Dw`c RvZ Ges w`k w`j, Meat and Bone meal, Mew`ci i i`BZ`w` c`wYRvZ DcKiY| gvQi t`n eixi Rb` Awgtli fvgKv AZ`š` \_i`ZcY` gvQi Lv` Awgtli c`kvcwk cwi gvYgZ kKfv, Pve`ev d`vU, Vitamin I LubR RvZxq cjo Dcv`vb cwi gvYgZ Aek`B \_vK`Z nte| mvariYZ `K, gv, i gvQi Lv` 30-35% Awgl \_vKv c`qvRb| KviY GmKj gvQ c`wR Awgl DrmRvZ Llevi M`tY Af`-t mPivPi e`e`Z w`Qy Lv` DcKiYi cjo gvbi w`Pi mvi w`Z t` qv n`j vt

Dcv`vb	Cjogvb %		
	Awgl	kKfv	Pve`
Pvlj i K`v	11.88	44.42	10.45
Mtgi fjm	14.57	66.36	4.43
mvi lvi `Lj	30.33	34.38	13.44
wZtj i `Lj	27.20	54.97	13.18
w`k w`j -G tMW	56.61	3.74	11.22
e`w w`j	63.15	15.59	0.56

### Lv` DcKiY wbeP`b weteP` w`l q

AwaKusk grm` Pwl m`u`K Llevi wmvte c`vbZt mvi lvi `Lj, Pvdj i K`v I Mtgi fjm e`envi Ktib| G Qovl A`bK gvQ Pwl Ggb w`QyLv` DcKiY e`envi Ktib, th`tjv Aw`R fte jvfRbK bq, GgbwK tm`tjv A`bK mgq cKti cwi t`ki Rb` `wZKi n`q \_v`K| thgbt avbi Zl gvQi dj Kiv AvUwKtq k`mtiva Kti gvQi gZi KviY NUvq| Lvgti i w`R`^D`v`M m`u`K Lv` c`Z Ki`j c`wZ-w`fweK Lv`i cjo \_Y w`Pvl Lv` `Zwi Kiv DEg| cKti m`u`K Lv` c`qvMi D`k` n`jv gvQi AwaK Drcv`b w`DZ Kiv| tm KviY gvQi Lv` wmvte e`envi i Rb` DcKiY wbeP`bi mgq tek w`Qy w`l q wetePbv Kiv DwPZ hv w`tgdj L`Kiv n`j vt

- `vbxq fte DcKiYmg`ni c`PhZv
- DcKiYi cjo gvbi
- DcKiYi Zj bvgj K gj`
- gvQi Lv` v`v`m ev cjo Pwin`v
- Pwl i Aw`R m`wZ
- D`P Lv` cwi eZ` nvi
- DcKiYi AvKvi
- DcKiY msi `tYi tgq`

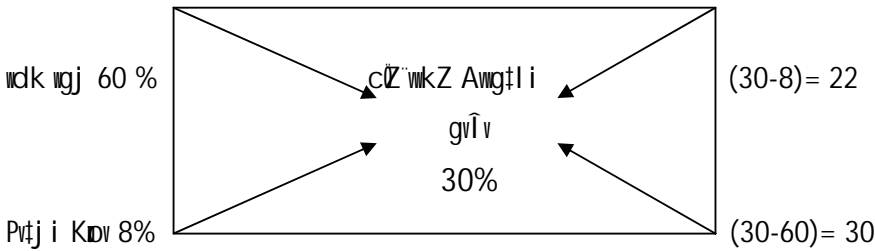
Lv`i c'ogvb wbaF Y

Lv`i c'ogvb Rb`i wbePZ DcKiYmgni c'og Dcv`vb Awgl meP'atq `i "ZcYQl e'qeu| G Rb`i givQi Lv`i `Zwi i mgq `i agv` Awgl i gv`v wmwve Kiv nq| givQi Lv`i Awgl i gv`v wbfct'Yi Rb`i t'K'ubK mg'KiY c'og euj c'ogij Z | GB C'ogijU Pearson's Square Method (eM'c'og) b'atg cwi wPZ |

wc'ogimY eM'c'og

aiv hvK, wdk w'gj 60% | Prt'ij i K'ogv 8% Awgl AvtQ | G`i w'j DcKiY e'eni K'ij Lv`i `Zwi K'itz nte Ges c'og ZKZ Lv`i Awgl i gv`v nte 30% |

- GKwU eM'Awk'itz nte Ges c'og'v'k'Z Awgl i gv`v (30%) e'fM'P gvSLv'f'v w'j LtZ nte |
- e'fM'P evg c'v'k'P' w'j DcKi'f'Yi b'vg Z'v'`i Awgl i gv`v mn w'j LtZ nte |
- c'og'v'k'Z Awgl i gv`v t'`k' DcKi'f'Yi Awgl i gv`v w'etq'vM Ki'itz nte |
- w'etq'vM dj e'fM'P DcKi'f'Yi w'ecixZ t'k'v'Y A`\_f' e'fM'P K'f'Y'P t'k'f'l w'j LtZ nte |
- w'etq'vM dj F'Y'v'Z'K n't'j Z'v w'et'p'bv Kivi c'og'q'vRb t'bB |
- e'fM'P W'w'v'w' t'K m'sL`v t'j w'k' th'vM Ki'itz nte |
- AZtc' i W'v'w' w' t'Ki th'vM dj w' t'q k'ZKiv n'v' tei Ki'itz nte |



GLv'f'v,

wdk w'gj = 22/52 x 100 = 42.31 Ask

Prt'ij i K'ogv = 30/52 x 100 = 57.69 Ask

AZGe, Lv`i DcKi'f'Yi cwi gvY

wdk w'gj	= 42.31 M'og	
Prt'ij i K'ogv	= 57.69 M'og	
t'gvU	= 100 M'og	

wc'ogimY c'og'v'k'Z Lv`i m'sig'k'f'Y M'og/100 M'og ev % at'ij Ki'itz nte |

GLb, c'og'v'k'Z Awgl i gv`v m'vK AvtQ w'K'v, Z'v hvP'vB Kivi Rb`i w'v'v'Y'Z DcKi'f'Yi m'v'`\_Z'v'`i w'v'v'Awgl i gv`v/n'v' c'og'v' w' t'q th'vM Ki'itz nte |

wdk w'gj	= 42.31 x 0.60 = 25.39 M'og
Prt'ij i K'ogv	= 57.69 x 0.08 = 4.61 M'og
t'gvU	= 30 M'og Awgl

məúíK Lv` ^Zix

ím mKj `é` gvQíK Lvl qvtbvi Rb` ewni t\_íK cKíi mieivn Kiv nq, hv gvíQi ílqciY, `wnK ep× mvaíb KvR Kíi Ges gvíQi tivM cŰZíiva l cRbb mílgZv j v`f mrvqK fvgKv iv`L, tmmKj `é`íK gvíQi məúíK Lv` ejv nq| məúíK Lvevi `Bfvte cŰZ Kiv thíZ cví |

K) ewíwR`K Lv` t eZívtb temiKwii D`í`v`M gvíQi Lvevi ewíwR`Kfvte cŰZ Kivi Rb` eú Lv` wj `wicz ntqíQ| GmKj KviLvbvq gvíQi eqtmi l ci wíwÉ Kíi weífbægvtbi Lvevi cŰZ Kiv n`Q| gvQ PwíMY Zvi Pwín`v Abíhvqx evRvi t\_íK weífbægíogvtbi l `vtgi Lv` msMh Kíi mnt`RB cKíi cŰqM KíiZ cví b| KviLvbvq cŰZ wctj U Lvevi cwibíZ mnt`R Míj bv, ZvtZ Lv` í AcPq Kg nq Ges cwib mnt`R bó nq bv| ewíwR`K fvte wctj U Lveví gvíQi cŰwíZ l eqm-ííí` c`p Dcv`vb AvbcwíZK n`íi msíK-`Kíq Lv` cwi eZB nvi (Food Conversion Ratio) íenk nq A\_í Zj bvgj K Aí Lv` cŰqíM AwaK Drcv`b wíwŰZ Kiv hvq|

L) Lvgtí cŰZKZ məúíK Lv` t evRíi i wctj U Lvevíi c`pógvb íNvl bvi mvt\_ me mgq c`pógvb mivK `v`K bv| gvíQi eaí fíj íctíZ ntj cŰqíRbxq Lv` DcKíYmgn evRvi t\_íK wKíi wR`wctj U tgvkb ōiv Lv` ^Zwi Kiv metPíq wívc` | Lvgtí `fvte Lv` cŰZ Kiv hvq| weífbreai`íYi Lv` DcKíY cŰqíRb gíwíK GKíí fvtj vfvte wgvktq wR n`íZB Lv` cŰZ Kíi cKíi cŰqíM Kiv hvq A\_ev Lv` cŰZ tgvktíi mrvíth` weífbreDcKíY cwi gvYgZ wgvktq Pwín`v AYíhvqx `vbr`vi məúíK Lv` %Zwi Kiv hvq| Lvgtí cŰZKZ məúíK Lv` UvUKv (Fresh) n l qvq gvíQi Lv` MhY cŰYZv ep× cvq| GQíov Lvevi Qívk, tgví ev Ab`vb` ciRwíe ōiv Avíwš-nl qvi məebvl Kg `v`K| Kwí g `vbr`vi Lveví 10% Gi AwaK Rj xq Ask `vKíj Qívk ev tgví ōiv m`wíZ n l qvi məebv teío hvq| gvíQi KwíLZ Drcv`b wíwŰZKíí Lv` e`v`vcbv AZ`š\_`i`ZcY`fvgKv iv`L| AwaKš`ewíwR`K grm` Píí 70-75% e`qB Lv` LvíZ ntq `v`K| G íííí %K, wks l gv\_ i gvíQi Rb` wíwíí Lv` í DcKíY wgvktq `f gíj` wKíí fvtjv gvíbi Lv` cŰZ Kiv thíZ cví |

DcKííYi weeiY	kZKíiv nvi
wck wj	20
ímvqieb PY©	8
AíUvKíov	30
fíev PY©	5

DcKííYi weeiY	kZKíiv nvi
Mígi íym	12
wPuv_ o/ive	5
mwi lvi `Lj	20
wíUwígb wíq`	1 Míq/íKwR

Lv` cŰíZi 24 NíUv c`eB mwi lvi %í cwi gvYgZ cwibíZ wíwííq iv`LíZ nte| AZtci Ab` mKj DcKííYi mvt\_ fvtj vfvte wgvktq Ggb fvte cwib wgvktíZ nte thb Lvevi AíbkUv`í Kbv Lvevíi gZ nq|

cKíi Lv` cŰqíM gvív

gvíQi Lv` MhY gvív wíwíí Kíi cwibi ífšZ l ímvqíwK\_ Yvejxi AbKj Ae`vi l ci| Zícvíí v evotj gvíQi wecvKíq Kíhííígi nvi teío hvq| dtj Lv` Pwín`v ep× cvq| GKBfvte cwibi Zícvíí v Kíq íMíj Lv` Pwín`vl Kíq hvq| gvíQi Lv` MhY l wecvKíi Rb` Zícvíí v AZ`š\_`i`ZcY`AbíNUK wntmte KvR Kíi | thgb Zícvíí v cŰZ 10<sup>0</sup>tm. ep× i mvt\_ gvíQi Lv` MhY gvív wíwíí v ntq hvq| Z`æc cwibi Zícvíí v 10<sup>0</sup>tm. Kíq íMíj gvíQi Lv` MhY `úpv AíáíK íbtg Avíml w`GBP 7.0-8.5 l cwibíZ `éxfZ Aw íRíbi gvív evotj gvíQi Lv` Pwín`v ep× cvq| ZíQíov íQíU Ae`vq gvQ Zj bvgj K íenk Lvevi MhY Kíi `v`K|

%K, wks l gv\_ i gvíQi `wnK l Ríbi mvt\_ Lv` cŰqíMí gvív

gvíQi Mo l Rb (Míq)	`wíK Lv` í cwi gvY (%)
1-3	15-20
4-10	12-15
11-50	8-10
51-100	5-7
>101	3-5

bgjvqvb l Lv` mgšġ

bgjvqvtbi gva`tg cġġi tgvU gvtQi Rxefi (Biomass) nmve Kġi Lv` cġqvMi cwi gvY wbaŋY KiġZ nte| bgjv msmŋi tġġġ GKw SwnK Rvj e`envi Kiv thġZ cvti Ges gRġ gvtQi 5-10% bgjv msmŋ Kiv DEg| aZ gvtQi Mo l Rb nmve Kġi Ges gvtQi euvri nvi 90% wetePbvq Gtb tgvU Rxefi wbyġ KiġZ nte| `K, wks l gv\_i gvQ Pvl i tġġġ `wBK cġqvRbxq Lvevi mgvb 3 fvm Kġi mKvj, `ycj l weKvtj cġqvM KiġZ nte| gvtQi AvKvi 30 Mġg ntj tgvU Lv`ġK `β fvm Kġi mKvj l weKvtj cġqvM KiġZ nte| cġZ 15 w b Ašġ gvtQi bgjvqvb Kġi gvtQi Rxefi cwi gvc Kġi Lv` cġqvM gvġv mgšġ KiġZ nte|

cġġi Lv` cġqvM c×wZ

wbgjġc cġġi Lv` cġqvM Kiv thġZ cvti

- mg`-cġġi mgvb fivte wQwġq
- wbaŋi Z `vtb
- Lv` `vbxġZ cġqvM Kiv| Lv` `vbxġ msL`v cġġi gRġ KZ gvtQi msL`v l AvKvtii lci wfiE Kġi wbyġ KiġZ nte|

cġġi Lv` cġqvMi mgq wbtgvdġj wZ wcl qvej x Abmi Y Kiv ctqvRbt

- Lv` cġqvMi Rb` mjeavgZ th tKvb GKw ev `ġwġi wġk`c×wZ Abmi Y Kiv thġZ cvti | Kvi Y w`gvb mKj c×wZi wKQymjeav Ges Amjeav itġġQ|
- Lv` cġZw` b wvw` ŋ mgġq, wvw` ŋ `vtb cwi wġZ cwi gvY cġqvM KiġZ nte
- cwb AwZwi<sup>3</sup> meR ev `wġ Z ntq cotj ev eġo ntj Lv` t`qv KġvZ nte
- gvQ th tKvb KviġY wcob (Stress) Ae`vi m`šLxb ntj Lv` cġqvM Kugġq w`ġZ nte Ges cġqvRtb eU Kġi w`ġZ nte| Ab`vq Lv` AcPq ntq cwi ġek wbo Kġġe|

%K, wks l gv\_i gvQ Pvl i cġġi i cwb e`e`vcbr

%K, wks l gv\_i gvQ Pvl i tġġġ cġZw` b wbcwġZ nvti Awġl mg× Lvevi cġqvM Kivq gvtQi gj -gyġ Ges Lvevi i Dw`Qó cwbġZ cġP cwbġi bvBġUġRb NwġZ `Re c`vt`P Dcw`wZ tefo hvq dtj gvQ bvbv cġKvi mgm`vi m`šLxb ntq `vtK| Awk cġPbkj `Re `e` cġġi cġqvM KivB mgxPxb| cġġi `Re c`v`e`wxi KviġY c`wUwbK eġġi mġo ntZ cvti, GK chġq c`wUġbi h\_vh\_ cwi ġek wewNġZ ntq c`wUġbi AcġZi NUvq| dj kġZġZ cġġi i cwbġi mweR cwi ġetki gviVZK wechġ NġU Ges gvtQi gZi Kvi Y ntq `wovq| Giġc cwi ġetk cġġg gvtQi Lv` MŋY nvi Kġg hvq, gvtQi ew× t\_ġg hvq Ges GK chġq wecj nvti gvQ gviV hvq| Giġc cwi ġek hvġZ bv nq tmRġb` cwbġi is Gi Ae`v Abġvqx gvtS ġġa` ewni t\_ġK cwb t`qv thġZ cvti, A\_ev cġġi t\_ġK wKQycwb tei Kġi w`ġq cpivq cwb msthVM Kiv thġZ cvti | Gme gvtQi Pvl wbi v` ivLvi Rb` mgġq mgġq cġZ kZġK 250 Mġg nvti Lv` j eY l Pb cġqvM Kiv thġZ cvti | cġġi i cwbġi cwi ġek fvtjv ivLvi Rb` eZġvġb evRvti bvbv aiġbi wRl j vBU l AbRxe bvkK cvl qv hvq, hvrv cġqvM mġj cvl qv hvġ`Q|

%K, wks l gv\_i gvQ Pvl l Ab`vb` SwnK t

Gme gvQ Pvl FZwfwġK wKQySġK `vtK| ZvB mġVK e`e`vcbr bv wbtj ġwZMŋ` nġ qvi m`šLxb `vtK| GgbwK AġBK mgq mg`-Pvl e`e`v šwKi m`šL coġZ cvti |

- K) el@Kvj xb SvkT el@Kvj xb AvZep ev eb`vq cKti i cuo tftm vMtg Pvl KZ gvQ tewitq thtZ cvti | nvj Kv \_wo\_ wo evotZ cwi c` K I gv\_ i gvQ cwbi tmhtZi lci fi Kti cKti i cvo tetq Ab`T Ptj thtZ cvti | G KvitY cKti i cvto Pwiv` tK evtki evbv ev teov A\_ev cwi- K tbtUi mnvth` 1.5 dU DPzKti teombi e`e`v KitZ nte |
- L) i`@ tgSmgti SvkT i`@ tgSmgti cKti i cwbi i`vKtg cwbi Mfxi Zv Ktg cwbi NbZj teo gvtQi ``vK evvMv` nhtZ cvti | GtZ cwbi ZvcgvIv teo cwbZ `exfZ Av` tRb `fZvi mpo nhtZ cvti | cwbi mieivtni gva`tg cwbi Mfxi Zv ewotq cKti i cOZtek mnvqK KitZ nte |
- M) kvZKvj xb SvkT kvZ (15<sup>0</sup> tm: Zvtci bxtP) vektI Kti `K gvQ Pvl tivtMi cO` fte tenk nq, tm Rb` kvZi 2-3 gvm `K gvQ Pvl bv KivB fvj | Zte G mgtg gvQ ev tcvbv msi vtiYi Rb` cwbi ZvcgvIv ewotq ivLvi vbwgE cOZ v` b tfti Mfxi bj Ke Gi cwbi t`qv thtZ cvti |
- N) vMvZKi M`vm t Lv`i Aemkovsk Ges gvtQi gj -gti KvitY cKti i Zjt`tk vMvZKi M`vm Rtg ejef` i mpo KitZ cvti Ges cwbZ `MvUi mpo nhtZ cvti | cKti i Zjt`tk Rtg \_vKv vMvZKi M`vm AcvitiYi Rb` 2-3 v` b ci ci `cfti mgq cwbZ tbtg Zjt`k Avtj vovZ Kivi e`e`v KitZ nte | KvRv ni`v tUtbl Kiv hvq | Gtvt kZtK 250 Mlg nvti Pb cOqM KitZ nte | vMvZKi M`vtmi Dcv`vZi mgm`v cKv AvKvi ifc t`Lv v` tj vRl j vBU cOqM fvtj v dj v dj cvl qv hvq |
- O) gvQ Pvi t Guv GKvU mvaviY mgm`v ev mgvRK Svk | cKti i gvQ eo ntj G Svk teo hvq | ZvB eo gvQ \_tj AvniY Kitj Pvi nI qvi m`ebv Ktg hvq | G Ovovl gvQ Pvl tK mgvRi Ab`i i mvt\_ DEg m`uK`eRvq ivLZ nte Ges e`vMZ, cwi ewi K I mgvRK vov GovZ nte | Drcw` Z gvQ t`tK cKti i cvtk`emevmKvix` i tmSRb`gj K vKQz gvQ vZiY Kiv thtZ cvti |

gvQ AvniY I evRvi RvZKiY

gvQ AvniYt gvQ Pvl i c`vZ mWkfvte cwi Pwv Z ntj cRvZ tft` Pvl i 100-140 v`tb gvQ evRvi RvZ KitYi Dc`hMx nq Ges Gmgtg gvtQi Mo I Rb 40-110 Mlg ntg \_vtK | gvtQi AvKvi, I Rb, gvtQi evRvi `i, Pvi mn Ab`vb` Svk Ges vektI Kti cKti gvtQi aviY vlgZv (Carrying Capacity) vetePbvq titL gvQ AvniY I evRvi RvZKiYi v`vS`vbtZ nte | evRvi RvZ KitYi vbwgE Avni Z gvtQi \_YMZ gvB Avak mgq fvtj v ivLvi Rb` gvQ aivi 1 v` b cte` Llevi cOqM eU ivLv DvPZ | gvQ Pvl i cKti Avak NbZj; gvQ \_vKtj gvQ evRvi RvZ KitYi cteP` v` b Rvj tUtb gvQ ati tOto v`tZ nte, Gi dtj evRvi RvZ Kivi mgq gvtQi gZi nvi Ktg hvte |

gvtQi evRvi `it gvtQi evRvi `i vevfbaGj vKvq I FZtZ Kg tenk ntg \_vtK | evRvi Pwiv` I gjt`i cOZ tLqv titL gvQ evRvi RvZ Kiv DvPZ | gvtQi evRvi `i fvtj v cvl qvi Rb` gvQ aivi AvtMB t`tki eo evRvi mgfn m`e ntj i BvbxKvi K cOZovb ev grm` cOqvRvZKiY Kiv Lvbvq thvMvthvM `vcb Kti evRvi `i hvPvB Gi e`e`v MhY KitZ nte | RxeS-gvQ tOvU-eo evQvB Kti (Grading) evRvi mgfn cvvbtvi e`e`v Kiv tmjtj Avak gj` cvl qv hvq |

AvniY cte`Ki Yxq KvR

gvQ AvniYi v`vS`-MhYi cte`vbtgDjtj vZ meql mgv vetePbv Kiv cOqvRb t

- evRvi `i hvPvB
- t`vZv vbaftY
- tRtj I Rvtj i e`e`v
- cwi enb e`e`v
- cKti v`gvb Rj R AvMvQv I Wvj -cvj v (hv` \_vtK) AcvitiY
- gvQ cwi gvtci Rb` Dch<sup>3</sup> cwi gvck htšj e`e`v
- gvQ RxeS-Ae`vq evRvi RvZ Kivi Rb` KtUvbi (Wtg) Gi e`e`v
- gvQ AvniY Kti cO`vK fite RxeS-MSI vtiYi Rb` cOqvRbxq tbtUi nvcv mSMh
- gvQ c`vKs I cwi enbKvj xb msi vtiYi Rb` cvI Ges ei d mSMh

ՊՅՈՒՄ 1-ը գնվում է գնվող արտադրանքների արժեքի 10%

(K) Աճի և արտադրության ծախսերի վերաբերյալ հարցերի և պատասխանների հավաքածու

Ընդհանուր գումար	Պարզաբանություն	Արժեքը միավորում
<b>Կ) Երեք տարեկան</b>		
1	Շինարարական աշխատանքներ (6 ամիս ԲԿ)	10,000.00
2	Վճարվող փոխարժեքը 40,000 մլն (նյութերի և ծախսերի 30,000 մլն ընդհանուր ԲԿ)	60,000.00
3	Սնունդի ֆուրնի/Կաշի 150 մլն (6-7" Արժեքի)	1,500.00
4	Pb 250 ՏԿՄ	4,000.00
5	գնվող Լր (ժող 3500 ՏԿՄ; FCR=1.00 t 2.19)	87,500.00
6	Կապիտալ ծախսեր, կապիտալ ծախսեր, Արժեք	10,000.00
7	Կապիտալ ԼԻՍ	10,000.00
Տեղի ԼԻՍ (Կ)		1,83,000.00
<b>Լ) Արժեքի անմեծ</b>		
1	ՊՅՈՒՄ 1-ը գնվող արտադրանքների արժեքի 80%, 1.6 ֆգ. Արժեքի 15 մլն ՏԿՄ արժեքի Գնվող արտադրանքների արժեքի @ Արժեք 150/-)	2,40,000.00
2	Սնունդի ֆուրնի/Կաշի գնվող արտադրանքներ 200 ՏԿՄ (ժող) @ Արժեք 55/-	11,000.00
Տեղի Արժեք (Լ)		2,51,000.00
ժողովրդական = (Լ-Կ) = (2,51,000.00 - 1,83,000.00) = 68,000.00 Արժեք		

(L) Աճի և արտադրության ծախսերի վերաբերյալ հարցերի և պատասխանների հավաքածու

Ընդհանուր գումար	Պարզաբանություն	Արժեքը միավորում
<b>Կ) Երեք տարեկան</b>		
1	Շինարարական աշխատանքներ (6 ամիս ԲԿ)	10,000.00
2	Վճարվող փոխարժեքը 40,000 մլն (նյութերի և ծախսերի 30,000 մլն (նյութերի 20,000 մլն + Վճարվող փոխարժեքը 10,000 մլն) ընդհանուր ԲԿ)	70,000.00
3	Սնունդի ֆուրնի/Կաշի 100 մլն (6-7" Արժեքի)	1,000.00
4	Pb 250 ՏԿՄ	4,000.00
5	գնվող Լր (ժող 3000 ՏԿՄ; FCR=1.00 t 2.74)	75,000.00
6	Կապիտալ ծախսեր, կապիտալ ծախսեր, Արժեք	20,000.00
7	Կապիտալ ԼԻՍ	10,000.00
Տեղի ԼԻՍ (Կ)		1,90,000.00
<b>Լ) Արժեքի անմեծ</b>		
1	ՊՅՈՒՄ 1-ը գնվող արտադրանքների արժեքի 70% 0.654 ֆգ. Արժեքի 25 մլն ՏԿՄ արժեքի Գնվող արտադրանքների արժեքի @ Արժեք 300/-)	1,96,000.00
2	ՊՅՈՒՄ 1-ը գնվող արտադրանքների արժեքի 80%, 0.534 ֆգ. Արժեքի 15 մլն ՏԿՄ արժեքի Գնվող արտադրանքների արժեքի @ Արժեք 150/-)	80,000.00
3	Սնունդի ֆուրնի/Կաշի գնվող արտադրանքներ (100 ՏԿՄ), @ 55 Արժեք/-)	5,500.00
Տեղի Արժեք (Լ)		2,81,500.00
ժողովրդական = (Լ-Կ) = (2,81,500.00 - 1,90,000.00) = 91,500.00 Արժեք		

(M) GK GKti i GKwU cKti Dcti Dti wLZ cxwZtZ gv, i gvQ Pvti m`e` Drcv`b I Avq-e`tqi wmwve t

μwgK bs	welY	UvKvi cwi gvY
K) e`tqi wmwve		
1	cKti ms`vi /fvov (6 gv`mi Rb`)	10,000.00
2	gv, i gvQti tcvbv 35,000wU }bvmwitiZ jvj tbi ci 25,000wU (gv, i 15,000wU + `K 10,000 wU) c`wB wv`wZ Kivi Rb`}	50,000.00
3	wmj fvi /KvZj 100wU (6-7" AvKv`ti i)	1,000.00
4	Pb 250 tKwR	4,000.00
5	gvQti Lv` (c`q 3000 tKwR; FCR=1.00 t 2.34)	75,000.00
6	cwi ewi K ktg, k`gK gRj x, Ab`vb`	20,000.00
7	cwi enb LiP	10,000.00
tgvU LiP (K)		1,70,000.00
L) Avtqi wmwve		
01	gv, i gvQ w`m`q (ewPvi nvi 70% 0.687 tg. Ub Ges 14 wLZ tKwR at` Ges evRvi `i @ UvKv 200/-)	1,37,500.00
02	%K gvQ w`m`q (ewPvi nvi 80%, 0.534 tg. Ub Ges 15wLZ tKwR at` Ges evRvi `i @ UvKv 150/-)	80,000.00
03	wmj fvi /KvZj gvQ w`m`q (100 tKwR), @ UvKv @55/-	5,500.00
tgvU Avq (L)		2,23,000.00
cKZ jvf = (L-K) = (2,23,000.00 - 1,70,000.00) = 53,000.00 UvKv		

Dcmsnvi

GKevi `K, wks I gv, i gvQ Pvti ci H GKB cKti gvQ Avnit`Yi ciciB Avevi GmKj gvQ Pvl Kiv DvPZ bq| Gme gvQ Pvti ci ch`qμtg (Crop Rotation) Ab` gvQ thgb tZj w`cqv ev i`B RvZxq gvQti w`gk`Pvl Kiv thtZ cvti | Pvti cKti i Zjvq Rtg \_vKv Kv`jv Kv`v (Sludge) Ztj me`wRi t`q`tZ, dj ev dtj i evMv`b t`qv thtZ cvti | Pxb t`tk Ecological Farming Concept-G Sludge e`envi Kti mv\_x dmj wntmte meRx, dj I dj Pvti e`vcK mdj Zv AR` Kti tQ| Avqv` i t`tki mw`gZ m`u`i mte`P e`envi wv`wZ Kti A\_`wZK `e`j w`Zv AR`bi j t`q` Ge`e`v c`Z` KitiZ nte| GQovov cwi t`kMZ DrKI`v w`avtbi Zv BwZevPK fvgKv ivL`tZ m`q`g nte| %K, wks I gv, i gvQ m`v`y Rb`w`c` gvQ Ges Gme gvQti e`vcK m`e`bv i t`q`tQ| w`t`tkl Gme gvQti Pwv`v c`P`i Ges BtZvgta` i Bvbx` i i` n`q`tQ| gvQwU Pvti i AvajbK c`w` m`c`wvi`Yi Kv`Rix c` t`q`c M`hY Kiv tM`tj c`w`YR Avvgti i Pwv`v c`Y, Kgms`vb mw`omn `e`t`w`K g`i AR` m`e` nte|





<ul style="list-style-type: none"> <li>• cwb `tYi cwi bvg             <ul style="list-style-type: none"> <li>- grtQi Lv` MhY Ai`P</li> <li>- epx nvi Ktg hvl qv</li> <li>- grtQi gZ`</li> </ul> </li> <li>• `tY cZKv`i Dcvq             <ul style="list-style-type: none"> <li>- cwbi AvskK cwi eZB</li> <li>- 250 Mhg/kZtK Pb cQqM</li> <li>- wRI j vBU cQqM</li> </ul> </li> </ul>	<p>gvQ AvniY I evRvi RvZ KiY</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• gvQ AvniYi mgq I AvKvi             <ul style="list-style-type: none"> <li>- cRwZ tft` 100-120 w` b ci</li> <li>- 50-100 Mhg I Rtbv gvQ</li> <li>- Carryng capaci tyetePbv Kti</li> </ul> </li> <li>• evRvi RvZ KiY             <ul style="list-style-type: none"> <li>- GjvKv I FZtft` Kg-temk gvQ aiv</li> <li>- evRvi `t`i w`tk j`i` ivLv</li> <li>- tQvU-eo gvQ tMNs Kiv</li> </ul> </li> </ul>
<p>gvQ AvniYce`KiYxq KvR</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• tμZv wbafl Y Kiv</li> <li>• tRtj I Rvj wK Kiv</li> <li>• cwienb e`e`v wK Kiv</li> <li>• Rj R AvMqv I Wvj -cvj v Acmvi Y Kiv</li> <li>• Dchy<sup>3</sup> cwi gvcK htšj e`e`v Kiv</li> <li>• Rxeš-Ae`vq evRvi RvZ Kivi e`e`v</li> <li>• cQqRbxq tb`Ui nıcv msMh Kiv</li> <li>• msi`tYi Rb` cv` Ges eid msMh</li> </ul>	<p>Aw`R wetkH</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• %K Pvl i Aw`R wetkH</li> <li>• wks Pvl i Aw`R wetkH</li> <li>• gv`i Pvl i Aw`R wetkH</li> </ul>

### Awatekb cwi Kí bv

w' b t 3

mgq t 12:15-13:15

tggv' Kvj t 60 wgvbU

wktivbvg	t cve`v l .j kv gvQ i Pvl e'e'vcbr
Afxó `j	t grm' Awá `Btí i KgRZé`
j'íí	t cik'iyv`í i cve`v .j kv gvQ Pvl i mjeav, Pvl c×wZ BZ`w` m'útk'e`wi Z avi Yv t`qv nte hvTz Zviv AwRZ Ávb KvR j wMtq i`B RvZxq gvQ i mvt_ cve`v l .j kv gvQ Pvl e'e'vcbrv AvMbx Pvl x' i c'qvRbxq mrvqZv c'vb Kitz cvt b
Dfí k`	t G Awatekb tkfí cik'iyv`í - <ul style="list-style-type: none"> <li>• cve`v l .j kv gvQ- Gi Pvl i mjeav m'útk' ej tZ cvi te  </li> <li>• i`BRvZxq gvQ i mvt_ cve`v l .j kv gvQ Pvl c×wZ eY'v Kitz cvi te  </li> <li>• Pvl c×wZ`Z mvi l m'új K Lv` c'qvM nvtZ-Kj t'g wkv'v `vb Kitz cvi te  </li> <li>• cve`v l .j kv gvQ Pvl c'qvRbxq mZK'v m'útk'ej tZ cvi te  </li> <li>• c'ki t`tk gvQ Avni Y m'útk'ej tZ cvi te  </li> </ul>

wel qmP	Avtj vP' wel q	tKskj	mgq
fvgKv			4 wgvbU
	<ol style="list-style-type: none"> <li>1   `MZ</li> <li>2   ceZx'Awatekbi mvt_ msthM `vcb</li> <li>3   eZ'vb Awatekbi Dci Avtj vKciz</li> <li>4   Dfí k` e'vL`vKiY</li> <li>5   D'v`KiY</li> </ol>	e <sup>3</sup> Zv	
wel qe`			50 wgvbU
	<ol style="list-style-type: none"> <li>1   fvgKv</li> <li>2   Pvl i mjeav-                      - t'gsmgx c'ki, eml R' c'ki l Ab'vb` Rj vktq G gvQ Pvl Kiv hvq                        - G gvQ Pvl c'ki i me `fí i Lvetí i e'envi w'w'Z nq                        - 5-6 gvtmB i`B RvZxq gvQ i c'kvcmk cve`v l .j kv gvQ evRvi RvZ Kiv hvq                        - i`ayi`B RvZxq gvQ Pvl i t'Ptq Awak g'v'v cvl qv hvq                        - cve`v l .j kv gvQ m'v' y Ziv evRvi gj` A'bk temk  </li> <li>3   Pvl c×wZ                      - c'ki c'wZ                      - t'cvbv gRj                      - gRj cieZ'cwi Ph'p                      - m'új K Lv` mieivn</li> <li>4   mZK'v</li> <li>5   Avni Y</li> <li>6   m'v'e` Avq-e`tqi wmvv</li> </ol>	e <sup>3</sup> Zv l c'k'v'í	
mvi mst'ic			6 wgvbU
	<ol style="list-style-type: none"> <li>1   gj wel qmgn mst'ic c'bi vtj vPbv</li> <li>2   c'k'v'í i gva t'g Dfí k` hvPvB</li> <li>3   cieZx'Awatekbi mvt_ msthM `vcb</li> </ol>	c'k'v'í	
cik'iy mrvqK mvgM' t gvK'í, wde PvU' n'v'U AvDU BZ`w`			

cve`v I ʃj kv gvʃQi Pvl e`e`vcbv

cve`v I ʃj kv gvQ eysj v`tki tQvU gvQ ʃj vi gta` Ab`Zg| wgvV cwbi G gvQ `mU b`x-bvj v, Lvj -mej, nvl i-ewl to GKmgq cPai cwi gvʃY cvl qv thZ| mKš`eZgvʃb c0KwZK cwi tek wechʃqi KviʃY cRbb I eskeʃx e`vnZ nl qvq G gvʃQi cPhzv AʃbK Ktg tMʃQ| AZ`š-my`v`y I AZ`waK evRvi gʃj`i KviʃY cve`v I ʃj kv gvQ grm`Pvl xmn msiké-mKʃj i `wó AvKó nʃʃQ| BʃZvgʃa` Kwlg cRbʃbi gva`tg Gʃ`i tcvb Drcv`b`i`i` nʃʃQ Ges`f cwi mʃi Pvl Kvhʃg ev`emqZ nʃ`Q|

i`B RvZxq gvʃQi mvʃ\_ cve`v I ʃj kvi wgvk`Pvl

Pʃʃi i mjeav-

- ʃgšmgx cKi, ewl R cKi I Ab`vb` Rj vktq G gvQ Pvl Kiv hvq|
- G gvQ Pʃʃi cKʃi i me`ʃi i Lveʃʃi i e`envi wbn0Z nq|
- 5-6 gvʃmi gta`B KʃqK aiʃYi i`B RvZxq gvʃQi cvkvcwk cve`v I ʃj kv gvQ evRvi RvZ Kiv hvq|
- i`ayi`B RvZxq gvQ Pʃʃi i tPʃq AwaK gvʃdv cvl qv hvq|
- cve`v I ʃj kv gvQ my`v`y ZvB evRvi gʃj` AʃbK tenk|

Pvl c`xwZ

cKʃi c0wZ

- i`Kʃbv ʃgšmʃg cKi t\_ʃK Rj R AvMvQv cwi`vi I cvo tgivgZ KiʃZ nʃe|
- tQvU gvQ Pʃʃi i tʃʃʃ cKi i`Kʃbv DvPZ bq| ZvB evi evi Nb dʃʃmi Rvj tUʃb ivʃʃʃm gvQ I ʃwZKi c0Yx AcmvY KiʃZ nʃe|
- c0Z kZʃK 1-2 tKwR cv\_ʃi Pb c0qM KiʃZ nʃe| gwUj ʃv\_ʃvi I ci wʃwE Kʃi Pʃbi gvʃv Kg-ʃenk nʃq \_vʃK|
- cKʃi chʃB cwi gvY gvʃQi c0KwZK Lv` Rbʃʃbvi Rb` tcvb Qvovi cʃe`mvi c0qM KiʃZ nʃe| c0Z kZʃK 4-6 tKwR tMvei, 100 M0g BDwi qv I 100 M0g wJGmic c0qM Kiv fʃʃj v|
- cwbi is meR/ev`vgx-meR nʃj tcvb Qvovi Dchʃ nq|

tcvbv gRʃ

- cKʃi gvQ Pʃʃi i mdj Zv wʃʃP Kʃi fʃʃj v RvʃZi my`, mej I mwK cRwZi tcvb mwK msL`vq gRʃ`i I ci|
- cKʃi tcvb Qvovi AvʃM cwi enbKZ tcvb cKʃi i cwbi Zvcgvʃvi mvʃ\_ Lvc Lvʃʃq wʃʃq 10 wj Uvi cwbi I 1 PvgP (5 M0g) cUwmqvg cvig`vsmʃʃbU A\_ev 100 M0g j eY wgvkʃq`eY`Zix Kʃi ZvʃZ 1-2 wgvbU tMvmj Kwʃʃq tcvb RxeYgyʃ KiʃZ nʃe|
- wʃʃæi QʃK ewʃZ th tKvb GKw bgʃv Abʃvqx 10-12 tmg. AvKʃi i i`B RvZxq gvQ I 5-7 tmg. AvKʃi i cve`v ev ʃj kv gvʃQi my`mej tcvb c0Z kZvʃk gRʃ KiʃZ nʃe|

Kvc`cve`v gʃWj - 1		Kvc`cve`v gʃWj - 2		Kvc`cve`v-ʃj kv gʃWj	
gvʃQi cRwZ	msL`v	gvʃQi cRwZ	msL`v	gvʃQi cRwZ	msL`v
KvZj v	12	wj fvi Kvc`	8	KvZj v	8
i`B	8	KvZj v	4	i`B	10
gʃMj	8	gʃMj	8	gʃMj	10
M0mKvc`	2	M0mKvc`	2	M0mKvc`	2
cve`v	70	mi cʃU	8	cve`v	50
-	-	cve`v	70	ʃj kv	50
tgvU	100	tgvU	100	tgvU	130

gRj cieZPcwi PhP

- cKti chP cwi gvY cKwZK Lv` ivLvi Rb` `wbK ev 7 w` b ci ci wbcwgZ mvi cQvM KiZ nq|
- maviY wbcg Abmvti `wbK kZK cZ 150 Mlg tMvei A\_ev 300 Mlg Kt`uv÷, 5 Mlg BDwi qv l 5 Mlg wUGmnc GKw cvt` cwb mvt\_ 1 w` b wRtq tiL ci w` b mKvj 10-11 Uvq cKti wQvUq w` Z nte|
- A\_ev 7 w` b/10 w` b ci ci mvi e`envi KiZ ntj Dctiv<sup>3</sup> cwi gvY w` tbi wYZK nvti mvi cQvM KiZ nte| Zte cZw` b mvi e`envi KivB mteP Kó|
- `Re l i mvtwbK mvi GKt` wgvk`q cwi gvY gZ l wbcwgZ e`envi KiZ teik Drcv` b cvl qv hvq|

m`uj K Lv` mi eivn-

- Kvc`v`-j kvi wgvk`Pvtl m`uj K Lvevi wnmte e`eüZ Lv` `vcr` v`bi cwi gvY wbtæ ewYZ ntj vt

Lv` `vcr` vb	wgvk`Yi nvi (kZKiv)
Pvtj i wgvn Kzv	40
Mtgi fjm	20
mvi lvi `Lj	20
wck wvj	20
tgvU	100

- 10-12 NvUv wRv`v` mvi lvi `Lj i mvt\_ `i Kt`v Mtgi fjm ev Pvtj i wgvn Kzv wgvk`q tMvj vKvi ej `Zwi KiZ nte|
- cKti gRj KZ gvQ i tgvU l R`bi kZKiv 5-3 fvm nvti `wbK Lvevi w` Z nte|
- kvZKvtj Lvev`i cwi gvY kZKiv 1-2 fvm nvti mi eivn KiZ nte|
- eivl KZ Lvevi w` t` 2 evi cQvM Kiv fvj |
- gvmK bgvq`v`bi gva`tg Lvev`i cwi gvY mgS`q KiZ nte|
- Gvovl cZw`Z tKv`v`v`v`i ewYwR`K wctj U Lvevi l gvQ`K mi eivn Kiv thZ cvti |

mZKZv

- cKti Zj` t`k Kr`v `vKtj qwZKi M`vm Rtg `vKZ cvti | `woi mvt\_ tj vnv ev gvU i KwW wKsev BU teta ni iv `Zwi Kti cKti Zj tNtl Avt`-Avt`-tUtb Zj vi M`vm tei Kti w` Z nte|
- cZ gvfm GKevi wKQygvQ atj gvQ i `v` cix`v KiZ nte|
- wbcwgZ Lv` mi eivn KiZ nte|
- cKti cwb Ktg tMj cwb mi eivn KiZ nte|
- cwb teik meR ntq tMj mvi cQvM eU ivL`Z nte|

Avni Y

Avs`kK Avni Y-

i`B RvZxq me gvQ l cie`v`-j kv gvQ i eP`xi nvi mgvb bq| teik j v`fi Rb` eo gvQ Avni Y Kti tQvU gvQ `tj v`K eo n l qvi m`hvM Kti t` qv DwPZ| ZvB i`B RvZxq th gvQ `tj v 500-700 Mltgi Dcti nte Zv Avni Y Kti mgmsL`K tcvb cp:i vq QvotZ nq|

Povš-Avni Y-

- eQi tkłl me gvQ Avni Y Kti tdj tZ nte| evRvi `i Ges cieZP dmtj i Rb` tcvbv cłBi I ci wbfP Kti Povš-Avni tYi mgqKuj wK Ki tZ nte|
- cve`v I v\_j kv gvQ 8-9 gvm Pvfł h\_vmtg 25-30 Młg I 45-50 Młg I Rłbi nq Ges Zv wemıtqi Rb` Dchy` nq|

m`e` Avq e`q

30 kZK cKti Kvc`cve`v- v\_j kv wvk`Pvfł i Avq-e`q I Drcv` b i wmwv wbtP t` Lvıbv ntj vt

wiei Y	msL`v/cwi gvY	gj`
cKti tgi vgz	-	1000.00
Pb	30 tKwR	450.00
BDwi qv	30 tKwR	180.00
wJGmw	30 tKwR	600.00
tMvei	750 tKwR	750.00
tcbv	i`BRvZıxq gvıQi tcbv	900 wJ
	cve`v/ v_j kv	2100 wJ
Pvfł i wgin Kdv	600 tKwR	6,000.00
Młgi fjm	300 tKwR	4,500.00
mwi lvi `Lj	300 tKwR	4,500.00
wdkıgj	300 tKwR	12,000.00
gvQ aiv I Ab`vb`	-	2,000.00
tgvU e`q		39,180.00

Drcv` b

Drcw` Z gvQ	Drcv` b (tKwR)	`i (UvKv)	wemıggj` (UvKv)
i`B RvZıxq gvQ	700 tKwR	60.00	42,000.00
cve`v/ v_j kv	55 tKwR	250.00	13,750.00
tgvU Drcv` b	755 tKwR	tgvU Avq	55,750.00

cKZ gıvıdvı tgvU e`q - tgvU Avq = 55,750.00 - 39,180.00 = 16,570.00 UvKv



### Awaṭekb cwi Kí bv

w` b t 3

mgq t 13:15-14:00

tggv` Kuj t 45 wguBU

wktivbvg	t tQvU gvQ AvniY, evRvi RvZKiY I cḥuqvRvZKiY
Afxó`j	t grm` Awa` Bṭii KgRZḙ`
j`ṭi`	t cḥkṭYv_ḙ` i t` kxq tQvU gvQ AvniY, evRvi RvZKiY I cḥuqvRvZKiY mḙúṭKḙ`wii Z aviYv t` qv nṭe hvṭZ Zvii AvRZ Ávb KvṭR j wMṭq Pṭli cḥki nṭZ tQvU gvQ AvniY, evRvi RvZ I cḥuqvRvZ tKSkj AvqZiKiṭZ cviṭeb
Dṭi`k`	t G Awaṭekb tkṭl cḥkṭYv_wḙY - <ul style="list-style-type: none"> <li>• Pṭli i cḥki nṭZ tQvU gvQ AvniY cḙwZ mḙúṭKḙ`ej ṭZ cviṭeb </li> <li>• Avni YKZ tQvU gvQ evRvi ZKiY mḙúṭKḙ`wii Z ej ṭZ cviṭeb </li> <li>• tQvU gvQ cḥuqvRvZKiY mḙúṭKḙ`wii Z ej ṭZ cviṭeb </li> </ul>

w`l qmṭP	Avṭj vP` w`l q	tKSkj	mgq
fṭgKv			4 wguBU
	<ul style="list-style-type: none"> <li>• ḙ`MZ</li> <li>• ce@Zx`Awaṭekṭbi mṭ_ msthM`vcb</li> <li>• eZḙvb Awaṭekṭbi Dci Avṭj vKcvZ</li> <li>• Dṭi`k` e`vL`vKiY</li> <li>• Dḙx`KiY</li> </ul>	e <sup>3</sup> Zv	
w`l qe`			35 wguBU
	1  AvniY - AvsṭkK AvniY - mḙúṭ AvniY 2  evRvi RvZKiY 3  AvniY I evRvi RvZKiṭY w`ṭeP` w`l q 4  tQvU gvQ msi`ṭY - eidRvZKiY 5  tQvU gvQ cḥuqvRvZKiY - cḙwZ cḙwZṭZ i`UwKKiY - tmvj vi tUv Wḙqvṭi i`UwKKiY - tQvU gvṭQi w`j i`UwKKiY	e <sup>3</sup> Zv I cḥkṭḙi	
mvi -mst`ṭC			6 wguBU
	<ul style="list-style-type: none"> <li>• gṭ w`l qmḙA mst`ṭC cḙi vṭj vPbv</li> <li>• cḥkṭḙṭii gva`ṭg Dṭi`k` hvPvB</li> <li>• cieZx`Awaṭekṭbi mṭ_ msthM`vcb</li> </ul>	cḥkṭḙi	
cḥkṭY mṭvqK mḙgMḙ t gvKḙ, wḙe PvU`n`vU AvDU BZ`w`			



### tQuU gvQ Avni Y, evRvi RvZKi Y I c0uqvRvZKi Y

#### Avni Y

cKti ev Rj vktq Drcv` Z gvQi AvKvi, I Rb, evRvi `i, weifbaeSmK Ges mtefcmi cKti gvQi aviYqZv (carrying capacity) wePbvq ti tL gvQ Avni Y Kiv c0qvRb| cRvWZ tft` tQuU gvQ AvsukK Avni Y (partial harvest) Avevi AtbK tqtT m0uYAvni Y (total harvest) Kiv nq| tQuU gvQ AvniYi Rb` weifbaei tbi Rvj (thgb- teo Rvj, agRvj, `K Rvj, SmK Rvj BZ`w`) Ges weifbaei tbi wck Utc (%K WvMvBi, `Lj mp, BPvi Pwi BZ`w`) e`envi Kiv nq| W0v I cmv`vi Aveni lqvq gvQ aiv DvPZ| wekI Kti wKueZP evRviti cvvrbvi tqtT tfti Ges `jeZP evRviti Rb` ga` ivtZ gvQ AvniYi e`e`v Ki tZ nte|

#### AvsukK Avni Y

Pvl thvM` gjv, cU, tPjv BZ`w` gvQ Ar mgtqi gta` (2 gym) cPj cwi gvY tcvb Drcv` b Kti | dtj cKti Gme gvQi NbZ; AZ`wAK tefo hvq| GRb` Gme gvQi AvsukK Avni Y AZ`vek`K| gvQ e`W wnmte gRt` i 2 gym ci 15 w b Ašt Ašt myZ teo Rvj A\_ev agRvj e`envi Kti AvsukK Avni Y Kiv c0qvRb|

#### m0uYAvni Y

ewYvR`K fite KwZcq Pvl thvM` tQuU gvQ thgb %K, wks, gv`i, cve`v, `j kv BZ`w` teo Rvj w`tq cfi vcmi Avni Y Kiv hvq bv| ZvB cKti i`wktq Gme gvQ m0uYAvni Y Ki tZ nq| cKZctq gvQ Avni Y PwI B`Qvi Dcti AtbKvstk wfpkxj | PwI c0qvRb gvmdK AtbK tqtT teo Rvj ev SmK Rvj e`envi Kti gvQ AvsukK Avni Y Kiv hvq|

#### evRvi RvZKi Y

gvQi evRvi `i weifbaeGjvkvq weifbael FZtft` Kg tenk ntq \_vtK| jvfRbK `vtgi c0Z tLqj ti tL gvQ evRvi RvZ Kiv DvPZ| gvQi evRvi `i AwaK cvl qvi Rb` gvQ aivi cteB t`tki eo evRvi mgfn thvM`vcb Kti evRvi `i hvPvB Gi e`e`v Ki tZ nte Ges evRviti m0e nj cRvWZ tft` Rxeš-Ae`vq I tQuU-eo AvKviti gvQ Avj`v v fite evQvB Kti cvvrbvi e`e`v Ki tZ nte|

ejsj vt`ki AwaKvsk Rjvkvq t`tk Avni Z gvQ mivmvi tfv3vi wKue m0uq Kiv nq bv| weuq c0uqv KZ`tjv P`vtbj ev avtci gva`tg m0cbentq tfv3vi KvQ tctQ| tQuU gvQi tqtT I Gi e`wZmug nq bv| G avc`tjv ntjv c0\_wqK evRvi, w0Zxq avc evRvi Ges Aetk tI tfv3vi mtqi Rb` mekl evRvi avc| Zte eZv`vb ewYvR`K fite `K, wks, gv`i BZ`w` gvQi Drcv`b Lvgi ntZ mivmvi cvBKvi evRviti A\_ev ivRavbx knimn eo eo kni evRvi RvZ Kiv nt`Q| GtZ Drcv`b Kvix AwaK j vfev nt`Q|

tcvbn gRt` i 3-4 gv`mi gta` %K gvQ 80-100 M0g, wks 50-80 M0g I gv`i gvQ 100-150 M0g I R`bi ntj evRvi RvZKi tbi Rb` Dchj3 nq| G mgq evRvi Pwv`v Abjvqx Gme gvQ Avni Y Kti Rxeš-Ae`vq cwaK W0tg Kti evRvi RvZ Kiv hvq| mi cU I evUv gvQ 3-4 gv`mi gta` 150-200 M0g Ges `j kv, cve`v gvQ 40-50 M0g I R`bi ntj evRvi RvZ Kiv hvq|

#### gvQ Avni Y I evRvi RvZKi tY weP` mel qmgn

- evRvi `i hvPvB Kiv
- tμZv wbaft Y Kiv
- tRtj I Rvj wK Kiv
- cwi enb e`e`v wK Kiv
- Dchj3 cwi gvck htšj e`e`v Kiv
- Rxeš-Ae`vq evRvi RvZ Kivi Rb` KtUBbri ev W0tgi e`e`v Kiv
- cwi enbKvj xb msi qtYi Rb` cvI I eitdi e`e`v Kiv

tQvU gvQ Avni tYi ci UvUKv ivLvi c xwZ

- gvQ Avni tYi ci tivt` tdjtj ivLv DwPZ bq| Kvi Y Zvcgv v ep x i mvt\_ mvt\_ gv tQi \_ YMZgvb bó ntZ \_vtK|
- gvQ Avni tYi ciciB cwi®wi cwb tZ fvj fvte atq gv tQi t` tni Dcwi fv tMi `vBg ev wcv Qj c`v\_® t Ki tZ nte| Kvi Y gv tQi `vBtg cPb wqvq mrvqK RxeYy\_vtK|
- Gici hZ `\*Z mæe gvQ tK eitd msi ¶Y Ki tj `xN®mgq gvQ UvUKv \_vtK| eitd msi ¶tYi mgq eid fvj fvte PY® Kti gv tQi `t i Dcti I wbtP eid w` tZ nte|
- gvQ cwi entbi mgq I `tZj Abyvti Ggb cwi gvb eid e`envi Ki tZ nte hv tZ Mše` `vbt tcvQi ci I gv tQi Mtq eid tj tM \_vtK|
- cwi entbi Rb` cwi K Swo ev ev e`envi Kiv fvj | Zte ev tki Swo ev Kv tVi ev I e`envi Kiv hvq| Swo ev ev gvQ ivLvi mgq tLqvj ivL tZ nte hv tZ gv tQi Dci tenk Pvc bv cto| AwaK Pvc wbtPi gvQ ZvovZwo bó ntq th tZ cvti |
- cwi Ph® Ges cwi enb Kv tj gv tQi gv sm tckx hv tZ bó bv nq tmi tK w tkl hZ evb ntZ nte|

tQvU gvQ msi ¶Y I c wqvRvZKi Y

gvQ GKwU `\*Z cPbkxj `e`| ZvB h\_vh\_ msi ¶Y I cwi Ph® I ci Gi \_ YMZgvb ev Lv` gvb wbf® Kti | gv tQi gZii ci cPb wqv i i` ntj Zv Avi tKvb fvteB eU Kiv hvq bv| Zte wvrbæc xwZ Aej æb Kti gv tQi cPb wqv wvj wZ Kiv hvq wKŠ` G tKevti eU Kiv hvq bv| cPb t` tK gvQ tK i ¶vi metP tq mnR I `\*ZZg cšv nt`Q eid w` t q gvQ msi ¶Y Kiv| G c xwZ tZ `f mg tqi Rb` tQvU ev eo me ai tYi gvQB msi ¶Y Kiv hvq| eitdi ms` tK® Gtm gvQ `\*Z VwUv nq Ges cPb Kvix e vK tUw i qvi `fvweK ep x I eskie` vi e`v nZ nq| dtj gv tQi cPb wqv Ktg hvq| eid w` t q msi ¶Y Z gvQ mn tR cwi enb Kiv hvq|

tQvU gvQ mrvavi YZ wZb fvte msi ¶Y I c wqvRvZKi Y Kiv hvq| h\_v:

K) eid RvZKi Y L) i UkkKi Y M) w m j Ki Y

K) tQvU gvQ eid RvZKi Y

- eid Øviv gvQ msi ¶tYi c t e gvQ tK cwb tZ atq wbtZ nte|
- ev tki Swo/PvUvB wKsev tnvMj v cvZvi `Zwi UKwi tZ eid I gvQ `t i `t i mvi R t q ivLv nq| AtbKmgq Swo ev ev t i wFZti P tUi e`vM e`envi Kiv nq| eZgv t b eid Øviv gvQ msi ¶tYi Rb` cwi K Swo e`envi Kiv nq| ev tki Swo ev Ab`vb` c wj Z ev t i tP t q cwi K Swo e`envi Kiv fvj |
- FZ t f t` gv tQ eid e`env t i cwi gv t b Zvi Zg` ntq \_vtK| M®Š Kv t j gvQ I eitdi AbcvZ 1t1 Ges kxZ Kv t j 2t1 AbcvZ e`envi Kiv nq| mgq I cwi enb `t Zj I ci wfvE Kti eitdi cwi gvb wba¶Y Kiv nq|
- gv tQ eid tgv t b vi Rb` eid eK\_ t j v t K \_tov Kiv nq| ev t w b w ® cwi gvb eid I gvQ `t i `t i ivLvi ci tnvMj vi gv` j ev P tUi UKiv ev cvj w\_b w` t q tX t K tmj vB Kti t` qv nq|
- msi ¶tYi mgq cU t g Swo ev cv t i Zj v q GK `t eid Zvici gvQ, Avevi eid Zvici gvQ - Gfvte tkl Kti mevi Dci cpi v q GK `t eid w` t q ev t i Dcwi fvM cvj w\_b mxU ev tnvMj vi PvUv Øviv eU Kti w` tZ nte|
- eid RvZ c xwZ tZ gvQ tK 3-5 w` b msi ¶Y Kiv hvq|

eid w` t q gvQ msi ¶tY mZRZv

- eid `Zwi tZ e`eüZ cwb me mgq `t Y g j n tZ nte|
- gvQ msi ¶tYi Rb` e`eüZ cv t I Ab`vb` mi Avgw` cwi®wi ivL tZ nte|

- eid msi'iyi Rb" mtZR ev UvUkv gvQ e'envi Ki tZ nte|
- GKB cRmZ l AvKvti i gvQ msi'iy Kiv DvPZ|
- `ieZx `vfb cwi entbi Rb" tdK AvBm A\_ev ,ov eid e'envi Ki tZ nte|
- eid l gvQ i AbcvZ mWk ivL tZ nte|
- cvt' eid l gvQ Ggbfvte ivL tZ nte hvZ eid Mvj Z cwb l gvQ i gaj v mntRB cvt' i wP w' tq PBtq th tZ cvt' |
- GKB cv' evi evi e'envi Ki t' fvj fvte atq l i'wktq e'envi Ki tZ nte|

L) tQv gvQ i UmKki Y

evsj vt' ik mvari YZ kxZ tgsmtg mh'j vtK i'wktq gvQ c'lvqvRvZ l msi'iy Kiv nq| G mgq Av`Zv l ewó Kg \_vtK Ges mh'j vtKi `xN~wqtZji Rb" gvQ i UmK Kivi Rb" cwi tek Ab'kj \_vtK| tQv gvQ mvari YZ wbtav<sup>3</sup> `fvte i'UmK Kiv hvq|

1) c'Pij Z c'wZ

c'Pij Z c'wZ tQv gvQ i UmK Kivi mgq wbtæi avc ,tj v Ab'ni Y Kiv nqt

- c'ltg Avnwi Z gvQ cwb ðviv fvj fvte atq cwi'vi Kti t'bv nq|
- Gi ci gvQ ,tj vtK c'ij w\_b wmu ev eutki P'lvBtq wvQ tq Db<sup>3</sup> `vfb mh'j vtK i KvtZ t`qv nq|
- Avenl qv, gvQ i AvKvi l c'j'zji l ci wbf' Kti gvQ i KvtZ mvari YZ 5-7 w' b mgq j v'fM|
- Gfvte i Kvtbv i UmK gvQ mvari YZ 10-12% Rj xq Ask \_vtK|

2) c'ij w\_b Zueyev tmj vi t'Uv W'qv' gvQ i Kvtbv

G'U mh'j vtK gvQ i UmK Kivi GK'U Db'Zi c'wZ| G c'wZ tZ gvQ i Kvtbvi Rb" eutki K'vvtgv w' tq `Pij wenkó N'ii K'vvtgv `Zwi Kti Zvi l ci c'ij w\_b wmu w' tq t'xK Zuej AvKvi t`qv nq| Zuej t'cQ'tbi w' tK l t'gtStZ Kvtj v c'ij w\_b \_vtK Ges m'hp w' tK g' Kiv cvtk `^Q c'ij w\_b \_vtK| `^Q c'ij w\_b t' Kti m'hp' ZuejZ c'lek c' Ges t'cQ'tbi Kvtj v c'ij w\_b mh'p'k' t'kw l Z wenk'w Z nq dtj Zuej w'fZti i Zvcgv'v t'eto hvq| Zuej l c'ti i w' tK w' a' ivLv nq, th c' Rj xq ev'ú tei ntq th tZ cvt' | wbt'pi w' tK l GK cvtk w' a' ivLv nq, th c' evZm c'lek Ki tZ cvt' | gvQ tK S'ij tq ivLvi Rb" Zuej w'fZti Avb'f'gKfvte eutki Z'wK `vcbr Kiv nq| m'hp Av'j vi Z'vc Zuej ZvtK i w'fZ gvQ t' tK cwbi Rj xq ev'úvKvti l c'ti i w' f'ngn w' tq tei ntq hvq| GLv'v Zvcgv'v mvari YZ 45-55'fm. Gi g'ta' \_vtK, hv m'hp Av'j vi Zvcgv'v t' tK A'tbK teuk| G c'wZ tZ i UmK Ki tZ mvari YZ 3-5 w' b mgq j v'fM|

gvQ i Kvtbv tZ mZ'Zv

- gvQ i Kvtbvi mgq Aek`B UvUkv gvQ e'envi Ki tZ nte|
- i'UmK `Zwi i mgq e'envh'omKj h'scwZ e'env'ii Av'fM l c'ti fvj fvte cwi'vi Ki tZ nte| cwi'vi Kvtj t'kw l b cwb e'envi Kiv th tZ cvt' |
- gvQ i Kvtbvi c'te' eY `e'fY P'v'etq wbtj i Kvtbvi mgq gvQ l t'cvKv-gvK'toi Av'v'gY Kg nq| G'ovovl `^Q c'ij w\_b ev Rvj w' tq t'xK w' t'j gvQ l t'cvKv-gvK'toi Av'v'gY t'iva Kiv hvq|
- Db<sup>3</sup> `vfb i UmK gvQ gRj ev `vgRvZ Kiv DvPZ bq|

i'UmK gvQ msi'iy l `vgRvZ Ki Y

gvQ i UmK Kivi ci msi'iy Kvtj Zvi ,Yv ,Y t'Kgb \_vKte Zv wbf' Kti `vgRvZ Ki t'yi l ci | i UmK gvQ `vgRvZ Kivi mgq w' h'xb c'ij w\_b e'v'fM Ggbfvte ivL tZ nte hvZ evZm c'lek Ki tZ bv cvt' | Z'v'ovov w' t'bi cvt' l i UmK gvQ gRj Kiv hvq| G't'f' t' j' f' ivL tZ nte w' b thb ev'g'w'bt'ivaK nq| i UmK gvQ P't'Ui e'v'q gRj Kiv hvq| G't'f' t' i UmK i e'v' i K'v l cwi'vi `vfb ivL tZ nte| m'wK c'wZ tZ `vgRvZ Ki t'j i UmK gvQ A'tbK w' b ch's-msi'iy Kiv hvq|

M) tQvU gvtQi wuj`i`UwK ev P`vcr`i`UwK

wuj`i`UwK ev P`vcr`i`UwK GKwU dvi`tg`UW grm`RvZ`e`| gvQ msi`Y I c`uqvRvZKi`Yi Ab`vb` tK`Sk`j i gZ dvi`tg`Ukb GKwU c`uqvRvZKi`Y tK`Sk`j | wKQy`wKQy`DcKvi`x e`vK`Uwi`qv t`\_tK` wbtmZ GbRvBg I gvtQi t`\_tni GbRvBg Aw` tR`tbi Abjcw`vZ`Z gvtQi ivm`vqwbK MVtb, w`tkl Kti` t`c`U`U`bi cwi`eZ` Kti` mij` th`SM Drcb`eK`ti d`tj gvtQ dvi`tg`Ukb nq| Z`te wuj`i`UwKi` tej`vq Avsuk`K dvi`tg`Ukb Kiv`nq| c`u`U gvtQi wuj`i`UwK Gt`\_tk` tQvU gvtQi GKwU AwZ` cwi`wPZ` grm`RvZ`Lv`\_`|

wuj`i`UwK Drcv`b` tK`Sk`j

- c`u`\_tg` gvtQi bwo`-fno` tei` Kti` cwi`<sup>®</sup>vi` cwb`tZ` fiv` fiv`e` a`tq` 7-10` w`b` ti`v`\_` i`Kv`bv`nq|
- gvQ`i`Kv`bvi` ci` gwi`Ji` Kj`w`tZ` (hv` gUKv`bv`tg` cwi`wPZ`) ivLv`nq| gUKw`i` t`fZi` I` evBi`i` w`\_tK` Ab`\_` tKv`b` gvtQi` tZj` w`\_tq` fiv` fiv`e` c`u`j`c` w`\_tq` ti`v`\_` fiv` fiv`e` i`Kv`bv`nq` hv`tZ` gUKv`tZ` ivLv` gvQ` t`\_tK` tZj` t`kvl`b` Ki`tZ` bv` cv`ti`|
- gUKvq` gvQ` ivLvi` Av`fM` k`Kv`bv` gvQ`tK` c`pivq` cwb`tZ` a`tq` mviv` ivZ` e`ut`ki` Pvj`wb`tZ` ivLv`nq` d`tj` gvtQi` t`\_n` n`tZ` cwb`S`ti` hvq|
- c`ti`i` w`\_b` cwb`g`f` H` gvQ` w`\_tq` gUKv`Kv`bvq`Kv`bvq` c`Y`Kiv`nq| e`ut`ki` j`wVi` mvr`v`th`\_` tV`tm` tV`tm` gvQ` fiv`nq` hv`tZ` w`fZ`ti` t`Kv`b` du`Kv` Rvq`Mv`bv`\_`v`tK`|
- gUKv` gvQ` w`\_tq` fivi` ci` cv`t`i`i` g`\_L` t`fIR` KxU`bvk`K` w`mvr`te` tZ`Zj` cvZv`Pv`-exR` \_`wv`/Kj`v` cvZv` w`\_tq` fiv` fiv`e` e`U` Kiv`nq` Ges`Zvi` Dci`Kv`\_`vi` c`u`j`c` w`\_tq` Aevq`exq` Ae`\_`v`eRvq` ivLv`nq|
- Gici` gUKwU` Mjv` ch`S`-4-6` gvm` gwi`Ji` w`b`tP` c`jZ` ivLv`nq` Ges` fiv`e` gUKv` ev`Kj`wmi` g`ta`\_` Drcw`\_`Z` grm`RvZ`\_`e`\_`w`JB`nj` wuj`i`UwK`|
- KL`t`bv` KL`t`bv` gwi`Ji` w`b`tP` c`jZ` ivLv` gUKv` Vw`U`v` ivLvi` Rb`\_` gwi`Ji` Dci`j`vD` Kgov` wmg` c`f`wZ` MvQ`j` vMv`t`bv`nq` hv`tZ` ch`f`f` Qvq`v` cvl`qv` hvq|
- wuj`i`UwK` 1` gvm` ch`S`-msi`Y` Kiv` hvq|

Avnwi`Z` gvQ` m`tZR` \_`YMZ` gvb` wK` ivLvi` Rb`\_` Avni`tYi` cwi`Ph`P`m`wK`fiv`e` Kiv`DwPZ`| Gi`d`tj` gvtQi` fiv` evRvi` g`j`\_` cvl` hv` hvq| gvQ` msi`Y`t`Yi` t`\_t`\_t`\_t` Avaj`b`K` c`x`wZ` e`\_`envi` Kiv`n`tj` GKw`\_`tK` teik` c`j`p` mg`x` gvQ` cvl`qv` hv`te`| Ab`\_`w`\_`tK` mviv` eQi`B` evRv`ti` tQvU` gvtQi` mi`eivn`\_`vK`te`| G`tZ` M`l`g`x`Y`\_`w`\_`\_`w`\_`\_`Rb`\_`t`Mv`oxi` c`j`p`i` Pw`n`\_`v` w`b`w`OZ` n`te`|

wdcPvU©cwi Kí bv

<p>tQvU gvQ AvniY evRvi RvZKiY I msi'iy</p>	<p>tQvU gvQ AvniY I evRvi RvZKiY</p> <p>1  AvniY - Avsikk AvniY - m'úy'AvniY</p> <p>2  evRvi RvZKiY weteP' wcl qmgn</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• evRvi `i hvPvB I t'uzv wbañY Kiv</li> <li>• tRtj I Rvj, cwi gvck hš; Wtg ev KtUBbvi I cwi enb e'e'v wK Kiv</li> <li>• cwi enbKvjxb msi'iyi Rb' cvl I eitdi e'e'v Kiv</li> </ul>
<p>Avni'yi ci tQvU gvQ UvUKv ivLvi c'wZ</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• Avni'yi ci gvQ tivt' tdtj bv ti tL cwi'vi cwbtZ fvj fvte atq hZ `*Z m'ae gvQtk eitd msi'iy Kiv DvPZ </li> <li>• fvj fvte PY©Kti gvQti `#i Dcti I wbtP eid w' tZ nte  M'šKvtj gvQ I eitdi AbcvZ 1t1 Ges kvZKvtj 2t1 AbcvZ e'envi Kiv nq </li> <li>• cwi entbi Rb' cwi- K Swo ev ev' e'envi Kiv fvj   Swo ev evt' gvQ ivLvi mgq tLqvj ivL tZ nte hv tZ gvQti Dci tenk Pvc bv cto </li> <li>• cwi Ph' Ges cwi enbKvtj gvQti gvsm'tckx hv tZ bó bv nq tmw' tK w'ekl hZevb n'Z nte </li> </ul>	<p>tQvU gvQ msi'iy I c'wqvRvZKiY</p> <p>wZbfvte tQvU gvQ msi'iy I c'wqvRvZ Kiv hvq </p> <p>1  eidRvZKiY (msi'iy c'wZ)</p> <p>2  i'UkkY (c'wqvRvZKiY)</p> <p>K) c'wvZ c'wZ</p> <p>L) tmvj vi t'U'U W'qvi c'wZ</p> <p>3  w'ü j xKiY (dvi t'gt'Ukb c'wqvRvZKiY)</p>

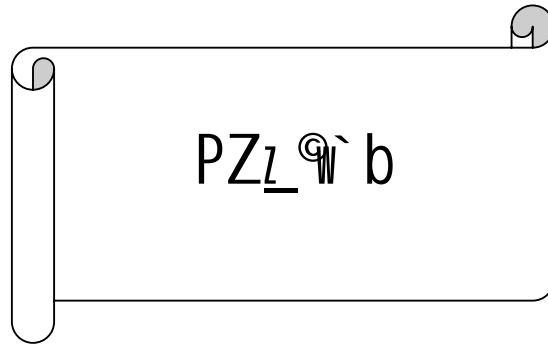
mvÜ`Kvj xb KvR  
(tQvU `j xq Abkxj bx)

avb t¶¶Z tQvU gvQ Pv¶I i g¶Wj cŒZKiY

G Abkxj bxi D¶¶ k` n¶¶Q AskMhYKvi xMY avb t¶¶Z t` kxq cŒwZi tQvU gvQ Pv¶I i wewfbæavb t¶¶Zi g¶Wj mæú¶K  
avi Yv cræeb|

Kv¶Ri aviv

- 1| AskMnYKvi x` i PviwU tQvU `tj wef<sup>3</sup> Kiæeb| tQvU `j Avtj vPbv Kti wR wR Gj vKvi Dc¶hwMx avb t¶¶Z tQvU  
gvQ Pv¶I i wewfbæc xwZ wPwY Z Kiæeb|
- 2| cŒk¶¶Yv\_¶MY Zv` i wPwY Z c xwZwU eo KvM¶R wP¶¶ i gra`tg ciw b `j MZfvte Dc`rcbv Kiæeb|



Awa`tekb cwi Kí bv

w`b t 04

mKvj 08.00-09.00

tgqv` Kvj t 60 wgvbu

wk`ti vbg	t cpi vtj vPbv, c0Z`fve I Dc`vcbv
Afxo`j	t grm` Awa`Bi I Ab`vb` ms`vi KgRZ`e`
j`q`	t c0k`qYv`x`K i ce`w` tbi Kvhp`tgi cpi vtj vPbv I c0Z`fve Ges mvU`Kvj xb KvR Dc`vc`tbi m`thvM K`ti t`qv hv`Z Zviv c`eP Avtj vPbv `s`iY Ki`Z cv`tib Ges fj`-muJ mstkrab K`ti Awa`tektbi Kv`Rwi Zv ep`x Ki`Z cv`tib
D`f`i`k`	t G Awa`tekb t`ktl c0k`qYv`x`MY ce`w` tbi wk`qY cpi vtj vPbvi gva`tg fj`-muJ mstkrab K`ti HKgtZ tc`S0`Z m`q`lg n`teb

wel qmP	Avtj vP` welq	c0k`qY tK`Skj	mgq
fvgKv			5 wgvbu
	<ul style="list-style-type: none"> <li>`mZg</li> <li>Pj wZ Awa`tektbi mv`t_ mst`hvM</li> </ul>	e <sup>3</sup> Zv	
wel qe`			50 wgvbu
	<ul style="list-style-type: none"> <li>c0Z`wnK Rvb`fj Dc`vcb c0k`qYK ce`w` tbi wbe`PZ c0k`qYv`x`K c0Z`wnK Rvb`fj t`_tK 5 wgvbu ejvi Rb` Ab`tjva Ki`teb  c0g c0k`qYv`x`Zvi c0Z`wnK Dc`vcb tkl Ki`tj, Ab` tKD Avi tKvb w`etkl wk`qYxq welq Dc`vcb Ki`Z AvM`hx wKbv Zv c0k`ek`ti Rvb`teb Ges tKD AvM`hx _vK`tj Zv`K Dc`vcb Kivi m`thvM w` teb </li> <li>ce`w` tbi cpi vtj vPbv c0k`qYK GKRB c0k`qYv`x`K mnvqK wnt`mte wbe`Pb Ki`teb, whub MZ w` tbi mg`- Kvhp`g I wk`qYxq welq _tj v c0k`e`ti i gva`tg cpi vtj vPbv Ki`teb </li> <li>gvW cwi` k0 c0Z`te`b Dc`vcb</li> </ul>	e <sup>3</sup> Zv c0k`e`i	
mvi -mst`q`c			5 wgvbu
	<ul style="list-style-type: none"> <li>c0Z`wnK Rvb`fj I mvU`Kvj xb Kv`Ri Dc`vcb Ges c0Z`wnK cpi vtj vPbvq Ask M`h`tbi Rb` mKj tK ab`ev` Ávcb </li> </ul>	e <sup>3</sup> Zv I c0k`e`i	
c0k`qY mnvqK mvgM0 t tnvqvBU tewW`gvK`f, BZ`w`			



Awaŕekb cwi Kí bv

w b t 4

mgq t 09.00-10.00

ŕgqv` Kij t 60 ŕgŕbU

wkŕivbvg	t	GBP AvB wŕ GBWŕn čŕŕZŕiva
Awfó`j	t	grm` Awa`Bi l Ab'vb` ms`vi KgŕŕZŕe`
jŕŕ	t	čŕŕŕŕYv_xŕ iŕK GBP AvBwŕf GBWŕn čŕŕZŕiva m`úŕKŕ aviYv čŕvb Kiv, hvŕZ Zŕiv G Ávb KvŕR j wMŕq wbŕRi Rxeŕb GBWŕn tiwM t_ŕK wbi vc` _vKŕZ cvŕib Ges grm` Pwŕŕ iŕKl wbi vc` ivLŕZ cŕŕqRbxq mnŕhMxZv KiŕZ cvŕib
Dŕŕí k`	t	G Awaŕekŕb čŕŕŕŕYv_xŕŕY GBWŕn Ges GBWŕn-Gi we`vi čŕŕZŕiva wŕŕq Z_-wŕŕŕEK Ávb AvniY Kiŕeb Ges G m`úŕKŕej ŕZ cvŕieb l gŕQ Pwŕŕ i tkLvŕZ cvŕieb

wel qmŕP	Avŕj vP` wel qmgŕ	čŕŕŕŕY c_xŕZ	mgq
fŕgKv			5 ŕgŕbU
	<ul style="list-style-type: none"> <li>• ŕMZg</li> <li>• ceŕZŕAwaŕekŕbi cpi vŕj vPbv</li> <li>• Pj wZ Awaŕekŕbi AeZvi Yv</li> <li>• Awaŕekŕbi Dŕŕí k` e`vL`v</li> </ul>		
wel qe`-			50 ŕgŕbU
	<ul style="list-style-type: none"> <li>• GBWŕn Kx</li> <li>• GBPAvBwŕf Kx</li> <li>• GBWŕn-Gi jŕŕY</li> <li>• GBWŕn Kxŕvŕe we`vi j vŕf Kŕi</li> <li>• GBWŕn čŕŕZŕivŕai Dcvq</li> <li>• i<sup>3</sup> ci xŕŕŕwŕvi</li> </ul>	e <sup>3</sup> Zv l cŕŕkŕŕi tKŕKj	
mvi mŕŕŕŕc			5 ŕgŕbU
	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Dŕŕí k` hvPvB</li> <li>• gj wel q cpi vŕj vPbv</li> <li>• n`vŐ AvDU weZiY</li> <li>• cieZŕAwaŕekŕbi mŕŕ_ mŕŕŕŕM `vcb</li> <li>• ab`ev` Ávcb</li> </ul>	cŕŕkŕŕi tKŕKj	
čŕŕŕŕY mnŕqK mgMŕ t tnŕqvBU teWŕ,wdeKvWŕ,gŕvKŕŕ, n`vŐ AvDU, BZ`wŕ			

## GBP AvB wf GBWñ cÖZti va

### GBWñ (AIDS) Kx ?

Acquired Immune Deficiency Syndrome mst¶¶c AIDS| GBWñ n¶Q Human Immune Deficiency Virus (HIV) mspµgZ GKwU tivM| G tiv¶Mi dtj kix¶i tivM cÖZti va ¶gZv ax¶i ax¶i bó n¶q hvq| G tiv¶Mi Kv¶¶i tKvb w¶Krmv Awm`Z bv nl qvq Gtiv¶Mi cwi YwZ gZi| GBWñ GKwU wek¶Rvov bZb mgm`v| cµ\_xi cÖZwU RvwZ GBWñ-Gi úgvKi m¶¶xb|

### GBPAvBwf (HIV) Kx?

GBPAvBwf GKwU ti¶U¶ fivBivj (Retrovirus), fivBivmU gvbet`¶ni cÖZti va c¶vj xi wU-¶nj cvi tK¶¶i c¶ek K¶i Ges Zvi ¶fZ¶i tR¶bUJK c`v\_¶K `vqxfvte a¶sk K¶i td¶j | dtj Avµvš-gvb| Zvi tivM cÖZti va ¶gZv nwi ¶q µgvMZ `e¶ n¶q c¶o| Kvi I i¶³ GBPAvBwf cvl qv t¶tj B D³ e`w³ GBWñ ¶viv Avµvš-¶j v hvte bv| GKRB GBWñ Avµvš-e`w³ Zvi GBWñ tiv¶Mi j ¶¶Y c¶KvK cvl qvi c¶e¶ (Zvi GBWñ n¶q¶Q Zv tm Rv¶b bv) Ab` tj vK¶K mspµgZ Ki¶Z cv¶i | GKRB e`w³i GBWñ n¶q¶Q ZLbB ¶jv n¶e hLb Zvi i¶³ GBPAvBwf cvl qv hvq Ges GK ev GKwaK m¶¶vM mUvbx m¶µg¶Y Avµvš-nq thgb wU we, µgvMZ Wvqvi qv BZ`w` |

### AIDS-Gi j ¶¶Y

tKD GBPAvBwf ¶viv Avµvš-wKbv Zv i³ cix¶¶v K¶i wbuÖZ nl qv hvq| i`agv¶ j ¶¶¶Yi I ci wbf¶ K¶i tKD GBPAvBwf-¶Z Avµvš-¶j v hvte bv| A¶bK gvby GBPAvBwf¶Z Avµvš, wKš` eü eQi j ¶¶Y ev w¶Y wnxb \_vK¶Z cv¶i | m¶vavi YZ GBPAvBwf¶Z Avµvš-tivMxi wbg¶c j ¶¶Y t` Lv ¶t¶Z cv¶i |

<ul style="list-style-type: none"> <li>• g¶L Nv</li> <li>• Kvk</li> <li>• Rj</li> <li>• Wvqvi qv</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• wD¶gvwbqv</li> <li>• k¶mZ¶šj tivM</li> <li>• t¶¶Ui tivM</li> <li>• P¶¶ivM</li> </ul>
---	---

GBPAvBwf (HIV) GKRB¶i kixi t\_¶K Ab`R¶bi kix¶i wKfvte mspµgZ nq

- Avµvš-e`w³i m¶¶\_ Ai w¶¶Z thšb wj¶ ¶b|
- Avµvš-e`w³i i³ ev i³RvZ c`v\_¶kix¶i M¶Y|
- Avµvš-e`w³i e`eüZ m¶, wmi Ä I ¶¶Z m¶¶Kvix hšc¶wZ (thgb-Qvi, teW, Wv³wvi Kv¶P) RxeYgy³ bv K¶i e`envi Ki¶j |
- Avµvš-gv t\_¶K M¶¶e`vq, c¶heKv¶j A\_ev e¶Ki `¶ Lvl qv¶bvi gva`tg wki iv Avµvš-n¶Z cv¶i |
- Bb¶RKk¶¶bi gva`tg gv`K M¶Y Kivi mgq Avµvš-e`w³i mstM GKB wmi Ä/mB e`envi Ki¶j |

wKwK Kvi ¶Y GBPAvBwf (HIV) GKRB¶i kixi t\_¶K Ab`R¶bi kix¶i mspµgZ nq bv

- GBPAvBwf Avµvš-e`w³i Kv¶Q G¶j wKsev Zv¶K `úk¶Ki¶j B GBPAvBwf Qovq bv|
- Avj ¶b ev Kig`B Ki¶j |
- Kvk Ges n¶¶Pi gva`tg |
- Uq¶j U/j`wU¶b, tUw¶j ¶dvb, \_vj w, M¶¶, PvgP, tZvq¶¶j, gkv, Kvco, weQvbi Pv`i A\_ev c¶K¶i cwi¶i gva`tg Qovq bv

GBPAvBwf (HIV) cÖZti v¶tai Dcvq





wde PvU'cwi Kí bv

<p>GBP AvB wf GBWñ cñZtíva</p>	<p>GBWñ (AIDS) Kí ? Acquired Immune Deficiency Syndrome mst'ñtC AIDS (GBWñ) nt'Q Human Immune Deficiency Virus (HIV) mspwZ GKwU tivM  </p>		
<p>GBPAvBwf (HIV) Kí?</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• Human Immune Deficiency Virus (HIV)</li> <li>• GBPAvBwf GKwU ti tU'fvBij (Retrovirus), fvBivmU gvbet' ñi tivM cñZtíva ñlgZv bó Kti t'q  </li> <li>• GKRB e'w'i GBWñ ntq'Q ZLbB ej v nte hLb Zvi i t'³ GBPAvBwf cvl qv hvq Ges GK ev GKwaK m'ñvM mÜvbx m'p'g'tY Avmvs-nq thgb wJue, p'gmZ Wwqwi qv BZ'w'  </li> </ul>	<p>GBWñ Gi j 'ñY</p> <table border="1" data-bbox="789 520 1365 688"> <tr> <td> <ul style="list-style-type: none"> <li>• g'ñL Nv</li> <li>• Kvk</li> <li>• Rj</li> <li>• Wwqwi qv</li> </ul> </td> <td> <ul style="list-style-type: none"> <li>• wD'tgmbqv</li> <li>• kymZ'tšj tivM</li> <li>• t'c'tUi tivM</li> <li>• P'g'ñvM</li> </ul> </td> </tr> </table>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• g'ñL Nv</li> <li>• Kvk</li> <li>• Rj</li> <li>• Wwqwi qv</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• wD'tgmbqv</li> <li>• kymZ'tšj tivM</li> <li>• t'c'tUi tivM</li> <li>• P'g'ñvM</li> </ul>
<ul style="list-style-type: none"> <li>• g'ñL Nv</li> <li>• Kvk</li> <li>• Rj</li> <li>• Wwqwi qv</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• wD'tgmbqv</li> <li>• kymZ'tšj tivM</li> <li>• t'c'tUi tivM</li> <li>• P'g'ñvM</li> </ul>		
<p>GBPAvBwf (HIV) wKfvte m'p'wZ nq</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• Avmvs-e'w'i m'ñt_ Ai w'ñZ thšb w'g' t'b  </li> <li>• Avmvs-e'w'i i'³ ev i'³RvZ c'v_©kixi MñY  </li> <li>• Avmvs-e'w'i e'euZ m'p, wmwí Ä l 'ñZ m'p'Kvix hšcwZ (thgb-Qwi, teW, Ww'w'wi KvmP) RxeYg'p' bv Kti e'envi Kiti  </li> <li>• Avmvs-gv t'ñK Mf'ñv'iq, cñeKv'tj A_ev e'ñKi 'p Lvl qv'tbvi gva'tg wki i Avmvs-ntZ cv'ti  </li> <li>• Bb'tRk't'bi gva'tg gv`K MñY Kivi mgq Avmvs- e'w'i mstM GKB wmwí Ä/mB e'envi Kiti  </li> </ul>	<p>GBPAvBwf (HIV) cñZtívtai Dcvq</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• mshg A_ev w'bi vc` thšb m'ñtgi e'e'v  </li> <li>• thšb w'g' t'bi mgq DrKá gv'tbi KbWg m'w'Kfvte e'envi Kiv  </li> <li>• w'bi vc` i'³ cwi m'ñv' t'bi e'ev'v MnY   Bb'tRk't'bi mgq GKB wmwí Ä ev m'p ev t'Q` bKix hšcwZ GKevi gv'ñ e'envi Kiv  </li> <li>• GBPAvBwf mspwZ gv Mf'ñv' Y t'ñK wei Z_vKv  </li> <li>• e'vcK Rbm't'PZbZv M'to t'Zvj v  </li> <li>• m'te'cwi ag'ñq i w'Zb'w'Z cvj bKi Zt mshgx nI qvi Af'vm M'to t'Zvj v  </li> </ul>		

Awaṭekb cwi Kí bv

w`b t 04

mKij t 10.00-14.30

tgqv`Kij t 270 ugubU

wkṭi v b v g	t	gvW cwi`kṭ
Afxó`j	t	grm`Awá`Bṭii KgRZṭe`
j`ṭi`	t	G Awaṭekṭb cṭkṭYv_xṭ i gvW cwi`kṭbi wvfbwv el q m`úṭK`Rvṭṭv nṭe hvṭZ Zviv mdj fṭe gvW cwi`kṭ m`úṭKivi j`ṭi` cṭqvRbxq cṭwZ Mṭb KiṭZ cviṭb
Dṭi`k`	t	Awaṭekb ṭṭṭi AskMṭhYKvi xMY- <ul style="list-style-type: none"> <li>• gvW cwi`kṭbi wvbgE cṭqvRbxq DcKiYw` mbr³ KiṭZ cviṭeb  </li> <li>• mbr³ DcKiYmgn mSMṭh I gvṭV cwi entṭi j`ṭi` msMwZ KiṭZ cviṭeb  </li> <li>• gvṭV ṭ`kxq cṭRvZi ṭQvU gvQ Pvl e`e`vcbv I Ab`vb` Z` mWk fṭe mSMṭh KiṭZ mṭlg nṭeb  </li> <li>• gvW cwi`kṭbi cṭZṭe`b`Zix I Dc`vcb KiṭZ mṭlg nṭeb  </li> </ul>

wel qmṭP	Avṭj vP` wel q	c`xwZ	mgq
fṭgKv			15 ugubU
	<ul style="list-style-type: none"> <li>• `wZg</li> <li>• PjwZ Awaṭekṭbi cṭi vṭj vPbv</li> <li>• eZṭvb Awaṭekṭbi mṭṭ_ mṭṭhM `vcb</li> <li>• Awaṭekṭbi Dṭi`k` e`vL`v</li> </ul>	cṭkṭEi I Avṭj vPbv	
wel qe`			230 ugubU
	<ul style="list-style-type: none"> <li>• gvW cwi`kṭbi `vb</li> <li>• ṭ`kxq ṭQvU gvQ Pvl i Lvṭṭi i Ae`vb</li> <li>• hvṭvi mgq</li> <li>• ṭdiZ Avmvi mgq</li> <li>• cṭZṭe`b cṭqb</li> <li>• `j MVb I gvW cwi`kṭb mSMṭxZe` Zṭ`i Zwiṭ Kv cṭvqb</li> </ul>	cṭkṭEi e³Zv, Avṭj vPbv, eṭDb ṭccvi, cṭkṭEi	
mvi -mṭṭṭc			25 ugubU
	<ul style="list-style-type: none"> <li>• gj wel qmgn cṭi vṭj vPbv</li> <li>• Dṭi`k` hvPvB</li> <li>• cieZx`Awaṭekṭbi mṭṭ_ mṭṭhM</li> <li>• ab`ev` Ávb</li> </ul>	e³Zv I cṭkṭEi	
cṭkṭY mrvqK mvgMṭ t wDRwCṭU, ṭnvqvBU ṭeWṭṭṭ, gvKṭ, ṭPKij ó, cvgṭṭbU gvKṭ, wdePvU`Abkxj b kxU, BZ`w`			



Awa`tekb cwi Kí bv

w` b t 05

mKvj 09.00-10.00

tgqv` Kvj t 60 wgvbU

wk`ti vbg	t` `fhM e`e`vcbv
Afxó`j	t grm` Awa`Bi I Ab`vb` ms`vi KgRZP`e`
j`¶`	t c`k`¶Yv`¶` i` `fhM e`e`vcbv m`ú`K`mg`K avi bv t` l`qv hv`Z Zwi v G Ávb Kv`R j`wM`tg gvQ Pwl`¶` i` I grm`Rwe`¶` i`¶K c`k`qvRbxq m`¶`hwMZv Ki`Z cvi`teb
D`¶`k`	t G Awa`tekb tk`¶I c`k`¶Yv`¶MY mve`K `fhM e`e`vcbv I cbe`¶mb m`ú`K`e`j`Z cvi`teb I gvQ Pwl`¶` i` I grm`Rwe`¶` i` tkLv`Z cvi`teb

wel qm`P	Avtj vP` wel q	c`k`¶Y tKŠkj	mgq
f`wgKv			4 wgvbU
	<ul style="list-style-type: none"> <li>· `MZg</li> <li>· ce`Zr`Awa`tekt`bi cpi vtj vPbv</li> <li>· eZ`gvb Awa`tekt`bi mvt`_ msthvM `vcb</li> <li>· Awa`tekt`bi D`¶`k` e`vL`v</li> </ul>	c`k`¶Ei I Avtj vPbv	
wel qe`´			50 wgvbU
	<ul style="list-style-type: none"> <li>· `fhM mg`tg grm` Awa`B`¶i i` Ki Yxq</li> <li>· cbe`¶mb ch`¶q grm` Awa`B`¶i i` Ki Yxq</li> <li>· `¶fveK mg`tg grm` Awa`B`¶i i` Ki Yxq</li> <li>· `fhM tgvKv`tej vq Dc`¶Rj v Kuvu`¶i mvsMv`vbK i`c`¶i Lv</li> </ul>	c`k`¶Ei e`³Zv Avtj vPbv gv`¶ wPŠ`¶i So wdePvU`®	
mvi -mst`¶c			6 wgvbU
	<ul style="list-style-type: none"> <li>· gj` wel q-mg¶ cpi vtj vPbv</li> <li>· D`¶`k` hvPvB</li> <li>· cieZ`P`Awa`tekt`bi mvt`_ msthvM</li> <li>· n`v`E`AvDU weZi Y</li> <li>· ab`ev` Ávcb </li> </ul>	e`³Zv I c`k`¶Ei	
c`k`¶Y mrvqK mvgM` t n`v`E`AvDU, t`nvqvBU tevW`¶wDRw`E, gvK¶¶, wdePvU`® Ab`kxj b kvU, BZ`w`			



`#hM e'e`vcbr

~vfwk Kvhøj x m=úv` b e`ZiZ I `#hM vel tq grm` Awá `Bi wbašewZ` wqZ; cvj b Ki te |

~vfwk mgqtq

- K) Awá `Bti GKRB `#hM` tduKvj ctqxU gtbvbxZ Ki te Ges Zvrv `#hM e'e`vcbr ejti vmn mské- mKj KZ<sup>3</sup>¶K AwmZ Ki te |
- L) Awá `Bivaxb mské- mKj wdi Awdmvi MY hvZ cúZ eQi eb`v gl mg`ii`i ctēB grm` Pvl ¶¶I, i vnvqubK `ē`w, mvR- mi Ävg, Rj hvb Ges `j cwienYhv mn `Btii wBR`^m=ú` mgñi wbi včEvi Rb` cūqvRbxq mZKZvgj K e'e`v MhY Ktib Zvrv wvōZ Ki te |
- M) wclks j vBtmY cūvbi ctēcūZw Uj vti I qviti m I tiwvl tmU Ges gvQ aivi tbsKvmgñi tgui b wclmwi R Awclm i ti wRtók b AvtQ wKbv Zvrv hvPvB Ki te |
- N) etjvc mMt i grm` wKviiZ mKj gvQ aivi tbsKv / Uj vti tiwvl wi wmvfs tmU I D<sup>3</sup> hvfb Dcw`Z cūZ`K e`w<sup>3</sup> i Rb` j vBd R`vK U, eqv ivLv wvōZ Kivi j ¶¶` Dchj<sup>3</sup> AvBbMZ I cklvmbK c`¶¶c MhY Ki te |
- O) NwYS o / Rtj v`QvmcēY Gj vKvmgñi mi Kwi I temi Kwi grm` m=ú` mgñi GKwU Zwij Kv cūqb I msiY Ki te Ges m`w` ō mgq ci ci D<sup>3</sup> msKj b nvj bvMv` Ki te |
- P) NwYS o Gj vKvmgñi grm` Rxe RbmsLv i Rixc Ki te I Rixci \_vbw- wfwEK Dchj<sup>3</sup> msKj b cūqb Ki te | wv` ō mgq ci ci D<sup>3</sup> msKj b nvj bvMv` Ki te |
- Q) D×vi Kvix Rvnr wnmvte e`envti i DcthvMx mgy Mvgx gvQ aivi Rvnrvmgñi GKwU Zwij Kv (Zvrv` i gwj K/ Pvj ¶Ki wKvbvnn) cūqb I msiY Ki te |
- R) evsj v` k cw b Dbqb tevW<sup>3</sup>Gi m½ Avtj vPbvμtg hvZ vPsw Pvl Gj vKvi mi Kvix eva I ~ppmgn mgy<sup>3</sup> K Rtj v`Qvmi dtj j ebr<sup>3</sup> cwbi cūek tiva Kivi gZ DPy I h\_ó kw<sup>3</sup>kvj x nq Zv wvōZ Ki te |
- S) DcKj xq cKi mgn ntZ j eYv<sup>3</sup> cw b ewni Kti t` I qvi KvR kw<sup>3</sup>pvij Z cvt=ú i j f`Zv m=ú¶K evsj v` k KwI Dbqb Ktc¶i kb Gi m½ mgšq Ki te |
- T) gvW chq i Awdmvi, óvd Ges grm` Rxe m=úvq¶K NwYS o tgvKvtej v cūwZ, cwitekMZ ¶¶q¶wZ Ges cbešmb m=ú¶K clikY Ges cwivwzi e'e`v Ki te | grm` I ci m=ú` gšYvj q I grm` Awá `Btii gvW chq i KgRZ<sup>3</sup> Ges KgPvi MY¶K G e`vcv i cūqvRbxq clikY cūvbi e'e`v Ki te |

`#hM mgqtq grm` Awá `Bti i Ki Yxqt

- K) evsj v` k cw b Dbqb tevW<sup>3</sup>Gi m½ Avtj vPbvμtg G e`vcv i wvōZ nte th ewavmgñi ~pp tmUmgn Dchj<sup>3</sup> fite `Zwi I msiY¶Z, hv j eYv<sup>3</sup> cw b cūek I wMgY Ges h\_ó kw<sup>3</sup>kvj x hv cēj Rtj v`Qvmi dtj mō tmñZi av`v mn` I j eYv<sup>3</sup> cw b cūek tiva Ki tZ m¶¶g |
- L) grm` m=ú` LvtZ ¶wzi cw gvY wbi ctbi Rb` Awej ž`^Rixc Kvth<sup>3</sup> e'e`v Ki te Ges grm` m=ú` i mi Kwi I temi Kwi LvtZi Rb` Awej ž`^ xN<sup>3</sup>gqv` x TvY I cpešmb cwí Kí bv cūqb Ki te |
- M) D×vi Awfhvžbi Rb` mgy Mvgx Rvnr wi KbwRkb Kivi e`vcv i vbxq cklvmb¶K mrvqZv cūvbi Ki te |
- N) Awá `Bti wbašY K¶ cwí Pvj bv Ki te Ges vbxq mgšq Kwgu¶Z thvMthvM KgRZ<sup>3</sup>tcūY Ki te |

cpešmb chq grm` Awá `Bti i Ki Yxqt

- K) mi Kwi I e`w<sup>3</sup>gwj Kvbxab cKi ntZ j eYv<sup>3</sup> cw b cv=ú Kti ewni Kivi Rb` cvl qvi cvt=ú j f`Zv vel tq vbxq cklvmb I evsj v` k KwI Dbqb Ktc¶i kb Gi m½ mgšq mvab Ki te (NwYS o `#hMi ¶¶I |)
- L) mi Kwi I e`w<sup>3</sup>gwj Kvbxab Dfvq¶¶I grm` m=ú` LvtZ Awej ž`^ xN<sup>3</sup>gqv` x TvY I cpešmb cwí Kí bv cūqb I ev` evq b Ki te |

- M) ¶lwZMŦ-c¶i I Lvgyi cþt grm` Pvl DcþhwMx Kivi Rb` temiKwi grm` Pvlxt` i KwiMix civgk©cŦ vb Kite|
- N) Tvy I cþeþþb vbxq c¶vmbþK mKj mnvqZv I mnþhwMZv cŦ vb Kite|
- O) ¶lwZMŦ-grm`Rwe I grm` Pvlxt` i Rb` FY mnvqZv Ges Abjvtþbi e`v Kivi KgþþP MþY Kite|
- P) ¶lwZMŦ-c¶i gwj Kt` iþK grm` tcvb mi eivn Ges grm` Pvl I Kwi Mwi civgk©cŦ vb Kite|

grm` Awa` Bti i gvW ch¶qi Awdmmgñ ðfwek `vwqZv beþñ Ovovl grm` Awa` Bti i wefvM, tRjv Ges DcþRjv I cþR±mgþni wdì Awdmvi MY vbgñ wLZ Kgþþñ m±úv` b Kiteb|

ðfwek mgþq gvW ch¶q grm` Awa` Bti i Ki Yxqt

- K) cŦZ ermi NwYSO/ eb`v tgsmg` i` nI qvi cþeB NwYSO/ eb`vcþY Gj vKvi gvQ aivi tþSKvmgñ, Uj vi, wcluks wMqvi, gvQ aivi Kwi Mwi hšcwZ, grm` tcvb I grm` cvj b óK Ges grm` Avev` mgþni vbi vcEv I mj ¶vi DþI þk` cŦqvRbxq mZKZvgj K e`v MþþYi Rb` grm` Awa` Bti i wdì Awdmvi MY K.I.K Ges grm` Pvlxt` i mRvM Kite|
- L) Aaxb` Awdmmgñ, wmwicw grm` Pvlx Ges grm`Rwe cŦZvba cfwZi mþ½ cwi` Bti i MpxZ vbr`^cwi Kí bv Abjvti cŦwZi Ae`v cix¶v Kite|
- M) `þhM Pj vKvj xb mgþq gvQ aivi tþSKvmgñ, Uj vi mgñ Ges wcluks wMqvi mgñ, chþß vbi vcEvi mvt\_ ivLvi Rb` vqxfvte vbi vc` vb wPwYZ Kite|
- N) wcluks j wBþmY cŦvtþbi cþe`cŦZw Uj vtþi I qvi þj m I tiwWl tmU\_ vKvi wclq vbwŦZ Kite|
- O) Dchþ c¶vmbþK c`¶¶þci gva`tg eþ½vcwmþti grm` wKvvi i Z tþSKvmgñ/Uj vi mgþñ tiwWl vi wmwfs tmU I Uj vi / tþSKvq Dcw`Z cŦZ`K e`v`i Rb` j vBd R`vtKU ivLv vbwŦZ Kite|
- P) `þhMcþY Gj vKvmgþni miKwi I temiKwi grm` wclqK m±ú`mmgþni bevqbKZ Zwj Kv cþqb I msi ¶Y Kite|
- Q) `þhMcþY Gj vKvmgþni grm`Rwe RbmsL`, grm`Pvlx I grm`Pvl t¶¶mgþni Rwi c I Dcv³ msi ¶Y Kite Ges vbr` þ mgþqi ci ci Zv nvj bvmv` Kite|
- R) msuké-Gj vKvq gvQ aivi tþSKvmgñ, Uj vi mgñ Ges mgj Mvqx RvrvRmgþni gwj K/Pvj þKi wKvbmñ Zwj Kv msi ¶Y Kite|
- S) mgjv` K Rþjv`Qvm RwbZ AvNvtZi KviþY jeYv³ cwbi cþek tiva Kivi Rb` msuké-Gj vKvi eua I þPþMUMgþni cwi Pvj bv I i¶Yvte¶Y vbi ŦZ Kievi DþI þk` ejsj vt` k cwv DbqþbterþWþ KgRZ¶` i mþ½ mve¶YK þhwMþhwM i¶v Kite|
- T) þPþMUMgþni h\_vh\_ cwi Pvj bv vbi ŦZ KiþZ nte|
- U) cŦqvRþbi mgq wmwicw Gi mþ½ mgþþqi gva`tg c¶imgñ nþZ jeYv³ cwv ewni Kþi t` lqvi KvþR kw³Pwj Z bj Kþci j f`Zv m±úþK`vbxq ejsj vt` k KwL Dbqþ Kþcþi kb Gi KgRZMþYi mþ½ mgþþ Kite|
- V) NwYSO tgvKvþjv cŦwZ I cwi þekMZ ¶q¶wZ vbi fcY Ges cþeþþb m±úþK`cŦk¶Y MþY Kite|

`þhM ch¶q gvW ch¶q grm` Awa` Bti i Ki Yxqt

- K) Tvy I cþeþþb KvR Ges D×vi Awfhvtþi Rb` mgj Mvqx RvrvR wi KþwRkb Kivi e`vcvti vbxq c¶vmbþK mnvqZv cŦ vb Kwi te (NwYSO `þhMKvj xb mgq)|
- L) vþqšY K¶ PjvYkwi te Ges vbxq `þhM e`v KwguþþZ þhwMþhwM KgRZþtcŦY Kite|

cpefmb mgtq gvV chiq grm' Awa`Btii KiYxqt

- K) miKwi l e'w<sup>3</sup>gvij Kvbvaxb grm' m<sup>u</sup>` LvZ qiwzi cwi gvY wbi fctYi Rb' Awej t<sup>u</sup>^Rixc KvthP e'e'v Kiv Ges G LvZi Rb' Awej t<sup>u</sup>^`xN<sup>u</sup>gqv`x T<sup>u</sup>Y l cpefmb cwi Kí bv c'vqb Ki te l Zv h\_vh\_ KZ<sup>u</sup>et'ji Kv<sup>u</sup>Q tck Ki te|
- L) `vbxq c'kmb Ges evsj v`k Kwl Dbq b Kt<sup>u</sup>ik<sup>u</sup>tbi m<sup>u</sup>½ mgšqceR, mgšq ntj, miKwi l e'w<sup>3</sup>gvij Kvbvaxb LvZi gva'tg c'qvRbxq msL`K kw<sup>3</sup>Pwuj Z cv<sup>u</sup> Avgv`vbx Ki te|
- M) grm' Dbq b LvZ Awej t<sup>u</sup>^`xN<sup>u</sup>gqv`x T<sup>u</sup>Y l cpefmb cwi Kí bv ev`evqb w<sup>u</sup>oZ Ki te Ges Kv<sup>u</sup>Ri AM<sup>u</sup>M<sup>u</sup>Zi w<sup>u</sup>l t<sup>u</sup>q D'P KZ<sup>u</sup>et'ji w<sup>u</sup>KU c'Z te`b tck Ki te|
- N) qiwZM<sup>u</sup>-cKi grm'Pvl x` i cpefmbi Rb' Abc<sup>u</sup>WYZ Ges mnvqZv c'v b Ki te|
- O) `vbxq c'kmb tK T<sup>u</sup>Y l cpefmb Kv<sup>u</sup>R mnvqZv c'v b Ki te|
- P) grm' Rwe/ grm'Pvl x` i Rb' grm' Pvl F<sup>u</sup>tYi e'e'v Ki te|

DctRjv `fhM e'e'vcbr KigvUt

- |   |                        |
|---|------------------------|
| 1) DctRjv w <sup>u</sup> ef <sup>u</sup> x Aw <sup>u</sup> dmvi   | mfvciZ                 |
| 2) BD <sup>u</sup> bq b cwi l t` i t <sup>u</sup> Pqv g`vbe <sup>u</sup> `  | m`m`                   |
| 3) DctRjv chiqi msik <sup>u</sup> e`wefv <sup>u</sup> tMi KgRZ <sup>u</sup> e <sup>u</sup> `  | m`m`                   |
| 4) gvuj v c'Z <sup>u</sup> ibwa   | m`m`                   |
| 5) DctRjv tK` t <sup>u</sup> q mgevq m <sup>u</sup> gvzi c'Z <sup>u</sup> ibwa  | m`m`                   |
| 6) Nw <sup>u</sup> So c'w <sup>u</sup> z Kg <sup>u</sup> m <sup>u</sup> Pi (w <sup>u</sup> m <sup>u</sup> c <sup>u</sup> i <sup>u</sup> c) c'Z <sup>u</sup> ibwa              | m`m`                   |
| 7) evsj v`k ti W <sup>u</sup> q <sup>u</sup> t <sup>u</sup> m <sup>u</sup> U t <sup>u</sup> m <sup>u</sup> v <sup>u</sup> B <sup>u</sup> U <sup>u</sup> c'Z <sup>u</sup> ibwa | m`m`                   |
| 8) Gb <sup>u</sup> RI Gi c'Z <sup>u</sup> ibwa  | m`m`                   |
| 9) DctRjv c'Kí ev`evqb KgRZ <sup>u</sup> P  | m`m`-m <sup>u</sup> Pe |

`vbxq cwi w<sup>u</sup>z l w<sup>u</sup>et<sup>u</sup>l Ae`vi t<sup>u</sup>o<sup>u</sup>t<sup>u</sup>z KigvU<sup>u</sup> mfvciZ c'qvRb<sup>u</sup>ev<sup>u</sup>t<sup>u</sup> Av<sup>u</sup>t<sup>u</sup>v m`m` tKv-AP Ki t<sup>u</sup>z cv<sup>u</sup>teb| G KigvU c'Z 2 gvm ci ci mfvq wgvj Z nte| Av<sup>u</sup>c` K<sup>u</sup>j x<sup>u</sup> mgq c'Z`n GKe<sup>u</sup>vi Ges Ae`vi w<sup>u</sup>K<sup>u</sup>Q<sup>u</sup>Db<sup>u</sup>z ntj c'Z m<sup>u</sup>vt<sup>u</sup>n 2 evi mfvq wgvj Z nte|

DctRjv `fhM e'e'vcbr KigvU<sup>u</sup> `wqZ<sup>u</sup>ntet

- e'vcK w<sup>u</sup>fi<sup>u</sup>E<sup>u</sup>K BD<sup>u</sup>bq b `fhM e'e'vcbr KigvU MVB, m<sup>u</sup>q<sup>u</sup>q<sup>u</sup>KiY, c'qvRbxq w<sup>u</sup>t<sup>u</sup>`Rb l Z` c'w<sup>u</sup>B Ges c'ic` c'k'iy mjeaw` ntz DcKvi AvniY w<sup>u</sup>oZKiY;
- mZK<sup>u</sup>ev ex<sup>u</sup>o, `fhM<sup>u</sup>Mi Sp<sup>u</sup>K nvmKiY, w<sup>u</sup>oZKiY, w<sup>u</sup>oZ Kv<sup>u</sup>Ri tetP `vKvi Dcvq<sup>u</sup>wj AvZ Kiv<sup>u</sup>tv<sup>u</sup> w<sup>u</sup>l q w<sup>u</sup>oZKiY;
- `vbxq chiq Dbq b cwi Kí bv c'vqb l ev`evqtb `fhM<sup>u</sup>Mi Sp<sup>u</sup>K Ges Zv Kgv<sup>u</sup>t<sup>u</sup>bvi m<sup>u</sup>ev<sup>u</sup>bvi w<sup>u</sup>l q cY<sup>u</sup>ite w<sup>u</sup>et<sup>u</sup>lPZ ntq<sup>u</sup>Q w<sup>u</sup>K-bv, Zv w<sup>u</sup>oZKiY;
- w<sup>u</sup>t<sup>u</sup>g<sup>u</sup>e<sup>u</sup> w<sup>u</sup>l qmn Avmb<sup>u</sup>w<sup>u</sup>ec` m<sup>u</sup>sp<sup>u</sup>v<sup>u</sup>s-mZK<sup>u</sup>evZ<sup>u</sup> t<sup>u</sup>o<sup>u</sup>t<sup>u</sup>z DctRjv KZ<sup>u</sup>e<sup>u</sup>q l `vbxq `fhM e'e'vcbr e`ti v<sup>u</sup>t<sup>u</sup>K Ae<sup>u</sup>nZ K<sup>u</sup>i w<sup>u</sup>bq<sup>u</sup>gZ `fhM w<sup>u</sup>l qK c'k'iy l KgR<sup>u</sup>v<sup>u</sup>vi Av<sup>u</sup>t<sup>u</sup>q<sup>u</sup>Rb;
- w<sup>u</sup>t<sup>u</sup>g<sup>u</sup>e<sup>u</sup> w<sup>u</sup>l qmn Avmb<sup>u</sup>w<sup>u</sup>ec` m<sup>u</sup>sp<sup>u</sup>v<sup>u</sup>s-mZK<sup>u</sup>evZ<sup>u</sup> t<sup>u</sup>o<sup>u</sup>t<sup>u</sup>z DctRjv KZ<sup>u</sup>e<sup>u</sup>q l `vbxq m<sup>u</sup>`vmg<sup>u</sup>n thb Kv<sup>u</sup>Ri f<sup>u</sup>te l `q<sup>u</sup>Zvi m<sup>u</sup>t<sup>u</sup>` `fhM tgvK<sup>u</sup>tej vi c'Z l q<sup>u</sup>gZv m<sup>u</sup>ú<sup>u</sup>banq tm j t<sup>u</sup>q` `fhM Kg<sup>u</sup>c<sup>u</sup>wi Kí bv c'vqb;
- Nw<sup>u</sup>So l eb<sup>u</sup>v m<sup>u</sup>sp<sup>u</sup>v<sup>u</sup>s-cp<sup>u</sup>ff<sup>u</sup>vm Aw<sup>u</sup>Z`Z l Kv<sup>u</sup>Ri f<sup>u</sup>te DctRjvi mKj KgRZ<sup>u</sup>P, msik<sup>u</sup>e`e'w<sup>u</sup>3eM<sup>u</sup> c'Z<sup>u</sup>ovb Ges BD<sup>u</sup>bq b chiq GZ`w<sup>u</sup>l t<sup>u</sup>q `wqZ<sup>u</sup>c'w<sup>u</sup>t<sup>u</sup> i Kv<sup>u</sup>Q t<sup>u</sup>c'w<sup>u</sup>t<sup>u</sup>vi e'e'v M<sup>u</sup>hY;
- c'qvRbxq g<sup>u</sup>t<sup>u</sup>z<sup>u</sup> DctRjv m`tii Rbm<sup>u</sup>v<sup>u</sup>viY<sup>u</sup>t<sup>u</sup>K Ac<sup>u</sup>m<sup>u</sup>vi<sup>u</sup>t<sup>u</sup>Yi Rb' w<sup>u</sup>o<sup>u</sup> Av<sup>u</sup>k<sup>u</sup>t<sup>u</sup> tK>? Av<sup>u</sup>k<sup>u</sup>t<sup>u</sup>`j w<sup>u</sup>ba<sup>u</sup>fiY l Av<sup>u</sup>k<sup>u</sup>t<sup>u</sup> tK>? i w<sup>u</sup>ef<sup>u</sup>b<sup>u</sup>at<sup>u</sup>mev Kv<sup>u</sup>R cwi v<sup>u</sup>vi Rb' w<sup>u</sup>ef<sup>u</sup>b<sup>u</sup>ae`w<sup>u</sup>3eM<sup>u</sup>K `wqZ<sup>u</sup>c'v b;

- Avk`k`K>`^/ Avk`k`j mg`n cv` fti cwb mieivn I Ab`vb` c`qRbxq tmev ms`v`bi e`e`vKiY Ges BDwbq b e`e`vcbv KuglUj mvt\_ thvMvthvM BDwbq ch`q Aew`Z Avk`k`K>`mg`n GKB aitYi tmev I mjeaw` wbo`ZKiY;
- BDwbq b`hM e`e`vcbv KuglUjK c`l`gK T`vY I D`xvi Kv`h`m`nvqZvi Rb` tRjv m`i I BDwbqmg`ni m`z thvMvthvM `vcb I Dnv msi`q`Yi /cp: `vcbi e`e`v m`aj Z Avbj w`K cwi Kí bv c`q b;
- tRjv I BDwbq KZ`e`q`i mnvqZvq gv`S gv`S DctRjvi Af`š`i Zt`i c`vYv I mZK`evZ` ce`f`m c`vY, AcmiY, D`xvi I c`l`gK T`vY Kv`h`cwi Pjv bv w`l`q gnov Ab`v`bi e`e`vKiY;
- M`g ch`q b`hMi ce`f`m e`vK c`vY KiZ: MYm`PZbZv m`o` KiY |

#### 4.2 `hMkv`j Ki Yxqt

- DctRjv ch`q AcmiY, D`xvi I T`vY mspvš-Kg`Kv`Uj mg`š`qi Rb` `Ri`ix
- cwi Pjv b`k>`0 (Z`\_`tK>`^ I w`qš`Y K`q) cwi Pjv bv;
- c`qRb` t`j, `vbxqfvte c`c` mjeaw` e`envi Kti D`xvi Kv`h`cwi Pjv bv Ges Ab`t`i D`xvi Kv`h`cwi Pjv bvi mg`š`q mvab, h`w` `wqZi`q`v`nq;
- `hM e`e`vcbv ejt`iv I tRjv KZ`e`q`i c`E` w`b`Rbv Abym`ti DctRjv - Kg`KZ`e` I BDwbq t`tK` `hMi dtj msNwUZ` q`wZi Dcv`E` msMn I hv`vBK`iY; Kg`KZ`e`v Ab`t`Kvb thvM` e`w`eM`v`v m`v`v cwi Pjv bv Kti Z`\_` w`b`v`mi gva`tg c`qRb I AM`aKvi w`b`f`Y;
- tRjv KZ`e`q`i w`bKU` q`wZ, c`qRb I c`c` m`u` Ges T`vY I cpe`mb Kv`Ri Rb` AM`aKvi w`f`E`Z c`qRb mspvš`w`eiY/ Dcv`E` mieivnKiY;
- `vbxq ch`q cpe`mb Kv`Ri Rb` S`K` n`v`Ki`Yi m`e` e`e`v`mn mZKZvi m`z cwi Kí bv c`q b;
- `hM e`e`vcbv ejt`iv I tRjv KZ`e`q`i KZ`R` c`E` w`b`Rbv Abym`ti `vbxqfvte ev T`vY Aw`Bi / Ab` D`rm` t`tK` c`B` m`u`, e`v`b`f`vte w`b`f`icZ c`qRb`i w`f`E`Z D`xvi, T`vY I cpe`mb Kv`Ri Rb` eiv` I w`eZi`Yi e`e`v` M`h`Y;
- T`vY I cpe`mb mspvš`-mnvqZv m`gM` w`ei`Yi w`l`q Z`v`i`K I w`mvew` msi`q`Y Ges Zv tRjv KZ`e`q`i I Ab`vb` T`vY c`v`v`Kvi x ms`v`mg`ni w`bKU` t`c`Y;
- DctRjv ch`q w`f`b`e` B`ti i g`a` mg`š`qi `wqZi`c`j`b`;
- GQ`vovl` `hM e`e`vcbv mspvš`-`vq` Av` k`vej`x Ges Dch`y` KZ`e`q`i Zv`q`w`bK Av` k` Abym`Y |

wde PvU<sup>c</sup>wi Kí bv

<p>ʃhM e'e'vcbr</p>	<p>ʃhM e'e'vcbrq grm' Awa`Bt̄i i Ki Yxqt</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• ʃhM mḡtq Ki Yxq</li> <li>• cb̄emb ch̄tq Ki Yxq</li> <li>• ʃfweK mḡtq Ki Yx</li> </ul>
<p>ʃhM mḡtq grm' Awa`Bt̄i i gvW ch̄tqi Kḡi i Ki Yxqt</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• ʃv I cpēmb KvR Ges D̄xvi Awf̄h̄t̄bi Rb' mḡj Mgx R̄vnr wi K̄B̄R̄kb Kivi e'vc̄t̄i ʃvbxq čk̄vmb̄t̄K m̄vqZv čl̄vb Kite (N̄wSo ʃhM̄Kvj xb mḡq)</li> <li>• w̄bqšY Kŋ P̄jy Kw̄t̄e Ges ʃvbxq ʃhM e'e'v K̄v̄ḡw̄t̄Z th̄w̄t̄h̄w̄M KḡR̄Z̄P̄t̄č̄Y Kite </li> </ul>	<p>ʃfweK mḡtq grm' Awa`Bt̄i i gvW ch̄tqi Kḡi i Ki Yxqt</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• čl̄Z erm' N̄wSo/eb'v t̄ḡšmḡ i' n̄l̄qvi č̄t̄eB N̄wSo/eb'v č̄Y ḠjvKvi gvŋ aivi t̄b̄SK̄vm̄ḡn, Uj̄vi, w̄cl̄uks w̄M̄qvi, gvŋ aivi Kw̄i M̄wi h̄š̄č̄w̄Z, grm' t̄c̄v̄b̄ l̄ grm' č̄j̄b̄ oK Ges grm' Avev̄ mḡt̄ni w̄b̄ivc̄Ēv l̄ m̄j̄ ŋ̄vi D̄t̄i k̄' čl̄q̄vR̄bxq m̄ZK̄Z̄v̄ḡj̄ K e'e'v M̄t̄Yi Rb' grm' Awa`Bt̄i i w̄d̄i Aw̄dm̄vi MY K̄l̄K Ges grm' Pvl̄x̄' i m̄R̄v̄M̄ Kite </li> <li>• Aax̄b̄' Aw̄dm̄m̄ḡn, w̄m̄ic̄ic̄ grm' Pvl̄x Ges grm' R̄w̄e čl̄Z̄ub̄ia č̄f̄w̄Zi m̄w̄Z č̄wi e' B̄t̄i i M̄n̄x̄ w̄b̄R' č̄wi Kí bv Ab̄j̄m̄t̄i čl̄w̄Zi Ae'v č̄ix̄ŋ̄v Kite </li> <li>• ʃhM P̄j̄vK̄j̄xb mḡtq gvŋ aivi t̄b̄SK̄vm̄ḡn, Uj̄vi m̄ḡn Ges w̄cl̄uks w̄M̄q̄v̄m̄ḡn, ch̄t̄b̄ w̄b̄ivc̄Ēvi m̄v̄t̄_ i v̄L̄vi Rb' ʃvq̄r̄v̄t̄e w̄b̄ivc' ʃv w̄P̄w̄ȳZ Kite </li> <li>• w̄cl̄uks j̄w̄B̄t̄m̄Y čl̄v̄t̄bi č̄t̄e'čl̄Z̄w̄ Uj̄v̄t̄i l̄q̄v̄t̄j̄m̄ l̄ t̄i w̄M̄l̄ t̄m̄U_ v̄K̄vi w̄elq w̄b̄w̄Z̄ Kite </li> <li>• Dch̄p̄ čk̄v̄m̄b̄K č' ŋ̄t̄ci ḡv̄a' t̄ḡ e' t̄v̄c̄m̄w̄t̄i grm' w̄k̄K̄vi i Z t̄b̄SK̄vm̄ḡn/Uj̄vi m̄ḡt̄ni t̄i w̄M̄l̄ w̄i w̄m̄r̄f̄s t̄m̄U l̄ Uj̄vi/ t̄b̄SK̄v̄q D̄c̄w̄' Z čl̄Z' K e'w̄³ i Rb' j̄v̄B̄d̄ R'v̄t̄KU i v̄L̄v̄ w̄b̄w̄Z̄ Kite </li> <li>• ʃhM̄c̄ēY Ḡj̄vK̄vm̄ḡt̄ni m̄i Kw̄i l̄ t̄em̄i Kw̄i grm' w̄elq̄K m̄=ú' m̄m̄ḡt̄ni b̄ev̄q̄b̄K̄Z Z̄w̄j̄ Kv čl̄ȳq̄b̄ l̄ m̄si ŋ̄Y Kite </li> <li>• ʃhM̄c̄ēY Ḡj̄vK̄vm̄ḡt̄ni grm' R̄w̄e R̄b̄m̄sL', grm' Pvl̄x l̄ grm' Pvl̄ t̄ŋ̄l̄m̄ḡt̄ni R̄w̄ic l̄ D̄c̄v̄³ m̄si ŋ̄Y Kite Ges w̄b̄w̄'̄̄ mḡt̄qi č̄i č̄i Z̄v̄n̄j̄ b̄w̄' Kite </li> <li>• m̄s̄k̄ē- Ḡj̄vK̄v̄q gvŋ aivi t̄b̄SK̄vm̄ḡn, Uj̄vi m̄ḡn Ges mḡj̄ M̄gx R̄v̄nr̄R̄m̄ḡt̄ni ḡw̄j̄ Kv/P̄j̄t̄Ki w̄K̄v̄b̄m̄n Z̄w̄j̄ Kv m̄si ŋ̄Y Kite </li> <li>• m̄v̄ḡȳ K R̄t̄j̄v'Ō̄rm̄R̄ub̄Z Aw̄N̄v̄t̄Zi K̄vi t̄Y j̄eYv̄³ č̄w̄bi čl̄ek t̄iv̄t̄a Kivi Rb' m̄s̄k̄ē- Ḡj̄vK̄vi ēw̄a l̄ ʃP̄t̄M̄Ūm̄ḡt̄ni č̄wi P̄j̄v̄ l̄ i ŋ̄Yv̄t̄e ŋ̄Y w̄b̄w̄Z̄ K̄iev̄i D̄t̄i k̄' ēvs̄j̄v̄t̄'k̄ č̄w̄b̄ D̄b̄q̄b̄t̄ev̄t̄w̄P̄ KḡR̄Z̄P̄' i m̄t̄½ m̄ve ŋ̄w̄YK th̄w̄t̄h̄w̄M̄ i ŋ̄v̄ Kite </li> <li>• ʃP̄t̄M̄Ūm̄ḡt̄ni h_vh_ č̄wi P̄j̄v̄ w̄b̄w̄Z̄ K̄i t̄Z̄ n̄t̄e </li> <li>• čl̄q̄vR̄t̄bi mḡq w̄m̄ic̄ic̄ Gi m̄t̄½ mḡš̄t̄qi ḡv̄a' t̄ḡ č̄K̄i m̄ḡn n̄t̄Z j̄eYv̄³ č̄w̄b̄ ēw̄ni K̄t̄i t̄' l̄q̄vi K̄v̄t̄R̄ k̄w̄³ P̄w̄j̄ Z̄ b̄j̄ K̄t̄ci j̄f'Z̄v̄ m̄=ú̄t̄K̄' ʃvbxq ēvs̄j̄v̄t̄'k̄ K̄w̄l̄ D̄b̄q̄b̄ K̄t̄c̄t̄i k̄b̄ Gi KḡR̄Z̄P̄t̄Yi m̄t̄½ mḡš̄q̄ Kite </li> <li>• N̄wSo t̄ḡv̄K̄v̄t̄ej̄v̄ čl̄w̄Z̄ l̄ č̄wi t̄ek̄MZ ŋ̄l̄q̄ŋ̄w̄Z̄ w̄b̄i f̄c̄Y Ges č̄p̄ēm̄b̄ m̄=ú̄t̄K̄' čl̄K̄ ŋ̄Y M̄t̄Y Kite </li> </ul>
<p>cYemb ch̄tq grm' Awa`Bt̄i i gvW ch̄tqi Kḡi i Ki Yxqt</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• m̄i Kw̄i l̄ e'w̄³ ḡw̄j̄ Kv̄v̄ax̄b̄ grm' m̄=ú' L̄v̄t̄Z ŋ̄w̄Zi č̄wi ḡY w̄b̄i f̄c̄Yi Rb' Aw̄ej̄ t̄=^ R̄ix̄c̄ K̄v̄t̄h̄P̄ e'e'v K̄iv Ges G L̄v̄t̄Zi Rb' Aw̄ej̄ t̄=^ x̄N̄f̄ḡq̄v̄ x̄ ʃv I cpēmb̄ č̄wi Kí bv čl̄ȳq̄b̄ Kite l̄ Z̄v̄ h_vh_ K̄Z̄ē t̄ŋ̄i K̄v̄t̄Q t̄ck̄ Kite </li> <li>• ʃvbxq čk̄v̄mb̄ Ges ēvs̄j̄v̄t̄'k̄ K̄w̄l̄ D̄b̄q̄b̄ K̄t̄c̄t̄i k̄t̄bi m̄w̄n̄Z̄ mḡš̄q̄c̄eR̄, mḡš̄q̄ n̄t̄j̄, m̄i Kw̄i l̄ e'w̄³ ḡw̄j̄ Kv̄v̄ax̄b̄ L̄v̄t̄Zi ḡv̄a' t̄ḡ</li> </ul>	<p>Dc̄t̄R̄j̄v̄ ch̄tq ʃhM e'e'vcbr K̄v̄ḡw̄t̄</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• Dc̄t̄R̄j̄v̄ w̄b̄ēf̄x̄ Aw̄dm̄vi - m̄f̄v̄ic̄iZ</li> <li>• B̄D̄ib̄q̄b̄ č̄wi l̄ t̄' i t̄P̄q̄vi ḡ'v̄b̄ēx̄' - m̄'m'</li> <li>• Dc̄t̄R̄j̄v̄ ch̄tq̄i m̄s̄k̄ē- w̄ēf̄v̄t̄Mi KḡR̄Z̄P̄ēx̄' - m̄'m'</li> <li>• ḡw̄j̄v̄ čl̄Z̄ub̄ia - m̄'m'</li> <li>• Dc̄t̄R̄j̄v̄ t̄K̄' i q̄ m̄ḡēv̄q̄ m̄v̄ḡw̄Zi čl̄Z̄ub̄ia - m̄'m'</li> <li>• N̄wSo čl̄w̄Z̄ Kḡm̄Pi (w̄m̄ic̄ic̄) čl̄Z̄ub̄ia - m̄'m'</li> <li>• ēvs̄j̄v̄t̄'k̄ t̄i w̄w̄l̄t̄m̄U t̄m̄m̄i B̄ūi čl̄Z̄ub̄ia - m̄'m'</li> <li>• Ḡb̄w̄R̄i Gi čl̄Z̄ub̄ia - m̄'m'</li> <li>• Dc̄t̄R̄j̄v̄ čl̄K̄i ēv' ēv̄q̄b̄ KḡR̄Z̄P̄- m̄'m'-m̄Pe</li> </ul>

<p>c0qvRbxq mSL`K kw<sup>3</sup>Pwuj Z cv<sup>3</sup>u Avgv` vbx Ki te </p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• grm` Dbqeb LvtZ Awej t<sup>3</sup>^`xN<sup>3</sup>tgqv`x TvY I cpefmb cwi Kibv ev`evqb vbwDZ Kite Ges KvRi AMWzi weliq D`P KZet`ji woku c0Zte`b tck Kite </li> <li>• ¶wZM0 - cKj grm`Pvlx`i cpefmbi Rb` Abc0NYZ Ges mnvqZv c0vb Kite </li> <li>• `vbxq ckwmbtK TvY I cpefmb KvR mnvqZv c0vb Kite </li> <li>• grm`Rwe/ grm`Pvlx`i Rb` grm` Pvl FtYi e`e`v Kite </li> </ul>	
<p>`#hMkij xY mgtq DctRjv chiq` `#hM e`e`vcbv Kuguli `wqZt</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• e`vck wfwEK BDibqb `#hM e`e`vcbv Kugul Mvb, mnuqKiY, c0qvRbxq wbt`Rbv I Z` c0B Ges c0c` c0k¶Y mjeaw` ntZ DcKvi AvniY vbwDZKiY;</li> <li>• mZKZv ex0, `#hMi Sjk nwmKiY, vbwDZKiY, vbwDZ KvRi tetP `vKvi Dcvq, wj AvZ Kivbv weliq vbwDZKiY;</li> <li>• `vbxq chiq Dbqeb cwi Kibv c0qb I ev`evqtb `#hMi Sjk Ges Zv Kgvbvi m`evbvi weliq cYfite wetePZ ntqt0 wK-bv, Zv vbwDZKiY;</li> <li>• wbtg<sup>3</sup> weliqmn Avmbewec` mspvS-mZK<sup>3</sup>evZ¶ t0¶tZ DctRjv KZet`ji I `vbxq `#hM e`e`vcbv e`iivK AwmZ Kti wbcqZ `#hM weliq c0k¶Y I Kgrvj vi AvtqRb;</li> <li>• wbtg<sup>3</sup> weliqmn Avmbewec` mspvS-mZK<sup>3</sup>evZ¶ t0¶tZ DctRjv KZet`ji I `vbxq ms`vmgn thb KvRi fite I `¶Zvi wvt_ `#hM tgvKitejvi c0Z I ¶Igv m`ubeq tm j¶¶ `#hM Kg<sup>3</sup> cwi Kibv c0qb;</li> <li>• NwSo I eb`v mspvS- cpefvm AwZ`Z I KvRi fite DctRjvi mKj KgRZP, msik<sup>3</sup> e`w<sup>3</sup>eM<sup>3</sup> c0Z0vb Ges BDibqb chiq GZ` weliq `wqZi c0Bt`i Kvt0 t0S0vbi e`e`v MhY;</li> <li>• c0qvRbxq g0tZ<sup>3</sup> DctRjv m`ii Rbmavi YtK AcmviYi Rb` wbr`0 Avkt` tK`y Avkt`j wba¶Y I Avkt`Kt`¶ wewfbetmew KvR cwi vj bvi Rb` wewfbew<sup>3</sup>eM<sup>3</sup> `wqZi c0vb;</li> <li>• Avkt`K<sup>3</sup>/ Avkt`j mgfn cvl` fti cwib mieivn I Ab`vb` c0qvRbxq tmev ms`vbi e`e`vKiY Ges BDibqb e`e`vcbv Kuguli wvt_ thwMthvM BDibqb chiq AwmZ Avkt`K` mgfn GKB aitYi tmev I mjeaw` vbwDZKiY;</li> <li>• BDibqb `#hM e`e`vcbv KugulK c0_wgK TvY I D×vi Kvth<sup>3</sup> mnvqZvi Rb` tRjv m`i I BDibqbmgn m½ thwMthvM `vcb I Dnv msi ¶tYi /cp: `vctbi e`e`v m`oj Z Avb  wK cwi Kibv c0qb;</li> <li>• tRjv I BDibqb KZet`ji mnvqZv gvtS gvtS DctRjvi Af`S¶i Zt`i c0vi Yv I mZK<sup>3</sup>evZ¶ cpefvm c0vi, AcmviY, D×vi I c0_wgK TvY KvH<sup>3</sup> cwi Pj bv weliq gnov Abvrtbi e`e`vKiY;</li> <li>• M0g chiq `#hMi cpefvm e`vck c0vi KiZ: MYmtPZbZv mw0 KiY </li> </ul>	<p>cb0vmb mgtq DctRjv chiq` `#hM e`e`vcbv Kuguli `wqZt</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• DctRjv chiq AcmviY, D×vi I TvY mspvS- KgRv0i mgstqi Rb` 0 Ri`ix cwi Pjv b tK`0 (Z` tK`0 I wbcqS¶ K¶I) cwi Pjv bv;</li> <li>• c0qvRb ntj, `vbxqvte c0c` mjeaw` e`envi Kti D×vi KvH<sup>3</sup> cwi Pjv bv Ges Ab`t`i D×vi KvH<sup>3</sup> cwi Pjv bvi mgstq mvab, hw` `wqZi t`qv nq;</li> <li>• `#hM e`e`vcbv ejtiv I tRjv KZet`ji c0E wbt`Rbv Abmvti DctRjv - KgRZP, I BDibqb t`tK `#hMi dtj msnwUZ ¶wzi DcvE msnw I hvPvBKiY; KgRZP ev Ab`tKvb thwM` e`w<sup>3</sup>eM<sup>3</sup> 0riv mgn¶v cwi Pjv bv Kti Z` wewvmi gva`tg c0qvRb I AMWkvi wba¶Y;</li> <li>• tRjv KZet`ji woku ¶wz, c0qvRb I c0c` m0u` Ges TvY I cpefmb KvRi Rb` AMWkvi wfwE`tZ c0qvRb mspvS- wewi/ DcvE mieivnKiY;</li> <li>• `vbxq chiq cpefmb KvRi Rb` Sjk nwmKityi m`ev` e`e`vmm mZKZvi m½ cwi Kibv c0qb;</li> <li>• `#hM e`e`vcbv ejtiv I tRjv KZet`ji KZR c0E wbt`Rbv Abmvti `vbxqvte ev TvY Awa`Bi/ Ab` Drm` t`tK c0B m0u`, e`w<sup>3</sup>0vte wbiwcz c0qvRtbi wfwE`tZ D×vi, TvY I cpefmb KvRi Rb` eivl` I wZitYi e`e`v MhY;</li> <li>• TvY I cpefmb mspvS-mnvqZv mgM0 wewitYi weliq Z`v wK I wmwew` msi ¶Y Ges Zv tRjv KZet`ji I Ab`vb` TvY c0vbKvi x ms`vmgn woku t0Y;</li> <li>• DctRjv chiqi wewfbew Bti gta` mgstqi `wqZi cvj b;</li> <li>• G0vovl `#hM e`e`vcbv mspvS-`vqx Avt` kvex Ges DchP KZet`ji Zvr¶wK Avt`k AbmviY </li> </ul>

Awaġtekb cwi Kí bv

w` b t 05

mKvj t 10.00-11.00

tgqv` Kvj t 60 uġubU

wkġivbvġ	t tKvmċpivġj vPbv
Afxò `j	t grm` Awa` Bġii KgRZfe`
j ġ	t t`kxq cRmZi tQvU gvQ Pvl e`e`rcbr l msiġY wclqK tKvmġ cġg t_ġK tkI chS-cġkġYv_ġ i gva`tg cpiġj vPbv Kivi mġhvM Kġi t`qv hvġZ Zvġ` i tKvb mgm`v ev wRÁvmv _vKġj tmUv mgvavb Kġi wġZ cvġi
Dġí k`	t Awaġtekb tkġl cġkġYv_ġY KBR c_xwZġZ tKvġmP mvgwMġK wkġYxq wclqwm` cpiġj vPbv Kiġeb Ges Zvġ` i mgm`v ev wRÁvmv _vKġj tm_ġj vi mgvavb KiġZ cvġiġeb

wclq mPx	Avġj vP` wclq	c_xwZ	mgq
fvgKv		3 uġubU	
	<ul style="list-style-type: none"> <li>• `wMzg</li> <li>• ceġZP Awaġtekb i mġ_ thvMmġ `rcb</li> <li>• Pj wZ Awaġtekb i lci Avġj vKcvZ</li> <li>• DġxKiY  </li> </ul>	e <sup>3</sup> Zv   cġkġEi	
wclqe`		52 uġubU	
	<p>cġkġK mg`-cġkġYv_ġ iġK 2 `ġj fvm Kġi cġZ`K `ġj i bvgKiY Kiġeb   Amb e`e`v wK Kġi 2 wU `ġġK gġLvgLx Kġi emvġbv nġe   cġkġK GKwU `ġġK 1g l 3q w`ġbi Avġj vP` wclq t_ġK 15 wU msvġġB cġkġwbePb KiġZ ejġeb   Abjfcfvġe Aci `ġj wU 2q, 4_`l 5g w`ġbi Avġj vP` wclq t_ġK 15 wU msvġġB cġkġwbePb Kiġeb   Dfq `ġjB wbePZ cġkġġjv Dġimn mieivnKZ wfcKvġW`c_K c_Kfvġe wġ Lġeb   cġkġK Dfq `ġj t_ġK Kwġġjv mSMġ Kiġeb Ges cġZ `ġj i 10wU DġthvMx cġkġevQvB Kiġeb   cġkġK ġnvqvBU ġevġW`GKwU ġ`vi ġevW`Avġġeb   cġkġYv_ġ iġK 1,2,3..... mġgK b`ġ t`qv nġe Ges cġZ`K `ġj GKRB `ġġbZv _vKġeb   cġkġK chġqġtg 7 t_ġK 10 chS-GK `ġj i cġkġġjv Ab` `ġġK Kiġeb Ges Rġi ġevġW` wmxvS-Abġvqx ġ`vi cġvb Kiġeb  </p>	e <sup>3</sup> Zv cġkġEi gġP wPŠH So	
mvi -mstġc		5 uġubU	
	<ul style="list-style-type: none"> <li>• gġ wclq_ġjv cpiġj vPbv</li> <li>• n`vġAvDU wEziY</li> <li>• ab`er` Árcb  </li> </ul>	e <sup>3</sup> Zv cġkġEi	
cġkġY mrvqK mvgMġ t ġnvqvBU ġevW`wDRwġE, gvKġ, n`vġAvDU, K`vj Kġj Ui, BZ`w`			

## Awa`tekb cwi Kí bv

w` b t 05

mKvj t 11.15-12.15

tgqv` Kvj t 60 wgvbU

wk`i vbg	t c`k`Y cieZ`gj`vqb l tKvm`gj`vqb
Afxó` j	t grm` Awa` Bti i KgRZ`e`
j`Y`	t c`k`Y`Yi`i` t`_t`K tkl chS`-c`Z`KUV w`l tq c`k`Y`Yv`_t` i Ávb KZUKzew`x` tctq`Q Zv hvPvB Kiv Ges GB tKv`m`P w`l qe`-; tgqv` Kvj BZ`w` m`ú`K`c`k`Y`Yv`_t` i gZvgZ tbi qv hv`Z w`b`R` t` i Dbq`b m`ú`K`avi bv cvq Ges tKv`m`P Dc`thvMZv m`ú`K`avi bv cvl qv hvq
D`f`i`k`	t Awa`tekb tk`l c`k`Y`Yv`_t`Y`- <ul style="list-style-type: none"> <li>• w`b`R` t` i Dbq`b w`b`RivB w`Pvi Ki`Z cvi`teb </li> <li>• tKvm`m`ú`K`c`k`Y`Yv`_t` i gj`-evb gZvgZ c`k`Y`Yv`_t` Ki`Z cvi`te </li> </ul>

w`l q mPx	Av`j vP` w`l q	c`x`w`Z	mgq
fvgKv			5 wgvbU
	<ul style="list-style-type: none"> <li>• `MZg</li> <li>• ce@Z`PAwa`tektbi mvt`_ thvMm` t`-vcb</li> <li>• Pj`w`Z Awa`tektbi l ci Av`j vKcivZ</li> <li>• D`y`*KiY </li> </ul>	e <sup>3</sup> Zv l c`k`Y`Yv`_t`	
w`l qe`-`			45 wgvbU
	<ul style="list-style-type: none"> <li>• w`b`w`i Z c`k`ac`T` i gva`tg gj`vqY Kiv</li> <li>• w`b`w`i Z c`k`agvj vi gva`tg c`k`Y`Yv`_t` i gZvgZ tbqv</li> </ul>	c`k`Y`Y cieZ`P gj`vqb c`T` tKvm`gj`vq`tbi c`k`ac`T` e <sup>3</sup> Zv l c`k`Y`Yv`_t`	
mvi -mst`Y`c			10 wgvbU
	<ul style="list-style-type: none"> <li>• gj` w`l q`_tjv cpi vtj vPbv</li> <li>• n`v`EAvDU w`eZiY</li> <li>• ab`er` Ávcb </li> </ul>	e <sup>3</sup> Zv c`k`Y`Yv`_t`	
c`k`Y`Y mrvqK mvgM` t tnvqvBU tevW`@`w`DRic`E` grK`f` n`v`UAvDU, K`v`j K`j Ui, gj`vqbc`T` BZ`w`			



тәрәккәтсез һәм үзгәрешләрнең тарихы һәм үзгәрешләре

сәйәһәт һәм мәдәни үзгәрешләрнең тарихы

мәдәни үзгәрешләрнең тарихы һәм үзгәрешләре

сәйәһәт - 100

мәдәни - 25 үзгәреш

сәйәһәт.....сәйәһәт.....

сәйәһәт.....

01. сәйәһәт сәйәһәт үзгәрешләре ?

- K) Small Indian Species
- L) Small Indigenous Species
- M) Scaleless Indigenous Species
- N) Above All

02. сәйәһәт үзгәрешләре сәйәһәт үзгәрешләре

- K. 180 үзгәреш
- L) 150 үзгәреш
- M) 220 үзгәреш
- N) Дәһшәт үзгәрешләре

03. сәйәһәт үзгәрешләре үзгәрешләре ?

- K) 35 үзгәреш. сәйәһәт үзгәрешләре
- L) 20 үзгәреш. сәйәһәт үзгәрешләре
- M) 25 үзгәреш. сәйәһәт үзгәрешләре
- N) 30 үзгәреш 40 үзгәреш.

04. сәйәһәт үзгәрешләре үзгәрешләре ?

- K) үзгәреш
- L) сәйәһәт үзгәрешләре
- M) сәйәһәт үзгәрешләре
- N) Дәһшәт үзгәрешләре

05. сәйәһәт үзгәрешләре үзгәрешләре ?

- K) үзгәреш
- L) сәйәһәт үзгәрешләре
- M) сәйәһәт үзгәрешләре
- N) үзгәреш

06. сәйәһәт үзгәрешләре үзгәрешләре ?

- K) үзгәреш
- L) сәйәһәт үзгәрешләре
- M) үзгәреш
- N) Дәһшәт үзгәрешләре

07. gvQ PrtI i mePttq AbKj mcGBP gvT v tKvbiU ?  
 K) 3.5-8.5  
 L) 7.5-8.5  
 M) 4.0-10.0  
 N) 7.0-9.0
08. Mj kv gvTQi `eAwbK bvg tKvbiU ?  
 K) *Mystus vittatus*  
 L) *Mystus cavasius*  
 M) *Mystus sutio*  
 N) *Mystus armatus*
09. grm` Afqvktg `vcTbi dtj wK NtU ?  
 K) gvQ ai v nq  
 L) gvTQi tiM fvTj v nq  
 M) Rj R Rxe%P` msivTjZ nq  
 N) grm`Rext` i Avq Ktg hvh
10. wks I gv, i gvTQi mePttq cRbb Kvj ?  
 K) gvP`Gvcj gvm  
 L) tmTb`-At`vei gvm  
 M) Rp-Rj vB gvm  
 N) Dcti i tKvbiUB bq
11. `g wks gvQK ctYw` Z cRbTbi Rb` I fwcQgi #WvR  
 K) 2-3 wg.M0./tKwR gvTQi I Rb  
 L) 6-8 wg.M0./tKwR gvTQi I Rb  
 M) 12-14 wg.M0./tKwR gvTQi I Rb  
 N) Dcti i tKvbiUB bq
12. wks, gv, i I `K gvQ PrtI m`ut`K Lv` ` AwgTl i gvT v KZ nl qv fvTj v ?  
 K) 30-35%  
 L) 20-25%  
 M) 45-50%  
 N) 12-15%
13. evUv gvTQi wbiU 3 wVg dtTz KZ N>Uv cQvRb nq?  
 K) 24-30 N>Uv  
 M) 14-16 N>Uv  
 N) 40-48 N>Uv  
 L) 4-8 N>Uv
14. wks gvTQi bvm`i cKti kZvsk cQZ tcvb gRj NbZjKZ ?  
 K) 2,000-2,500uU  
 L) 8,000-1,000uU  
 M) 400-500uU  
 N) 1,500-2,500uU

15. Ո՞ր գրգռիկ է բյուրեղային աղի և լիցիտինի ևստի արտադրության արգելումը ?

- K) Կոֆեին
- L) Պրոկաբոլ
- M) Սուլֆադիազոլ
- N) Դեֆինիտին

16. Կենսաբանական փորձերից որոշումը ?

- K) մեթիլենառկաբոլի ևստի արտադրության արգելումը
- L) Կոֆեինի ևստի արտադրության արգելումը
- M) Արտադրության արգելումը
- N) Դեֆինիտինի արտադրության արգելումը

17. Կենսաբանական փորձերից որոշումը ?

- K) Արտադրության արգելումը
- L) մեթիլենառկաբոլի ևստի արտադրության արգելումը
- M) մեթիլենառկաբոլի ևստի արտադրության արգելումը
- N) Դեֆինիտինի արտադրության արգելումը

18. Կենսաբանական փորձերից որոշումը ?

- K) Կոֆեինի ևստի արտադրության արգելումը
- L) Կոֆեինի ևստի արտադրության արգելումը
- M) Կոֆեինի ևստի արտադրության արգելումը
- N) Կոֆեինի ևստի արտադրության արգելումը

19. Ո՞ր գրգռիկ է Կենսաբանական փորձերից ?

- K) Perciformes
- L) Cyperniformes
- M) Siluriformes
- N) Clupeiformes

20. Climbing Perch Կենսաբանական ?

- K) Պրոկաբոլ
- L) Ո՞ր գրգռիկ է
- M) Կոֆեին
- N) Սուլֆադիազոլ

21. Արտադրության արգելումը Կենսաբանական փորձերից ?

- K) Պրոկաբոլ
- L) Ո՞ր գրգռիկ է
- M) Կոֆեին
- N) Դեֆինիտին

22. Vitamin A-ի արտադրության արգելումը ?

- K) Կոֆեին
- L) Մյուր
- M) Կոֆեին
- N) Դեֆինիտին

23. tcvbv cwi enṭbi mgq wK Ki ṭY gviv hvq ?  
K) Aw ṭRb ṭf Zv  
L) Gṭgwbqvi gvṭv teṭo ṭMṭj  
M) Zvcgvṭv ṭi ṭo ṭMṭj  
N) Dṭṭi i me ṭj vB
24. cKṭi i cwbi Zvcgvṭv cwi ewZṆ nṭq 10p tm. teṭo ṭMṭj gvṭQi Lv` MṭṭY wK cwi eZṆ nq ?  
K) Kṭg hvq  
L) wṆ Y teṭo hvq  
M) cwi eZṆ nh bv  
N) wṆ Y Kṭg hvq
25. cKṭi GKevi wbeo fivṭe gvQ Pṭṭi ci cp:ivq gvQ Pṭṭi i`i AvṭM wK Kiv DṭPZ ?  
K) cpivq ṭK/gvṭi/wks Pṭṭi Kiv DṭPZ  
L) ṭZj v wcvq Pṭṭi Kiv DṭPZ bq  
M) Kṭj v Kv`v DṭWṭq meṭR ṭṭṭZ ṭ`qv  
N) Dṭṭi i ṭKvbUvB bq



člk`ŕŕY tKvřm`cwi Pwŕj Z wevfboAwařekřbi Dci Avcbvi gZvgZ w`b (eĚvKvři)

we: `a Awařekřbi vel qe` ; Dc`vcbv, člk`ŕŕY mvgMh, tevaMg`Zv Ges mgq weřepbv Kři mWKFvře GKwU gZvgZ w`b |

Awařekb	řgvUvgwU řij		řij	Lř řij	
1. tKvm`cwi wPwZ	1	2	3	4	5
2. ř`křq cRwŕZi řQvU gřřQi ŕi`Zj I PwřI i m`řebv	1	2	3	4	5
3. ř`křq cRwŕZi řQvU gřřQi mřaviY cwi wPwZ	1	2	3	4	5
4. ř`křq cRwŕZi řQvU gřřQi Rxe`wPř`v	1	2	3	4	5
5. ř`křq cRwŕZi řQvU gřřQi Rxe`wPř` I mři ŕŕY tKřkj	1	2	3	4	5
6. ř`křq cRwŕZi řQvU gvQ mři ŕŕY Afřkřřgi řvgKv	1	2	3	4	5
7. řQvU gřřQi cRbb I řcvbv Drcv`b tKřkj	1	2	3	4	5
8. řQvU gřřQi řcvbv mřMh, cwi enb I řkvab	1	2	3	4	5
9. gř v I cřU gřřQi Pwř e`e`vcbv	1	2	3	4	5
10. i`B RvZřq gřřQi mřř` evUvi wřk`Pwř	1	2	3	4	5
11. avb řŕřřZ řQvU gřřQi Pwř	1	2	3	4	5
12. `K, wks I gvNj gřřQi Pwř e`e`vcbv (řmkb-1)	1	2	3	4	5
13. `K, wks I gvNj gřřQi Pwř e`e`vcbv (řmkb-2)	1	2	3	4	5
14. cve`v I ŕj kv gřřQi Pwř e`e`vcbv	1	2	3	4	5
15. řQvU gvQ Avni b, evRvi RvZKiY I cřU qvRvZKiY	1	2	3	4	5
16. gvV cwi`kř	1	2	3	4	5
17. GBPAvBwř GBWm`cřřři va/gvQ PwřI bvi xi AskMhY	1	2	3	4	5
18. `řhvM`e`e`vcbv	1	2	3	4	5
19. tKvm`cřři vřj vPbv	1	2	3	4	5



MŠCwÄ

MŠCwÄ

- Department of Fisheries (DoF) 2002. grm` msi ¶¶Y AvBb 1950 (mstkwaz 1985), grm` Awa` Bi, grm` I ci mæu` gšÿvj q, evsj vt` k |
- Department of Fisheries (DoF) 2005. Statistical Year Book-2005. Fisheries Resources Survey System. Department of Fisheries, Bangladesh.
- Department of Fisheries (DoF) 2005κ. `šiwKvt RvZiq grm` c¶¶-2005, grm` Awa` Bi, grm` I ci mæu` gšÿvj q, evsj vt` k, 132 cõv |
- Department of Fisheries (DoF) 2005L. msKj bt t` kxq c¶¶wzi grm` msi ¶¶Y I mæcõviY Awfhvb 2007, grm` Awa` Bi, grm` I ci mæu` gšÿvj q, evsj vt` k, 95 cõv |
- Department of Fisheries (DoF) 2007. t` kxq c¶¶wzi tQvU gvQ Pvl mnwqKv | t` tki c¶¶õgvÄtj Qov I wetj grm` Dbq̄b I e`e`vcbv cKí, grm` Awa` Bi, grm` I ci mæu` gšÿvj q, evsj vt` k, 48 cõv |
- Felts, R. A., Rajts, F. and Akhteruzzaman, M. 1996. Small Indigenous Fish Species Culture in Bangladesh. IFADEP, Department of Fisheries, Bangladesh, 41 pp.
- Felts, R. A., Ahmed, K. and Akhteruzzaman, M. (eds.) 1997. Small Indigenous Fish Culture in Bangladesh. Proc. National Workshop on Small Indigenous Fish Culture in Bangladesh, Rajshahi University, Bangladesh, 156 pp.
- Fourth Fisheries Project (FFP; PZL©grm` cKí) 2007. c¶¶¶¶Y gv`vq̄vj t tgšÿj K gvQ Pvl wel qK tKvm©PZL©grm` cKí, grm` Awa` Bi, evsj vt` k, 155 cõv |
- Hoq, E. 2004. *Bangladesher Chhoto Mach* (A Book on Small Indigenous Fish Species of Bangladesh). Graphic Sign, Mymensingh, Bangladesh. 110 pp.
- IUCN, 2001. Red Book of Threatened Fishes of Bangladesh. IUCN-The World Conservation Union. 116 p.
- Mazid, M. A. (ed.) 2005. t` kxq tQvU I wecbæc¶¶wzi gvQ Pvl gv`vq̄tj | evsj vt` k grm` Mtel Yv BwõwUDU, grm` Awa` Bi, evsj vt` k Kwl wekpe`vj q, grm` I ci mæu` gšÿvj q, 88 cõv |
- Rahman, A. K. 2004. Freshwater Fishes of Bangladesh. Zoological Society of Bangladesh. Dhaka, Bangladesh, 364 pp.
- Siddiqui, K. U., Islam, M. A., Kabir, S. M. H., Ahmad, M., Ahmed, A. T. A., Rahman, A. K. A., Haque, E. U., Ahmed, Z. U., Begum, Z. N. T., Hassan, M. A., Khondker, M. and Rahman, M. M. (eds.). 2007. Encyclopedia of Flora and Fauna of Bangladesh. Vol. 23. Freshwater Fishes. Asiatic Society of Bangladesh, Dhaka, 300 pp.
- Wahab, M. A., Thilsted, S. H. and Hoq, M. E (eds.). 2003. Small Indigenous Species of Fish in Bangladesh. Proceedings of BAU-ENRECA/DANIDA Workshop on Potentials of Small Indigenous Species of Fish (SIS) in Aquaculture & Rice-Field Stocking for Improved Food & Nutrition Security in Bangladesh, 30-31 October 2002, BAU, Mymensingh, Bangladesh Agricultural University, Mymensingh, Bangladesh and ENRECA/DANIDA. 166 p.



